

KÄDET KÄY
Selvitys viittomakielentulkin ammattialasta vuonna
2012

Laura Korpi ja Salla Ohtonen
Opinnäytetyö, kevät 2012
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Diak Länsi, Turku
Viittomakielentulkin koulutusohjelma
Viittomakielentulkki (AMK)

TIIVISTELMÄ

Korpi, Laura & Ohtonen, Salla. Kädet käy – Selvitys viittomakielentulkin ammattialasta vuonna 2012. Diak Länsi, Turku, kevät 2012. 136 s., 8 liitettä.
Diakonia-ammattikorkeakoulu. Viittomakielentulkin koulutusohjelma, viittomakielentulkki (AMK)

Opinnäytetyössä selvitettiin, millainen viittomakielentulkin ammattikenttä on vuonna 2012. Viittomakielentulkin ammattikenttää ei ole kirjallisesti kuvattu vuoden 2003 toimitetun kirjan Elämä käsillä – Viittomakielentulkin ammattikuva jälkeen. Ammattikentällä tapahtuneiden suurten muutosten vuoksi oli ajankohtaista selvittää, millaisia muutoksia alalla on tapahtunut. Opinnäytetyötä tullaan käyttämään apuna Elämä käsillä -kirjan päivittämisessä.

Opinnäytetyössä käytetty aineisto kerättiin haastatteluista saaduista vastauksista, alan julkaisuista ja internetistä. Opinnäytetyötä varten tehtiin kysely, mutta vastausprosentin pienuuden vuoksi sitä ei voitu käyttää aineistona. Haastatteluissa käytettiin avoimia kysymyksiä ja ne tehtiin teemahaastatteluina.

Opinnäytetyön tulosten perusteella voi todeta, että vuosien 2003 ja 2012 välisenä aikana viittomakielen tulkin ammattiala on muuttunut merkittävästi. Muutoksia on tapahtunut lainsäädännössä, tulkkauspalveluiden järjestämisessä, viittomakielentulkkiopetuksessa sekä järjestötoiminnassa. Muutokset ovat vaikuttaneet sekä viittomakielentulkin ammattikuvaan että tulkkauspalvelun käyttäjien saamiin palveluihin.

Asiasanat: ammattiala, palvelujärjestelmä, vammaisten tulkkauspalvelu, viittomakielentulkki

ABSTRACT

Korpi, Laura & Ohtonen, Salla

Working hands – Inquest of professional field of Sign Language interpreters' in 2012. 136 p., 8 appendices. Language: Finnish. Turku, Spring 2012.

Diaconia University of Applied Sciences. Degree Programme in Sign Language Interpretation. Degree: Sign Language Interpreter.

This thesis presents the professional field of sign language interpreter in Finland. Previously the professional field was presented in a book *Elämä Käsillä - Viittomakielentulkin ammattikuva* which was published in 2003. Professional field of sign language interpreters has changed substantially since then. Due to these changes it is important to collect the information from professional field again. This thesis will be used to update the book *Elämä käsillä*.

The material for the thesis is based on interviews, publications and Internet. An enquiry was made for the thesis, but because response rate was so low, it could not be used in the thesis. Interviews were made by using open questions and it was a theme interview.

Results of this thesis demonstrate that between the years 2003 and 2012 many changes has happened in professional field of sign language interpreters. The changes have happened in organizational activities, in sign language interpreters' education, in legislation and in organizing the interpreting services. All these changes take effect to sign language interpreters work and interpreting service users.

Key words: sign language interpreter, professional field, service system, interpreting service for disabled people

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	7
2	TYÖN KUVAUS	9
3	TULKKIJÄRJESTÖT JA EDUNVALVONTA	11
3.1	Suomen Viittomakielen Tulkit ry	12
3.2	Akavan Erityisalat ry	14
3.3	Käännösalan asiantuntijat KAJ ry	17
3.4	Suomen kirjoitustulkit ry	17
3.5	Suomen Puhevammaisten Tulkit ry	18
3.6	European Forum of Sign Language Interpreters	19
4	ASIAKASJÄRJESTÖT	22
4.1	Kuurojen Liitto ry	22
4.2	Kuuloliitto ry	23
4.3	Suomen Kuurosokeat ry	25
4.4	Kuulovammaisten Lasten Vanhempien Liitto ry	27
4.5	LapCI ry	28
4.5.1	Sisäkorvaistute	29
4.5.2	Sisäkorvaistutetta käyttävät asiakkaat	30
5	VIITTOMAKIELENTULKINKOULUTUS	32
5.1	Viittomakielentulkki (AMK)	32
5.2	Viittomakielialan tulkkitoiminnan koulutusohjelma (YAMK)	33
5.3	European Master In Sign Language Interpreting	34

5.4	Kirjoitustulkikoulutus.....	36
6	TULKKAUSPALVELUIDEN MUUTOS.....	38
6.1	Tulkkauspalvelua säätelevät lait.....	38
6.2	Tulkkauspalveluiden siirtyminen Kelalle.....	39
6.2.1	Siirtymäkausi	41
6.2.2	Kelan terminologinen sanasto	42
6.3	Kilpailutus	43
6.3.1	Välitysjärjestelmän kilpailutus.....	44
6.3.2	Välityskeskusten kilpailutus	45
6.3.3	Palveluntuottajien kilpailutus.....	45
6.3.4	Etätulkkauslaitteiden ja etätulkkauspalvelun kilpailutukset	46
7	PALVELUJÄRJESTELMÄ	48
7.1	Palveluntuottajat.....	48
7.2	Tulkkiprofiilit	49
7.2.1	Kuulo- ja kuulonäkövammaisten tulkkiprofiili.....	49
7.2.2	Puhevammaisten tulkkiprofiilit.....	51
7.3	Välitysjärjestelmä.....	52
7.4	Välityskeskukset.....	53
7.4.1	Päivystävä välityskeskus.....	55
7.4.2	Palveluntuottajien sisäiset välitykset	56
7.4.3	Tilaukset vailla tulkkia -lista.....	57
8	PALVELUT ASIAKKAILLE	58
8.1	Tulkkauspalvelun asiakkaaksi.....	58
8.2	Asiakasprofiilit	60

8.3	Lisätulkkaustunnit	61
8.4	Tulkin tilaaminen	61
8.5	Opiskelutulkkauksen tilaaminen	63
8.6	Etätulkkaus	63
9	YRITYSMUODOT.....	65
9.1	Osakeyhtiö.....	65
9.2	Osuuskunta	66
9.3	Kommandiittiyhtiö	66
9.4	Avoin yhtiö.....	67
9.5	Yksityinen elinkeinonharjoittaja	68
10	POHDINTA	69
	LÄHTEET.....	73
	LIITTEET	94
	LIITE 1: Kysely	
	LIITE 2: Suositus tuntipalkkaan perustuvassa työsuhhteessa	
	LIITE 3: Suositus kuukausipalkkaan perustuvassa työsuhhteessa	
	LIITE 4: Efslin täysivaltaiset jäsenet	
	LIITE 5: Kommentteja Elämä käsillä -kirjan tekstiin	
	LIITE 6: Laki vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelusta 19.2.2919/133	
	LIITE 7: Kuulo- ja näkövammaisten tulkkiprofiili	
	LIITE 8: Puhevammaisten tulkkiprofiili	

1 JOHDANTO

Opinnäytetyönämme teimme selvityksen viittomakielentulkin ammatialasta. Aiemmin viittomakielen tulkin ammatialaa esiteltiin vuonna 2003 toimitetussa kirjassa *Elämä käsillä – Viittomakielentulkin ammattikuva* (Hynynen, Pyörre, Roslöf 2003). Kirjan toimituksen jälkeen alalla on tapahtunut suuria muutoksia, joten tiedon kerääminen uudestaan oli ajankohtaista. Opinnäytetyömme päämäärä olikin kerätä tietoa, jotta kirja voitaisiin mahdollisesti päivittää. Työn aiheen saimme aihe-seminaari -kurssilla tulkkauksen lehtori Raija Roslöfiltä, ja opinnäytetyö on Diakonia-ammattikorkeakoulun tilaama. Aihe sopi opinnäytetyöksi, sillä *Elämä käsillä* -kirjakin toimitettiin opinnäytetöiden pohjalta. Aihe kiinnosti meitä heti, sillä se antoi mahdollisuuden perehtyä tulevaan ammattiimme syvällisesti ja näin oppia tuntemaan tulevaa ammattikenttäämme.

Tutkimusongelmamme oli selvittää, millainen viittomakielentulkin ammattikenttä on nykyään. Keräsimme tietoa alan eri toimijoista, järjestöistä, lainsäädännöstä, Kansaneläkelaitoksesta ja tulkkauksen opinnoista haastattelujen, kirjojen ja internetsivujen avulla. Haastattelut olivat erilaisia riippuen haastateltavan alasta tai edustamasta järjestöstä. Käytimme työssämme teemahaastattelua, jonka avulla saimme vastauksia, joita olemme käyttäneet henkilökohtaisina tiedonantoina työssämme. Teimme myös kirjallisen kyselyn syksyllä 2011 aloittaneille viittomakielialan tulkkitoiminnan koulutusohjelman opiskelijoille. Kyselyn tarkoitus oli kerätä tulkkien kokemuksia työstään. Tavoitteenamme oli myös opinnäytetyön kautta parantaa omaa tietämystämme alasta.

Luvussa kaksi kuvaamme, miten olemme työn tehneet ja miten työ on edennyt. Luvut kolme ja neljä käsittelevät tulkkausalan eri työntekijä- ja asiakasjärjestöjä. Osassa järjestöistä on tapahtunut suuria muutoksia, esimerkiksi organisaatiouudistuksia ja nimen muutoksia. Alalle on tullut myös uusia järjestöjä, esimerkiksi Suomen kirjoitustulkit ry. Luku viisi käsittelee opiskelua. Diakonia-ammattikorkeakoulun viittomakielentulkki-koulutuksessa on otettu käyttöön uusi opintosuunnitelma. Viittomakielentulkkausala on muuttunut viime vuosien aikana nopeasti, sillä ala on nuori ja siksi kehittyy jatkuvasti. Lisäksi alalle on tullut suomen- ja englanninkieliset maisteritason koulutusohjelmat. Myös kirjoitustulkki-koulutus on laajentunut ja sen järjestäjä on muuttunut.

Luvussa kuusi käsitellään tulkkauspalveluja sääteleviä lakeja, tulkkauspalveluiden siirtymistä Kelan järjestettäväksi ja siirron yhteydessä olleita kilpailutuksista. Luvussa seitsemän käsitellään tulkkauksen palvelujärjestelmää. Siinä kerrotaan muun muassa tulkkausalan palveluntuottajista, tulkkiprofiileista sekä välityskeskuksista ja välitysjärjestelmästä. Luvussa kahdeksan käsitellään sitä, millaista palvelua tulkkauspalvelun käyttäjät saavat. Luvussa yhdeksän kerrotaan yritysmuodoista Suomessa. Ennen suurin osa viittomakielentulkeista työskenteli freelancer-tulkkeina, mutta nykyään kaikkien ammatinharjoittajien tulee työskennellä Kelan kilpailutuksessa hyväksytyssä tulkkausalan yrityksessä.

2 TYÖN KUVAUS

Tässä luvussa kuvaamme, miten ja miksi tämä opinnäytetyö on tehty. Opinnäytetyö on Diakonia-ammattikorkeakoulun tilaama. Diak on julkaissut vuonna 2003 kirjan *Elämä käsillä – Viittomakielentulkkin ammattikuva*. Kirjaa on käytetty muun muassa oppimateriaalina viittomakielentulkkitutuksessa. Kymmenessä vuodessa alalla on tapahtunut niin suuria muutoksia, että osa kirjan tiedoista on vanhentuneita. Opinnäytetyömme tarkoitus oli kerätä alalta uutta tietoa, jotta *Elämä käsillä* -kirja voitaisiin päivittää ajan tasalle. Tietoa saimme paljon, joten kirjan päivittäminen työmme pohjalta pitäisi onnistua.

Alun perin aiheesta piti tulla kolme erillistä opinnäytetyötä, mutta yhden tekijän jäädessä pois, päätimme, että olisi viisainta tehdä yksi yhteinen työ, johon keräisimme mahdollisimman paljon tietoa alalta. Vaikka yhdistimme työmme, päätimme siitä huolimatta pitää alkuperäisen työnjaon ja jatkaa itsenäisesti omien osiemme tutkimista. Karkeasti jaettuna Salla Ohtonen tutki tulkkijärjestöjä ja edunvalvontaa, asiakasjärjestöjä, opiskelumahdollisuuksia alalla sekä lainsäädäntöä. Laura Korpi puolestaan tutki vammaisten tulkkauspalvelun siirtymistä Kelalle ja tähän liittyviä kilpailutuksia, palvelujärjestelmää sekä sitä, mitä palveluja asiakkaat saavat.

Tiedot työhön keräsimme haastattelujen sekä eri julkaisujen ja internetsivustojen pohjalta. Haastattelut teimme avoimilla kysymyksillä ja teemahaastatteluina. Haastateltavat valitsimme heidän edustamansa alan tai järjestön mukaan. Pyrimme valitsemaan haastateltavaksi henkilöitä, joiden oletimme tietävän kyseisistä asioista parhaiten, esimerkiksi yhdistysten puheenjohtajia, tiedottajia ja sihteereitä. Monesti saimmekin vastauksen kyseiseltä henkilöltä, mutta joskus kysymyksemme ohjattiin jollekin toiselle, joka tiesi asiasta enemmän.

Työhömme liittyi myös kysely, joka tehtiin viittomakielialan tulkkitoiminnan koulutusohjelman opiskelijoille. Kirjassa *Elämä käsillä* on kappaleiden väleissä viittomakielentulkkien omakohtaisia kommentteja liittyen luvun käsittelemään aiheeseen. Pyrimme saamaan samanlaisia kommentteja, jotta kirjan päivitetystä versiosta saataisiin yhtä elävä lukukokemus, kuin edeltäjästään. Saimme kyselyymme vastauksia melko vähän,

mutta niitä voidaan käyttää kommentteina Elämä käsillä -kirjan päivityksessä. Työn alkuvaiheessa pohdimme, voisiko kyselyn tuloksia käyttää myös tutkimuksellisiin tarkoituksiin, mutta vastausten vähyydestä johtuen tästä luovuttiin. Kysely on saatekirjeineen työn liitteessä 1.

3 TULKKIJÄRJESTÖT JA EDUNVALVONTA

Vuoden 2003 toimitetun kirjan *Elämä käsillä – Viittomakielentulkin ammattikuva ilmestymisen jälkeen tulkkijärjestöissä ja viittomakielentulkkien edunvalvonnassa* on tapahtunut muutoksia. *Elämä käsillä* kuvaa Tulkkijärjestöt ja edunvalvonta -luvussa Suomen Viittomakielen Tulkit ry:n senhetkistä tilannetta. Tuolloin SVT kuului Erityisalojen Toimihenkilöliitto ERTOn jäseneksi. (Hynynen, Pyörre & Roslöf 2003, 21–44.) Vuonna 2006 SVT kuitenkin vaihtoi ammattiliittoa ERTOsta Akavan erityisaloihin, joten tässä luvussa esitellään SVT:n nykytilanteen lisäksi ammattiliitto Akavan Erityisalat. SVT:n lisäksi *Elämä käsillä* -kirja ei esittele muita kotimaisia kääntämis- ja tulkkausalan järjestöjä. Viittomakielentulkin työkentän muuttumisen johdosta myös muut kääntämis- ja tulkkausalan järjestöt ovat nykyään tärkeitä viittomakielentulkeille. Osa tulkeista voi kuulua jäsenenä useaan näistä järjestöistä työnkuvansa ja koulutuksensa mukaisesti ja tästä syystä luvussa esitellään myös nämä.

Elämä käsillä -kirja kuvaa viittomakielentulkin työtä keskittyen suomen kielen ja viittomakielen väliseen tulkkaamiseen ja kääntämiseen. Nykyään koulutusuudistusten myötä viittomakielentulkit voivat suuntautua myös puhevammaisille tulkkaukseen. Myös kirjoitustulkkaus yleistyy jatkuvasti osana viittomakielentulkin työtä. On siis tärkeää esitellä kyseisten alojen ammattiyhdistykset, joihin alan koulutuksen saaneet viittomakielentulkit voivat kuulua. Lisäksi tässä luvussa esitellään Käännösalan asiantuntijat KAJ ry, joka on kaikkien Suomessa käännösosalalla työskentelevien ammattiyhdistys.

Luvussa on haastateltu eri järjestöjen edustajia. Henkilöt, joita haastateltiin, ovat nykyisiä tai entisiä edustamansa järjestön hallituksen jäseniä tai toimivat asemassa, jonka kautta heillä on tietämys aiheesta, jota haastattelu koski. Haastateltuja ovat esimerkiksi Akavan Erityisalojen kehittämisspäällikkö Kimmo Kumlander, European Forum for Sign Language Interpretersin, efslin puheenjohtaja Maya de Witt ja Käännösalan asiantuntijat KAJ ry:n toiminnanjohtaja Erika Bruun.

3.1 Suomen Viittomakielen Tulkit ry

Suomen Viittomakielen Tulkit ry (SVT) on perustettu vuonna 1982. Se on valtakunnallinen viittomakielentulkkien etujärjestö, jonka varsinaisia jäseniä ovat viittomakielentulkikoulutuksen suorittaneet henkilöt. SVT ajaa yhdessä Akavan Erityisalojen kanssa jäsentensä etuja sekä tarjoaa heille erilaisia palveluita kuten koulutuksia ja seminaareja. SVT julkaisee jäsenilleen neljä kertaa vuodessa ilmestyvää ammattilehteä Kielisilta. (Suomen Viittomakielen Tulkit ry. i.a. c.)

Yhdistyksen jäsenet määritellään SVT:n säännöissä seuraavalla tavalla:

Yhdistyksen varsinaisiksi jäseniksi voivat päästä viittomakielentulkikoulutuksen tai vastaavan tulkikoulutuksen saaneet tulkit ja kääntäjät, jotka yhdistyksen hallitus näiden sääntöjen määräämällä tavalla hyväksyy jäseniksi ja jotka sitoutuvat noudattamaan näitä sääntöjä. [– –] Kannatusjäseniksi, joilla ei ole äänioikeutta, hallitus voi hyväksyä luonnollisen oikeushenkilön tai yhteisön, joka hyväksyy yhdistyksen päämäärät ja haluaa tukea niitä. Opiskelijajäseneksi, joilla ei ole äänioikeutta, hallitus voi hyväksyä opiskelijoita, jotka opiskelevat yhdistyksen edustamalle toimialalle. Jäsenistä pidetään jäsenrekisteriä. Saavutetut jäsenoikeudet säilyvät. (Suomen Viittomakielen Tulkit ry. i.a. d.)

Varsinaisen jäsenen jäsenmaksu oli vuonna 2011 1,3 prosenttia päätoimen palkasta. Maksu maksetaan Akavan Erityisaloille. Kannatusjäsenen jäsenmaksu oli 35 euroa vuodessa. Yritysten, yhdistysten ja muiden yhteisöjen jäsenmaksu oli 70 euroa vuodessa. SVT:n vaihdettua ammattiliittoa Erityisalojen Toimihenkilöliitto ERTOsta Akavan Erityisaloihin, kuuluvat SVT:n varsinaiset jäsenet suoraan Akavan Erityisalojen jäseniksi. Mikäli henkilö haluaa olla SVT:n jäsen, mutta ei halua kuulua Akavan Erityisaloihin, voi hän liittyä SVT:n kannatusjäseneksi. Vuoden 2011 lopussa SVT:n jäseniä oli 655, heistä jäseniä Akavan Erityisalojen kautta oli 554, joista 410 varsinaisia äänioikeutettuja jäseniä. Opiskelijajäseniä Akavan Erityisalojen kautta oli 144. Kannatusjäseniä oli 101, joista äänioikeutettuja 73. Kannatusjäsenistä kunniajäsentä oli 10. (Terhi Kalliomäki, henkilökohtainen tiedonanto 6.2.2012.)

Muutoksen aikana SVT:n puheenjohtajana toimineen Anitta Malmbergin mukaan vuodesta 1986 vuoteen 2006 SVT oli Erityisalojen Toimihenkilöliitto ERTOn jäsen. Toukokuussa 2006 SVT liittyi Akavan Erityisaloihin. Ammattiliiton vaihdosta oli suunnitel-

tu pitkään ja huolella. Asiasta järjestettiin ERTOssa jäsenkysely, jonka vastausprosentti oli hyvä ja kyselyä pidettiin vahvasti suuntaa-antavana. Liiton vaihdoksesta järjestettiin kokouksia sekä virallisia ja epävirallisia vierailuja molempiin liittoihin. SVT:n silloisesta hallituksesta kahdeksan puolsi ja kaksi vastusti SVT:n liittymistä Akavan Erityisaloihin. Asiasta äänestettiin SVT:n sääntömääräisessä kevätkokouksessa 25.3.2006. (Anitta Malmberg, henkilökohtainen tiedonanto 16.10.2011.)

Ammattiliiton vaihtamiseen vaikuttivat käännös- ja tulkkausalalan ammatillisen edunvalvonnan vahvistuminen, kun SVT liittyy Akavan Erityisaloihin. Tällöin kaikki alan asiantuntijat kuuluisivat kielestä riippumatta samaan kattojärjestöön. Puhuttujen kielten tulkkien ja kääntäjien lisäksi Akavan Erityisaloissa oli myös Kotimaisten kielten tutkimuslaitoksen Kotuksen työpaikkaosasto. Monet SVT:n jäsenistä kokivat ammattiliiton vaihdoksen mielikuvallisesti tärkeänä. Haluttiin korostaa, että viittomakielentulkki on tulkkauksen ammattilainen, jonka työnkuvaan eivät kuulu avustus- ja konsultaatiotehtävät. (Anitta Malmberg, henkilökohtainen tiedonanto 16.10.2011.)

SVT:n kevätkokouksessa vuonna 2006 keskusteltiin myös muun muassa Akavan Erityisalojen edullisemmasta jäsenmaksusta verrattuna ERTOon, jossa jäsenmaksu määräytyy vakioprosentin (1,35 prosenttia) mukaan. Akavan Erityisalojen prosenttiosuus olisi SVT:n itse määriteltävissä (0,80 prosenttia Akavan Erityisaloille, loput palautuksina SVT:lle). Akavan Erityisalojen jäsenenä SVT saa käyttöönsä Kääntäjien ammattijärjestö KAJ:n toimistohuoneen kahdeksi päiväksi viikossa. Lisäksi SVT saa markkinoida tulkkien palveluita internetissä kääntäjälueutelo Kääntäjöpörssissä. SVT:llä olisi myös mahdollisuus yhteiseen lehteen KAJ:n kanssa. Vaikka suurin osa SVT:n jäsenistä koki-kin ERTOn omaksi liitokseen, päätettiin kokouksessa käsiteltyjen asioiden jälkeen vaihtaa ammattiliittoa Akavan Erityisaloihin äänin 46–13. (Anitta Malmberg, henkilökohtainen tiedonanto 16.10.2011.)

SVT:n tavoitteena oli saada käännös- ja tulkkausalalle aikaan yleissitova työehtosopimus. Tuolloin talokohtainen työehtosopimus oli vain Viittomakielen Osuuskunta Vialla. Asiaa ajavaan TES-työryhmään kuului SVT:n edustajia, työnantajien edustajia ja molempien osapuolten lakimiehet. Vuoden 2009 jälkeen TES-työ ei ole edennyt, sillä TES-työtä koskevista asioista ei ole päästy yhteisymmärrykseen. Tuolloin myös Kansaneläkelaitoksen (myöhemmin Kela) kilpailutus oli vasta tulossa, ja se luultavasti vei tulk-

kausalan yritysten huomion pois TES-työstä. Neuvotteluja ei ole tämän jälkeen jatkettu, mutta talokohtaisia työehtosopimuksia on tehty muutamassa tulkkausalan yrityksessä. Osa työnantajista noudattaa jonkin muun alan työehtosopimusta tai kunnallista yleistä työ- ja virkaehtosopimusta. Osalla työnantajista on omat perehdytysoppaansa, joissa määritellään samoja asioita kuin työehtosopimuksessa yleensä tai sitten työsuhteen ehdot on kirjattu työsopimukseen. (Terhi Kalliomäki, henkilökohtainen tiedonanto 6.2.2012.) SVT on yhdessä Akavan Erityisalojen kanssa sopinut palkkasuosituksat kuu-kausi- ja tuntipalkkaisille viittomakielentulkeille. Palkkasuosituksat vuosille 2010–2012 löytyvät liitteistä 2 (Suomen Viittomakielen Tulkit ry i.a. b) ja 3 (Suomen Viittomakie-len Tulkit ry. i.a. a).

Vuoden 2003 jälkeen SVT:n rooli on muuttunut paljon. Syynä muutokseen ovat alalla tehdyt kilpailutukset, joiden takia viittomakielentulkit eivät enää toimi freelancer-tulkkeina, vaan he ovat nykyisin työsuhteessa jossakin tulkkausalan yrityksessä tai ovat perustaneet oman yrityksen. Ennen tulkit kävivät palkkakeskusteluja kuntien kanssa, mikä saattoi olla hyvinkin vaikeaa. Tuolloin myös ammattiyhdistyksen rooli liittyi vah-vasti tulkkien edunvalvontaan. Nykyään työnantajien kanssa on paljon helpompi kes-kustella kuin aikaisemmin kuntien kanssa ja SVT:ssä koetaankin nyt eletävän hyvin rauhallista ja tyytyväistä aikaa edunvalvonnan suhteen. Uusiin haasteisiin kuitenkin varaudutaan ja vuodesta 2012 eteenpäin SVT:n hallitukseen kuuluu myös edunvalvon-tavastaava. Epäkohtia alalla synnyttävät nykyään ennemminkin asiat, joihin SVT ei voi suoraan vaikuttaa, kuten palvelun tilaajan ja palveluntuottajan väliset asiat. (Terhi Kal-liomäki, henkilökohtainen tiedonanto 6.2.2012.)

3.2 Akavan Erityisalat ry

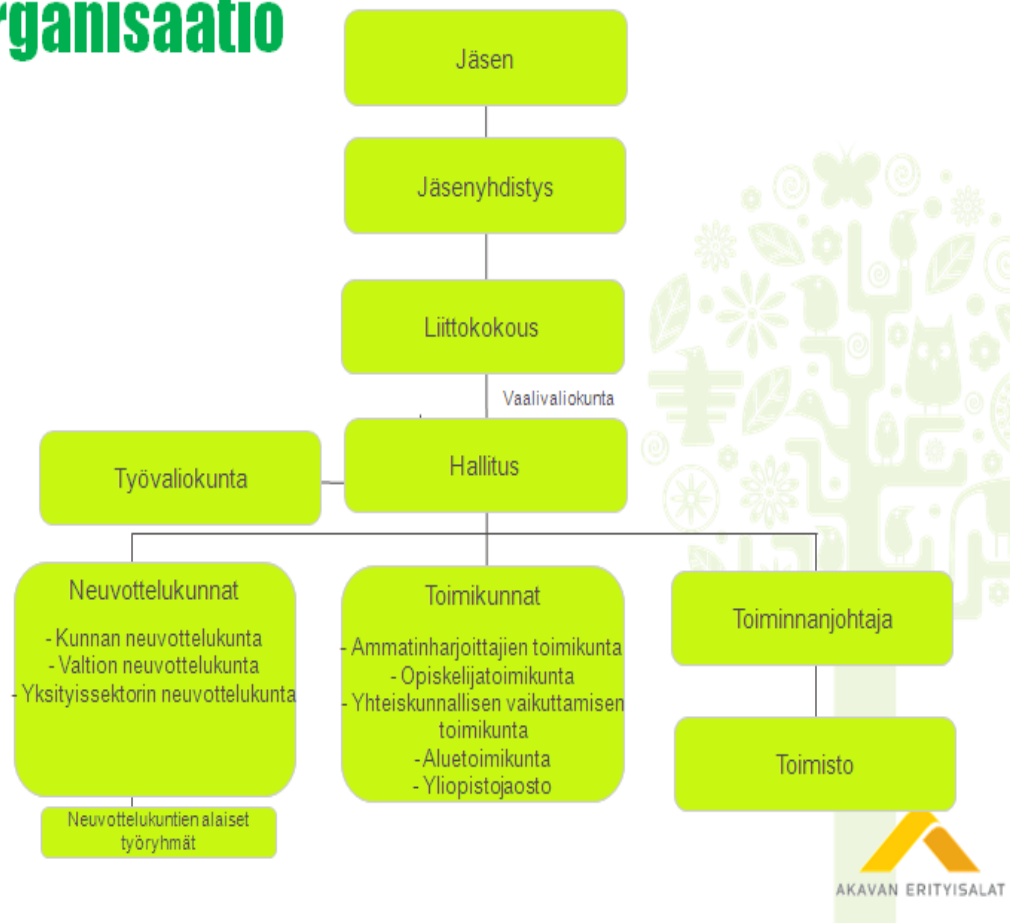
Akavan Erityisalat on kulttuurin, hallinnon ja liike-elämän asiantuntija- ja esimiestehtä-vissä toimivien etujärjestö (Akavan Erityisalat i.a. h). Liittoon kuuluu 25 jäsenyhdistys-tä ja yli 26000 jäsentä (Akavan Erityisalat i.a. f). Aiemmalta nimeltään Akavan Erityis-alat oli Akavan Erityisalojen Keskusliitto AEK ja se perustettiin 25.2.1972. Akavan Erityisalojen Keskusliitto AEK perustettiin 25.2.1972. AEK oli alun perin suunniteltu kokoomaliitoksi, jonka kautta pienet ammattiyhdistykset voisivat liittyä Akavaan. Alun

vaikeuksien jälkeen AEK sai vuonna 1979 oman toimiston ja pystyi nimeämään ensimmäiset omat toimihenkilönsä. Tästä lähtien AEK alkoi toimia selkeämmin jäsenyhdistyksenä jäsenten palkka- ja muiden etuuskysymysten ajamiseksi. AEK alkoi julkais- ta omaa, kuusi kertaa vuodessa ilmestyvää lehteään, Yhteenveloa. AEK perusti myös Erityiskoulutettujen Työttömyyskassan, jonka jäseneksi se liittyi. (Akavan Erityisalat i.a. h.)

Vuonna 2000 AEK uudisti imagoaan uudella logolla ja liiton edunvalvontaa lisättiin merkittävästi. Vuonna 2004 AEK:n puheenjohtajaksi valittiin kulttuuritoimenjohtaja Jorma Rihto. Samalla liiton profiilia muutettiin ja vuonna 2005 liiton nimeksi tuli Akavan Erityisalat ry. Samalla liiton logo uudistettiin ja liiton toiminnassa alettiin korostaa edunvalvonnan ohella jäsenpalvelua ja -kasvua. (Akavan Erityisalat i.a. h.) Vuonna 2007 liiton arvot uudistettiin. Arvoihin lisättiin muun muassa kestävä kehitys. Muut Akavan erityisalojen arvot ovat oikeudenmukaisuus ja tasa-arvo, avoimuus ja luottamus sekä inhimillisyys. (Kimmo Kumlander, henkilökohtainen tiedonanto 11.2.2012.)

Akavan Erityisalojen ylintä päätösvaltaa käyttää marras- ja huhtikuussa kokoontuva liittokokous. Liittokokouksen alaisena ja toimeenpanevana elimenä toimii hallitus. Hallituksen alaisena toimivat neuvottelu- ja sopimustoimintaa hoitavat neuvottelukunnat, sekä eri alajaostot ja toimikunnat. (Akavan Erityisalat i.a. g.) Vuonna 2011–2012 Akavan Erityisalojen hallituksen puheenjohtaja on Jorma Rihto ja ensimmäisenä varapuheenjohtaja on Maarit Helén (Akavan Erityisalat i.a. b). Seuraavassa kuviossa näkyy Akavan Erikoisalat ry:n organisaatiokaavio.

Organisaatio

KUVIO 1. Akavan Erityisalojen organisaatiokaavio (Kimmo Kumlander, henkilökohtainen tiedonanto 11.2.2012.)

Yksityishenkilöt liittyvät Akavan Erityisaloihin oman ammattiyhdistyksensä kautta. Vuonna 2012 SVT:n jäsenten jäsenmaksuprosentti on 1,3 prosenttia bruttopalkasta. (Akavan Erityisalat i.a. e.) Jäsenmaksun voi maksaa itse tai antaa työntajalle valtakirjan jäsenmaksun perinnästä (Akavan Erityisalat i.a. d). Jäsenenä saa ammattiliiton jäsenilleen tarjoamat jäsenedut. Jäsenetuihin kuuluvat edunvalvonnan lisäksi ansiosidonnainen työttömyysturva, lakimiespalvelut, palkka- ja työsuhdeneuvonta, perhe- ja perintäoikeudellinen neuvonta, vastuu- ja oikeusturvavakuutus, vapaa-ajan tapaturma- ja matkustajavakuutus, jäsenkoulutukset, Yhteen veto-lehti, yhteistyökumppanien tarjoamat edut, ura- ja työnhakupalvelut, apurahat, toimihenkilöarkisto sekä ammatilliset ja alueelliset tapahtumat ja verkostot. (Akavan erityisalat i.a. c.) Akavan Erityisalojen aluetoiminta tarjoaa jäsenilleen koulutuksia sekä kulttuuri- ja virkistystoimintaa 14 toimintaluueella Suomessa (Akavan Erityisalat i.a. a).

3.3 Käännösalan asiantuntijat KAJ ry

Kääntäjien, tulkkien, käännösalan sekä monikielisen viestinnän asiantuntijoiden ammattijärjestö on Käännösalan asiantuntijat KAJ ry, joka on perustettu vuonna 1979. Tuolloin järjestön nimi oli Kääntäjien ammattijärjestö. Nimen uudistus Käännösalan asiantuntijat KAJ:ksi tehtiin vuonna 2009. Vuodesta 1979 lähtien KAJ on kuulunut jäsenjärjestönä Akavan Erityisaloihin ja ajaa näin jäsentensä etuja ja oikeuksia. KAJ:n päämääränä on nostaa alan arvostusta. KAJ:ssa on noin 2200 jäsentä, joiden ammattinimikkeitä ovat muun muassa kääntäjä, tulkki, tekninen kirjoittaja, lokalisoija ja terminologi. Suurin osa (68 %) KAJ:n jäsenistä työskentelee yksityisellä sektorilla. Muita jäsenten työllistäjiä ovat esimerkiksi valtio ja kunnat (22 %). (Käännösalan asiantuntijat KAJ ry 3.1.2012.) 44 prosenttia KAJ:n jäsenistä työskentelee kääntäjinä ja/tai tulkkeina (Käännösalan asiantuntijat KAJ ry 16.1.2012).

Jäsenilleen KAJ ry järjestää koulutusta yhdessä Akavan Erityisalojen kanssa (Käännösalan asiantuntijat KAJ ry i.a. b). Muita palveluja jäsenille ovat KAJ:n, Suomen kääntäjien ja tulkkien liiton sekä Suomen käännöstoimistojen liiton kanssa järjestämät tapaamiset Suomessa (Käännösalan asiantuntijat KAJ ry. i.a. a). KAJ ry julkaisee jäsenilleen neljä kertaa vuodessa ilmestyvää Kajawa-lehteä (Käännösalan asiantuntijat KAJ ry i.a. c). Yhdistyksen jäseneksi voi liittyä kääntäjä, tulkki tai muu kielten tai monikielisen viestinnän asiantuntija, alan opettaja, tutkija tai opiskelija (Käännösalan asiantuntijat KAJ ry i.a. d). Vuoden 2012 alussa KAJ ry:n jäsenrekisterissä ei ollut viittomakielentulkkeja, pääasiallisesti yhdistyksen järjestäytyneet tulkit ovat puhuttujen kielten tulkkeja. Toistaiseksi suoraa yhteistyötä viittomakielentulkkien kanssa ei yhdistyksellä ole ollut. Vuonna 2012 tulee kuitenkin toimimaan käännösalan asiantuntijaryhmä, jossa KAJ:n jäsenten lisäksi on myös Suomen Viittomakielen Tulkit ry:n edustaja. (Erika Bruun, henkilökohtainen tiedonanto. 9.1.2012.)

3.4 Suomen kirjoitustulkit ry

Suomen kirjoitustulkit ry on perustettu vuonna 2007. Yhdistys toimii edistääkseen kirjoitustulkkitoimintaa Suomessa ja lisätäkseen alan tunnettavuutta. Jäseneksi yhdistyk-

seen pääsevät kirjoitustulkin tulkkirekisterikokeen suorittaneet henkilöt. Kirjoitustulkeiksi opiskelevat voivat olla yhdistyksen opiskelijajäseniä. Yhdistyksellä on myös kannatusjäseniä, jotka ovat yhdistyksen päämääriä tukevia yhteisöitä tai henkilöitä. Ainoastaan varsinaisilla jäsenillä on äänioikeus yhdistyksen päätöksenteossa. (Suomen Kirjoitustulkit ry i.a. d.)

Yhdistys järjestää jäsenilleen kaksi kertaa vuodessa koulutuspäivät, joilla käsitellään alan ajankohtaisia asioita yhdessä muiden alan ammattilaisten kanssa (Suomen Kirjoitustulkit ry i.a. c). Yhdistys tukee rahallisesti jäsentensä järjestämiä aluetapaamisia. Aluetapaamisten tarkoituksena on saada työhön vertaistukea sekä tutustua ja keskustella muiden alan ammattilaisten ja opiskelijoiden kanssa. (Suomen Kirjoitustulkit ry i.a. a.) Yhdistys toimii jäsentensä edunvalvojana. Lisäksi se toimii Tulkkitoiminnan yhteistyöryhmän asiantuntijajäsenenä. (Suomen Kirjoitustulkit ry i.a. e.)

3.5 Suomen Puhevammaisten Tulkit ry

Suomen Puhevammaisten Tulkit ry on vuonna 2006 perustettu puhevammaisten tulkkien ammattiyhdistys ja asiantuntijaelin. Yhdistys edistää Suomessa puhevammaisten tulkkauspalveluita ja pitää yhteyttä eri tulkkauspalveluja järjestäviin tahoihin ja vammaisjärjestöihin. Jäsenistö koostuu puhevammaisten tulkin erikoisammattitutkinnon suorittaneista sekä AAC -täydennyskoulutuksen käyneistä puhevammaisten tulkeista. (Suomen Puhevammaisten Tulkit ry i.a.)

Vuoden 2011 loppuun mennessä puhevammaisten tulkin erikoisammattitutkinnon on suorittanut yhteensä 259 henkilöä (Sinikka Vuorinen, henkilökohtainen tiedonanto 2.2.2012). Osa jäsenistä toimii AAC -kouluttajina tai muissa alan työtehtävissä. Suomen Puhevammaisten Tulkit ry järjestää jäsenilleen muun muassa keskustelutilaisuuksia ja kursseja, joiden kautta yhteydenpito jäsenistön ja yhdistyksen välillä paranee. (Suomen Puhevammaisten Tulkit ry i.a.)

Vuoden 2011 lopussa Suomen Puhevammaisten Tulkit ry:ssä oli 116 varsinaista jäsentä ja 40 opiskelijajäsentä. Kelan mukaan Kelan välitysjärjestelmässä on mukana noin 150

puhevammaisten tulkkia. Jäsenrekisteriin ei kerätä tietoa jäsenten ammateista, joten tieto siitä, moniko viittomakielentulkki kuuluu Suomen Puhevammaisten Tulkit ry:hyn, ei ole. Tiedossa on kuitenkin, että puhevammaisten tulkin erikoisammattitutkinnon valmistavan koulutuksen aloitti keväällä 2011 yli 10 viittomakielentulkkia. (Sinikka Vuorinen, henkilökohtainen tiedonanto 2.2.2012.)

Ennen tulkkauspalvelujen siirtymistä Kelalle (katso luku 5.2), monet puhevammaisten tulkit toimivat tulkkeina osa-aikaisesti. Vain suurilla palveluntuottajilla, kuten Honkalampisäätiöllä ja Seinäjoen alueella Eskoon palvelukeskuksella, oli töissä kokopäiväisiä puhevammaisten tulkkeja. Näin oli myös Uudellamaalla, jossa palveluntuottajien kilpailutus tapahtui jo ennen Kelalle siirtymistä. (Sinikka Vuorinen, henkilökohtainen tiedonanto 2.2.2012.)

Suomen Puhevammaisten Tulkit ry tekee yhteistyötä SVT:n kanssa muun muassa laajennetussa tulkkitoiminnan yhteistyöryhmässä. Ammattiliittoon liittyvistä asioista voidaan keskustella esimerkiksi epävirallisesti puheenjohtajatasolla. Suomen Puhevammaisten Tulkit ry tekee mielellään yhteistyötä liittyen Diakonia-ammattikorkeakoulun uuteen opetussuunnitelmaan, kun teemana on puhevammaisten tulkkauspalveluun liittyvä koulutus. Tällä hetkellä Suomen Puhevammaisten Tulkit ry keskustelee jäsentensä liittymisestä ammattiliittoon Yksityiset Sosiaali- ja Terveysalan ammattilaiset YSTEAr:n kanssa. (Sinikka Vuorinen, henkilökohtainen tiedonanto 2.2.2012.)

3.6 European Forum of Sign Language Interpreters

European Forum of Sign Language Interpreters eli efsli on eurooppalainen viittomakielentulkkiyhteisö, jonka jäseniä voivat olla niin kansalliset ja alueelliset tulkkijärjestöt kuin yksittäiset henkilötkin. Ensimmäinen efslin seminaari järjestettiin Edinburghissa, Skotlannissa vuonna 1994. Seminaarissa käsiteltiin viittomakielentulkkiyhteisöjen työolosuhteita. (European Forum of Sign Language Interpreters i.a. c.)

Efslin päämäärä on, että viittomakielentulkin ammatti virallistettaisiin Euroopassa. Se tekee aloitteita viittomakielentulkkausalan ja tulkkiopetuksen yhtenäistämiseksi Eu-

roopassa. Efsli tukee ja neuvoo viittomakielentulkkveja, tulkkioiskelijoita, tulkkikoulut-tajia sekä tulkkaukspalvelun järjestäjiä ja tarjoajia ympäri Eurooppaa. (European Forum of Sign Language Interpreters i.a. a.) Efslissä ylintä päätösvaltaa käyttää vuosikokous. Kokouksen yhteydessä voidaan järjestää konferensseja, työpajoja ja luentoja. Vuosiko-kous järjestetään joka vuosi eri maassa. Järjestäjämään tulee olla efslin täysvaltainen jäsen. (European Forum of Sign Language Interpreters i.a. g.)

Efsllillä on täysvaltaisia jäseniä, kannatusjäseniä sekä yksilöjäseniä (European Forum of Sign Language Interpreters i.a. f). Täysvaltaisia jäseniä voivat olla kaikkien Euroopan maiden kansalliset viittomakielentulkkijärjestöt. Jokainen näistä järjestöistä valitsee kaksi edustajaa efslin vuosikokoukseen. Jotta järjestö hyväksytään efslin täysvaltaiseksi jäseneksi, sen tulee täyttää efslin jäsenilleen määrittelemät kriteerit. Kriteereiden mu-kaan järjestön tulee olla demokraattinen, eli järjestön jäsenet ovat äänivaltaisia, järjestön toimihenkilöt valitaan äänestämällä määrääjaksi ja järjestön asioista päätetään säännölli-sissä kokouksissa. Järjestön tulee olla taloudellisesti riippumaton, voittoa tavoittelema-ton sekä riippumaton tulkkaukspalvelun käyttäjistä. Järjestön tulee palvella joko tiettyä kielialuetta tai koko valtion alueella. Järjestön on määriteltävä toiminnalleen selkeät tavoitteet ja sillä tulee olla säännöt, joihin toiminta perustuu sekä sen tulee palvella lä-hinnä viittomakielen tulkkauksen ammattilaisia. Lisäksi järjestön toiminnan ja sääntöjen tulee olla samansuuntaiset efslin kanssa. (European Forum of Sign Language Interpre-ters i.a. d.)

Jäsenetuna täysivaltaisilla jäsenillä on äänioikeus efslin vuosikokouksessa. He saavat kuukausittain jäsentiedotteen ja kolme kertaa vuodessa ilmestyvät jäsenlehden. Täysval-taiset jäsenet pääsevät efslin keskustelufoorumiin ja saavat mainostaa puoleen hintaan efslin julkaisuissa. (European Forum of Sign Language Interpreters i.a. d) Vuonna 2012 efslin täysivaltaisia jäseniä on 27. Listä jäsenistä löytyy liitteestä 4. (Maya de Wit, hen-kilökohtainen tiedonanto 27.1.2012.)

Kannatusjäseniksi voivat liittyä järjestöt, jotka haluavat tukea efslin päämääriä. Kanna-tusjäsenillä ei ole äänioikeutta efslin päätöksenteossa. Kannatusjäsenten jäsenetuja ovat jäsentiedotteen ja jäsenlehden saaminen, keskustelufoorumille pääsy sekä mainostami-nen puoleen hintaan efslin julkaisuissa. (European Forum of Sign Language Interpreters i.a. b.) Yksilöjäseniksi voivat liittyä kaikki eurooppalaiset viittomakielentulkit sekä

muut yksityishenkilöt, jotka haluavat tukea efslin päämääriä. Yksityisjäsenillä ei ole äänioikeutta päätöksenteossa. Heillä on samat jäsenedut kuin kannatusjäsenillä, mutta tämän lisäksi he saavat muun muassa alennusta efslin julkaisuista ja muista tuotteista. (European Forum of Sign Language Interpreters i.a e.) Jäsenmaksut määräytyvät kunkin maan bruttokansantuotteen mukaan (European Forum of Sign Language Interpreters 9/2010).

4 ASIAKASJÄRJESTÖT

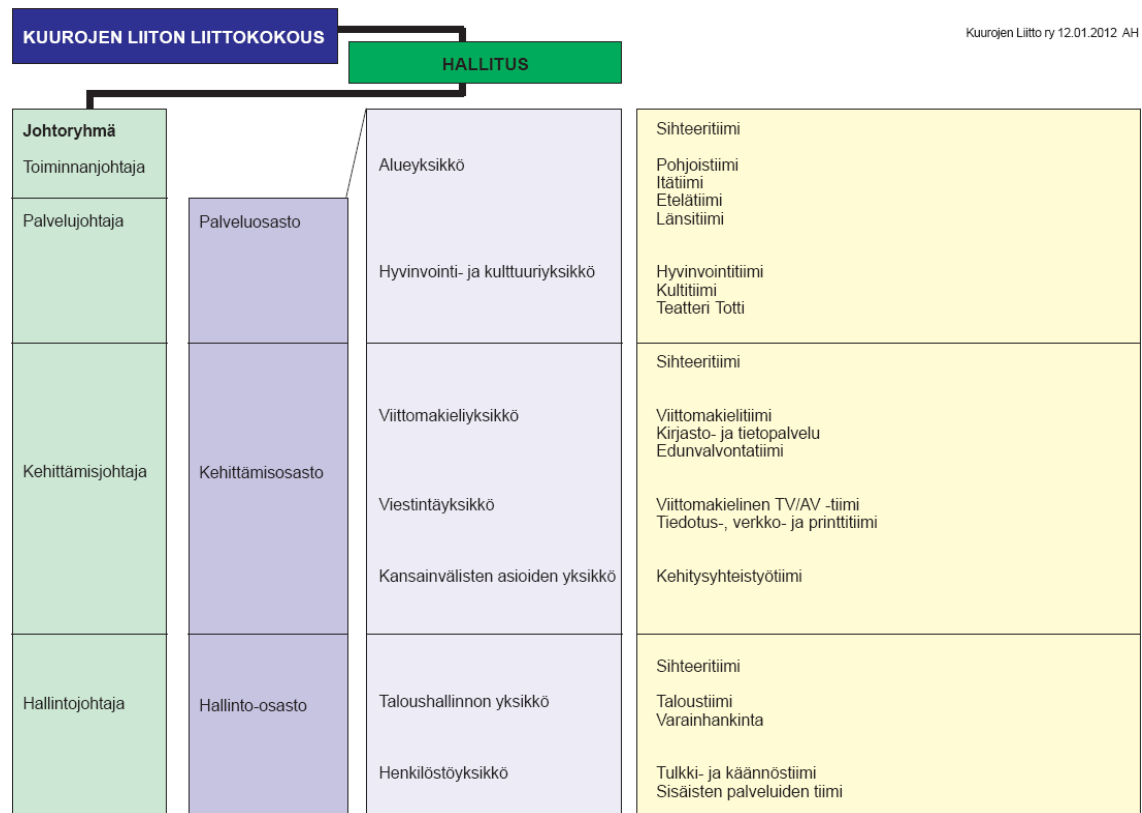
Kuten tulkkijärjestöissä, myös asiakasjärjestöissä on tapahtunut muutoksia vuoden 2003 jälkeen. Luvussa kuvataan eri asiakasjärjestöjen nykytilaa, esimerkiksi organisaatiouudistusten tai imagon uudistamisen jälkeen. Luvussa käsitellään lisäksi LapCI ry:tä sekä Kuulovammaisten Lasten Vanhempien Liitto ry:tä, joita ei käsitellä kirjassa Elämä käsillä. Yhdistykset liitettiin mukaan, koska monet näiden järjestöjen jäsenistä ovat vammaisten tulkkauspalvelun käyttäjiä. LapCI ry:n kohdalla käsitellään myös sisäkorvaistutetta käyttäviä asiakkaita. Tulkkauksen kannalta heidät voidaan huomioida omana, jatkuvasti kasvavana asiakasryhmänä erityistarpeidensa tähden. Tähän lukuun haastatellut henkilöt työskentelevät edustamassaan järjestössä. Haastateltuja ovat muun muassa LapCI ry:n puheenjohtaja Lasse Lindström ja Kuuloliitto ry:n viestintäpäällikkö Tarja Valjus.

4.1 Kuurojen Liitto ry

Kuurojen Liitto ry on kuurojen etujärjestö, johon kuuluu 43 jäsenyhdistystä. Liiton tehtävä on taata kuurojen ihmisoikeuksien ja yhdenvertaisten mahdollisuuksien toteutuminen. Kuurojen Liitto listaa arvoikseen ihmisarvon kunnioittamisen, sosiaalisen oikeudenmukaisuuden, asiakaslähtöisyyden, luotettavuuden, yhteisöllisyyden sekä dynaamisuuden. (Kuurojen Liitto ry i.a. d.) Liitto tuottaa palveluita kaiken ikäisille viittomakielisille. Palveluja tuottavat liitossa alueellisissa, moniammatillisissa tiimeissä toimivat kuntoutussihteerit, työasiamiehet ja järjestöohjaajat. (Kuurojen Liitto ry i.a. a.)

Kuurojen Liitto kuuluu kuurojen maailmanliittoon, World Federation of the Deaf:iin (WFD). WFD toimii kuurojen ihmisoikeuksien toteutumiseksi YK:n sopimuksen mukaisesti. Lisäksi Kuurojen Liitolla on edustus kuurojen Euroopan unionissa ja se tekee yhteistyötä Kuurojen pohjoismaisessa yhteistyössä, Dövas Nordiska Rådissa (DNR). (Kuurojen Liitto ry i.a. c.) Kuurojen Liiton johtoryhmä johtaa liiton toimintaa. Se tekee liittoa koskevat päätökset ja esitykset hallitukselle sekä liittokokoukselle. Liitossa ylin

päätösvalta on hallituksella ja liittokokouksella. (Kuurojen Liitto ry i.a. b.) Seuraavasta kuvioista näkee, millainen on Kuurojen Liiton organisaatio.

KUVIO 2. Kuurojen Liitto ry:n organisaatiokaavio (Heli Vanhatupa, henkilökohtainen tiedonanto 22.2.2012.)

Tähän opinnäytetyöhön pyydettiin kommentteja Kuurojen Liiton edustajilta. He kirjoittivat päivitykset Elämä käsillä -kirjan Kuurojen Liittoa koskevaan osioon. Teksti on kirjoitettu Elämä käsillä – Viittomakielentulkin ammattikuva -kirjan tekstin pohjalta ja siihen on lisätty Kuurojen Liitossa vuoden 2003 jälkeen tapahtuneet muutokset, jotka eroavat kirjan tiedoista. Tämä Kuurojen Liittoa koskeva teksti löytyy tämän opinnäytetyön liitteestä 5. (Heli Vanhatupa, henkilökohtainen tiedonanto 22.2.2012.)

4.2 Kuuloliitto ry

Huonokuuloisten huoltoliitto perustettiin vuonna 1930. Se muutti nimensä Kuulonhuoltoliitoksi vuonna 1956 ja vuoden 2009 tammikuussa liiton nimi vaihdettiin Kuuloliitok-

si. (Kuuloliitto i.a. b.) Nimen vaihtaminen Kuuloliitoksi koettiin olevan tarpeellista, sillä liitto oli toiminut Kuulonhuoltoliittona jo 50 vuoden ajan. Uuden nimen koettiin vastaavan paremmin liiton toimintaa, sillä liitto tekee paljon ennaltaehkäisevää kuulon suojaustyötä. Uusi nimi on myös ajanmukainen, sillä monen muunkin järjestön eri sairauksien ennaltaehkäisevä työ näkyy järjestöjen uusissa nimissä, kuten entinen sydäntautiliitto on nykyisin Sydänliitto, keuhkovammaliitto puolestaan Hengityслиitto ja Alzheimer-Keskusliitto on Muistiliitto. (Tarja Valjus, henkilökohtainen tiedonanto 21.10.2011.)

Kuuloliiton jäsenyhdistyksiä on yhteensä 88 paikallista kuuloyhdistystä. Nämä yhdistykset muodostavat Suomessa kahdeksan valtakunnallista kuulopiiriä. (Kuuloliitto ry i.a. i.) Kuulopiirien tehtävänä on muun muassa alueellisten koulutusten järjestäminen. Kuulopiirit hoitavat jäsenilleen tiedottamisen sekä järjestävät jäsenilleen vertaistukea ja muuta toimintaa. (Kuuloliitto ry i.a. e.) Kuuloliiton valtakunnalliset jäsenyhdistykset ovat Suomen Tinnitusyhdistys ja Suomen Akustikusneurinoomayhdistys. Jäseniä yhdistyksissä on yhteensä noin 16000. (Kuuloliitto ry i.a. i.) Kuuloliiton keskustuimisto sijaitsee Helsingissä Valkeassa talossa. Kuuloliitolla on yhteensä yli 90 työntekijää. (Kuuloliitto ry i.a. c.)

Päätösvalta Kuuloliitossa on joka kolmas vuosi kokoontuvalla liittokokouksella sekä kaksi kertaa vuodessa kokoontuvalla valtuustolla. Liitossa toimeenpanovalta on hallituksella. Liiton hallintoa johtaa toiminnanjohtaja (Kuuloliitto ry i.a. h.) Vuonna 2012 Kuuloliiton toiminnanjohtaja oli Pekka Lapinleimu (Kuuloliitto ry i.a. a). Kauden 2012–2014 liittohallituksen puheenjohtajana toimii Antero Penttinen (Kuuloliitto ry i.a. d).

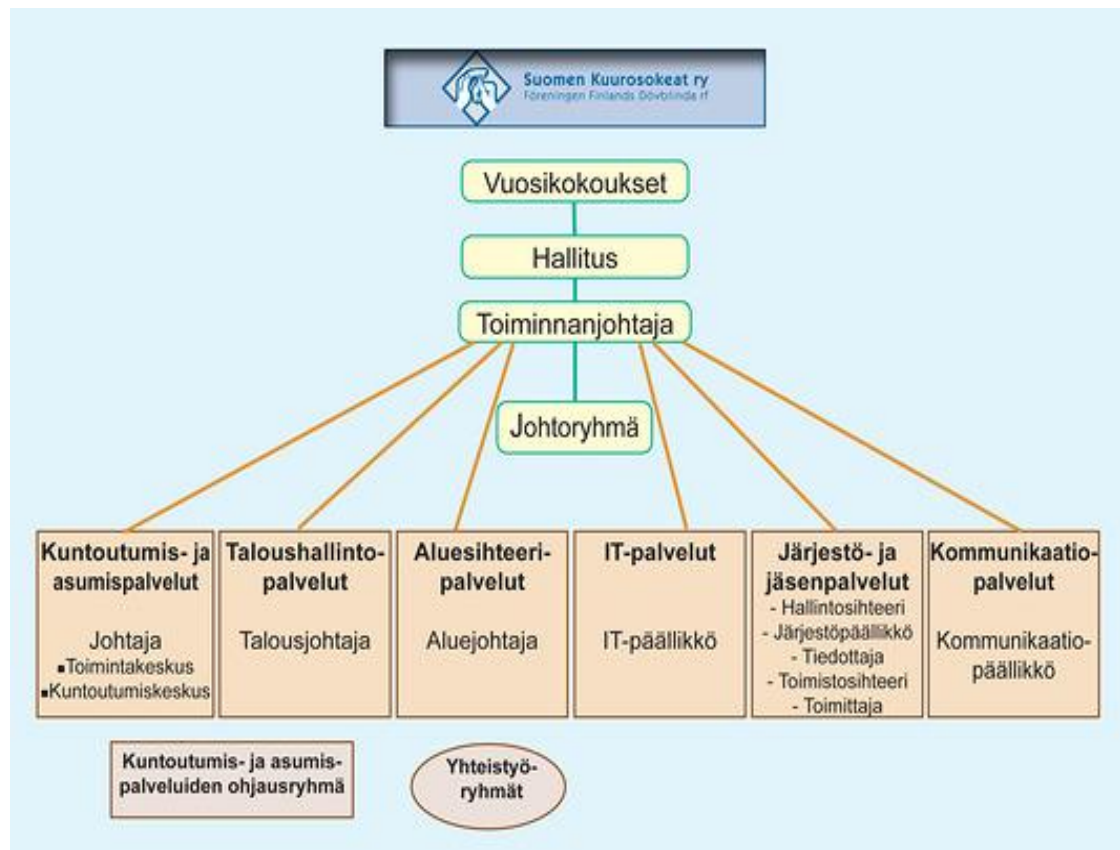
Elämä käsillä -kirjassa kerrotaan, että vuonna 2003 silloisessa Kuulonhuoltoliitossa työskenteli viisi viittomakielentulkkia. He eivät kuitenkaan olleet päätoimisia tulkkeja, vaan toimivat vain satunnaisesti tulkkeina liiton tapahtumissa. (Hynynen ym. 2003, 51). Vuonna 2011 Kuuloliitossa ei enää työskentele yhtään viittomakielentulkkia (Tarja Valjus, henkilökohtainen tiedonanto 21.10.2011). Kuuloliitto julkaisee seitsemän kertaa vuodessa ilmestyvää Kuuloviesti-lehteä (Kuuloliitto ry i.a. g).

4.3 Suomen Kuurosokeat ry

Suomen Kuurosokeat ry on perustettu vuonna 1971. Se on kuurosokeiden ja kuulonäkövammaisten henkilöiden asiantuntija-, etu-, ja palvelujärjestö. (Suomen Kuurosokeat ry i.a. b.) Yhdistyksen visio on ”maailma, jossa kuurosokea saa syntyä ja elää kuurosokeana - itsensä hyväksyen ja toisten hyväksymänä” (Suomen Kuurosokeat ry i.a. d). Hallituksen puheenjohtaja valitaan syyskokouksessa joka toinen vuosi. Varapuheenjohtaja valitaan vuosittain tammikuussa hallituksen ensimmäisessä kokouksessa. (Suomen Kuurosokeat ry i.a. c.)

Syys- ja kevätkokouksissa äänivaltaisia ovat kaikki 15 vuotta täyttäneet varsinaiset jäsenet (Suomen Kuurosokeat ry i.a. g). Varsinaiseksi jäseneksi voi liittyä kuka tahansa Suomessa asuva kuurosokea tai vaikeasti kuulonäkövammaisen henkilö. Omaisjäseniä voivat olla varsinaisen jäsenen avio- tai avopuoliso, lähiomainen, kuten lapsi, vanhempi, sisarus tai appivanhempi. Kunniapuheenjohtajaksi tai kunniajäseneksi voidaan esittää henkilöä, joka on toiminut erityisen ansiokkaasti Suomen Kuurosokeat ry:n hyväksi. Yhdistyksen kokoukselle esityksen kunniapuheenjohtajasta tai kunniajäsenestä tekee hallitus. (Suomen Kuurosokeat ry i.a. f.) Omaisjäsenellä sekä kunniapuheenjohtajalla ja kunniajäsenellä on yhdistyksen kokouksissa läsnäolo- ja puheoikeus. Mikäli kunniapuheenjohtajaksi tai kunniajäseneksi valitaan henkilö, joka ennestään on jo yhdistyksen varsinainen jäsen, säilyy hänen äänioikeutensa nimittämisen jälkeen. (Suomen Kuurosokeat ry i.a. g.) Suomen Kuurosokeat ry:n palvelujen piirissä on noin 800 kuurosokeaa, joista vuoden 2010 lopussa varsinaisia jäseniä oli 296 (Suomen Kuurosokeat ry i.a. b).

Vuonna 2010 Suomen Kuurosokeat ry:ssä tapahtui organisaatiouudistus. Uudistuksen myötä Suomen Kuurosokeat ry:n organisaatio koostuu kuudesta toimintayksiköstä. Ne ovat kuntoutumis- ja asumispalvelut, taloushallintopalvelut, aluesihteeripalvelut, IT-palvelut, järjestö- ja jäsenpalvelut sekä kommunikaatiopalvelut. Ennen organisaatiomuutosta yksiköitä oli neljä. (Suomen Kuurosokeat ry. i.a. a.) Seuraavassa kuviossa on Suomen Kuurosokeat ry:n uusi organisaatiokaavio.

KUVIO 3. Suomen Kuurosokeat ry:n organisaatio (Suomen Kuurosokeat ry i.a. c.)

Suomen Kuurosokeat ry:llä on kaksi kuulonäkövammaisille suunnattua kuntoutumis- ja asumispalvelu yksikköä. Tampereella sijaitseva Kuurosokeiden Toimintakeskus keskittyy toiminnassaan aikuisten asumispalveluun sekä järjestämään kuntoutuskursseja. Jyväskylässä sijaitseva Kuulonäkövammaisten Kuntoutumiskeskuksen toiminta on keskitetty lapsiin ja nuoriin sekä syntymästään saakka kuurosokeisiin henkilöihin. Suomen Kuurosokeiden valtakunnallisia palveluita ovat IT-palvelut sekä sosiaalinen viriketoiminta. (Suomen Kuurosokeat ry. i.a. a.)

Suomen Kuurosokeat ry järjestää eripuolilla Suomea kuulonäkövammaisille aluesihteeripalveluita. Aluesihteeripalvelut on jaettu kymmeneen piiriin, joiden toimistot sijaitsevat Helsingissä, Joensuussa, Jyväskylässä, Kouvolassa, Kuopiossa, Oulussa, Rovaniemellä, Tampereella, Turussa ja Vaasassa. Aluesihteerit työskentelevät asiakaslähtöisesti ja tukevat asiakkaitaan esimerkiksi sosiaaliturvaan, asumiseen, kuntoutukseen, apuvälineisiin ja työllistymiseen liittyvissä asioissa. Aluesihteerit valvovat asiakkaidensa oikeuksia sekä muun muassa tiedottavat asiakkaitaan julkisista palveluista. Aluesihteerit

tekevät asiakkaidensa luo myös kotikäyntejä, joiden aikana hoidetaan asiakkaiden asioita. Aluesihteerit toimivat myös yhteydessä alueellisten kerhojen kanssa. (Lappi 2011.) Järjestön syys- ja kevätkokouksiin sekä päivätoiminnan tapahtumiin ja isoihin seminaareihin järjestö tilaa tulkit. Muuten jäsenet tilaavat tulkit tapahtumiin itse itselleen. Järjestöstä arvioidaan, että noin 400 sadasta jäsenestä viittomakielentulkkia käyttäisi noin 300 jäsentä. (Katriina Ekola, Henkilökohtainen tiedonanto 19.1.2012.)

4.4 Kuulovammaisten Lasten Vanhempien Liitto ry

Kuulovammaisten Lasten Vanhempien Liitto ry eli KLVL on perustettu kuulovammaisten lasten vanhempien aloitteesta vuonna 1963 (Kuulovammaisten Lasten Vanhempien Liitto ry i.a. e). Liiton tavoitteita ovat kuulovammaisten lasten ja nuorten sekä heidän perheidensä etujen valvominen, kuulovammaisten lasten ja nuorten kielen kehityksen tukeminen sekä viittomakielen aseman parantaminen. Liitto myös pyrkii edistämään lasten ja nuorten opetus- ja kuntoutustoimintaa. KLVL järjestää muun muassa kursseja, kesäleirejä ja koulutustilaisuuksia kuulovammaisille lapsille ja nuorille sekä heidän omaisilleen. Liitto on yhteydessä eri viranomaisiin ja tekee aloitteita sekä antaa lausuntoja kuulovammaisia lapsia ja nuoria koskevissa asioissa. (Kuulovammaisten Lasten Vanhempien Liitto ry i.a. d.)

KLVL julkaisee kuusi kertaa vuodessa ilmestyvää Nappi-lehteä, jossa on tietoa huonokuuloisten ja viittomakielisten kulttuuriin liittyvistä asioista ja tapahtumista (Kuulovammaisten Lasten Vanhempien Liitto ry i.a. b). Lisäksi KLVL julkaisee kuulovammaisen lapsen perheelle tarkoitettua Avaintieto -kansiota. Kansiossa on runsaasti tietoa, joka liittyy kuulovammaisen lapsen ja hänen perheensä elämään. Kansiossa on asiantuntijoiden artikkeleita sekä tietoa esimerkiksi eri apuvälineistä, viittomakielestä ja sosiaaliturvasta ja kuntoutuksesta. (Kuulovammaisten Lasten Vanhempien Liitto ry i.a. a.) KLVL voi myöntää apurahoja ja stipendejä tukeakseen kuulovammaisen lapsen ja nuoren harrastustoimintaa (Kuulovammaisten Lasten Vanhempien Liitto ry i.a. e).

Liiton päätös- ja toimeenpanovalta on liittokokouksella. Liiton varsinaisia jäseniä ovat kuulovammaisten lasten vanhempien rekisteröidyt yhdistykset. Varsinaisilla jäsenillä on

liittokokouksissa yksi ääni jokaista alkavaa viittä jäsentä kohden. Yksityishenkilö voi liittyä liittoon kannatusjäseneksi. Yksityishenkilö voidaan liittokokouksessa valita myös kunniajäseneksi. (Kuulovammaisten Lasten Vanhempien Liiton ry i.a. d.) Liittoon kuuluu yhteensä 15 paikallisyhdistystä (Kuulovammaisten Lasten Vanhempien Liiton ry i.a. c).

Tärkeä osa KLV:n toimintaa ovat vertaisperhekurssit, joita liitto järjestää vuosittain 10–12. Kurssit ovat Raha-automaattiyhdistyksen rahoittamia viikonloppukursseja. Kursseilla osallistujat saavat tietoa ja vertaistukea. (Kuulovammaisten Lasten Vanhempien Liitto ry i.a. f.)

4.5 LapCI ry

LapCI ry on perustettu vuonna 1999. Yhdistyksen tarkoituksena on toimia yhdysverkona sisäkorvaistutteen saaneiden lasten perheiden välillä. Yhdistys välittää ajankoh- taista tietoa sisäkorvaistutteen ja sen saaneen lapsen elämästä sekä kehittää sisäkor- vaistutteen saaneiden lasten päiväkotij- ja koulumuotoja. Yhdistyksen jäseneksi voivat liittyä kaikki sisäkorvaistutteen saaneen lapsen perheenjäsenet. Kannatusjäseneksi voi- vat liittyä kaikki asiasta kiinnostuneet henkilöt. (LapCI ry i.a. c.)

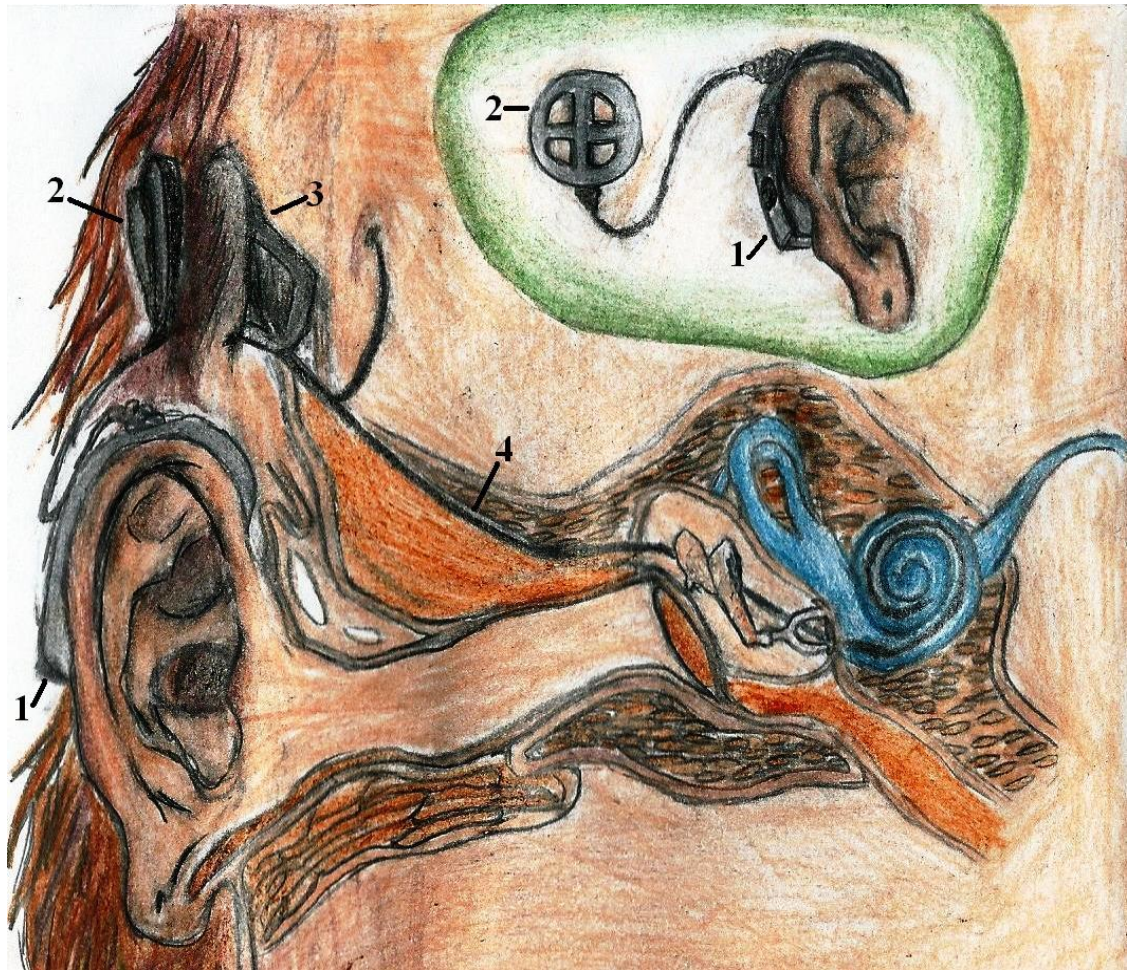
Yhdistys järjestää vertaistukiperheitä perheille, joissa on sisäkorvaistutteen saanut lapsi tai joissa harkitaan istutteen hankkimista. Yhdistys ylläpitää sisäkorvaistutteen käyttäjil- le ja heidän perheilleen tarkoitettua suljettua keskustelupalstaa, jossa keskustelijat jaka- vat tietoa ja vertaistukea sisäkorvaistutteen saaneista. (LapCI ry i.a. b.) Raha- automaattiyhdistyksen rahoituksella LapCI ry järjestää vinkkipuhe ja kommunikaatio toimintaa. Toimintaa, jota järjestetään, ovat vinkkipuheen perus-, jatko- ja kertauskurs- sit sekä kotiopetus. LapCI ry voi järjestää koulutusta muista puhetta tukevista menetel- mistä. (LapCI ry i.a. f.)

LapCI ry:n jäsenistä osa on viittomakielentulkkauspalvelun käyttäjiä. Tarkkaa tietoa siitä, kuinka suuri osa tulkkauspalveluita käyttää, ei kuitenkaan ole. Järjestö ei myös- kään ota kantaa perheiden kieli- ja kommunikaatiovalintoihin. Järjestön tilaisuuksissa

on viittomakielelle tulkkausta, kirjoitustulkkausta, sekä vinkkipuheelle tulkkausta osallistujien tarpeiden mukaan. (Lasse Lindström, henkilökohtainen tiedonanto 4.1.2012.)

4.5.1 Sisäkorvaistute

Sisäkorvaistute eli kokleaimplanti (Satakieliohjelma i.a.) on kuulokoje, joka on tarkoitettu vaikeasti kuulovammaisille henkilöille, jotka eivät saa tarpeeksi apua tavallisesta kuulokojeesta (Cochlear Nordic AB i.a.). Sisäkorvaistutuksessa on sekä pään sisäisiä että ulkoisia osia (Kuvio 4). Ulkoisia osia ovat korvan takana oleva puheprosessori sekä ihoon magneetilla kiinnitettävä lähetinkela. Pään sisäiset osat asetetaan paikalleen leikkauksessa. Sisäkorvaistutteen sisäisiä osia on kaksi. Toinen sisäinen osa on korvan taakse, kalloluuhun kiinnitettävä vastaanotin. (LapCI ry i.a. e). Toinen sisäinen osa on sisäkorvan simpukkaan kulkeva elektrodiketju. Vastaanotin ottaa vastaan pään ulkoisen puheprosessorin lähettämät äänisignaalit digitaalisessa muodossa. Istute muuntaa digitaaliset signaalit sähkösignaaleiksi. Istutuksesta lähtee elektrodiketju sisäkorvan simpukkaan. Elektrodiketjua myöten sähköimpulssit kulkeutuvat simpukan kautta kuulohermoon stimuloimaan sitä. Kuulohermo tuottaa aivoille kuuloaistimuksia stimulaation johdosta. Näin sisäkorvaistutteen avulla voidaan ohittaa toimimaton sisäkorva ja johtaa äänisignaali suoraan kuulohermoon. (Cochlear Nordic AB i.a.)

KUVIO 4. Sisäkorvaistute. 1. Puheprosessori 2. Lähetinkela 3. Vastaanotin 4. Elektrodiketju. (Piirtänyt Elsa Korpi 3.2.2012.)

4.5.2 Sisäkorvaistutetta käyttävät asiakkaat

Suomessa sisäkorvaistutetta alettiin asentaa vuonna 1995 (Kuuloliitto ry i.a. f). Nykyään noin 95 prosentille vaikeasti huonokuuloisina syntyneistä lapsista asennetaan sisäkorvaistute (LapCI ry i.a. d). Yhteensä Suomessa tehdään vuosittain 50–70 sisäkorvaistuteleikkausta, joista noin puolet tehdään lapsille. Vuonna 2006 leikkauksia oli tehty yli 100 000. Sisäkorvaistute pyritään asentamaan lapsille mahdollisimman varhain, jotta lapsi oppii mahdollisimman aikaisin käyttämään kuuloaan ja näin kielen oppiminen nopeutuu. (LapCI ry i.a. a.)

Tulkkauksen kannalta sisäkorvaistutetta käyttävät asiakkaat voidaan nähdä omana ryhmänään. He eivät välttämättä koe kuuluvansa kuurojen yhteisöön, vaan kokevat itsensä ennemmin esimerkiksi kuulovammaisiksi. Kaikilla identiteetti ei kuitenkaan rakennu kuulon ympärille. Sisäkorvaistutetta käyttävän asiakkaan äidinkieli on monesti suomi, joten tulkkaus tapahtuu usein kirjoitustulkkauksena tai viitotulla puheella. Sisäkorvaistutetta käyttävän asiakkaan kuulo saattaa myös vaihdella tilanteen mukaan. Hyvässä kuunteluolosuhteessa asiakas saattaa kuulla ilman tulkkausta. Jos kuunteluolosuhteet ovat kuitenkin huonot, esimerkiksi paikassa on paljon hälyä ja etenkin, jos sisäkorvaistutete ei ole käytössä, asiakas voi kuulla huonosti tai ei lainkaan. (Maisala 2011.)

Sisäkorvaistutetta käyttävien asiakkaiden kielitaito vaihtelee hyvin paljon. Jotkut ovat täysin kaksikielisiä, he hallitsevat hyvin sekä suomen kielen että viittomakielen. Osa taas ei juuri osaa viittomakieltä tai on juuri opettelemassa esimerkiksi viitotun puheen käyttöä. Tärkeintä on ottaa tulkkauksessa huomioon asiakkaan kielitaito tulkkaustapaa valittaessa. Monilla sisäkorvaistutetta käyttävistä lapsista on kuulevat vanhemmat. Lapsille tulkatessa on hyvä muistaa, että tulkki on lapselle myös esimerkkinä kielen käyttämisestä. Erityisesti lapsille tulkatessa olisi siis hyvä pyrkiä selkeään, mutta runsaaseen ja värikkääseen kielenkäyttöön. Näin tulkki osallistuu lapsen sanavaraston ja kielen kehittämiseen. Erityisen tärkeää tämä olisi lapsille, jotka käyttävät viittomakieltä, mutta joiden vanhempien viittomakielentaito ei välttämättä ole vielä kovin vahva, sillä he ovat opetelleet viittomakielen aikuisena vieraana kielenä. (Maisala 2011.)

5 VIITTOMAKIELENTULKINKOULUTUS

Luku kuvaa viittomakielentulkkipikoulutuksen nykytilaa. Elämä käsillä -kirjassa kuvataan vuoden 2003 tilannetta, joka oli hyvin erilainen. Sen jälkeen koulutuksen rakenteessa on tapahtunut suuria muutoksia, ja alalle on tullut uusia koulutusmahdollisuuksia. Diakonia-ammattikorkeakoulun viittomakielentulkkipikoulutuksessa on otettu käyttöön uusi opintosuunnitelma. Tämän opintosuunnitelman mukaan viittomakielentulkiksi opiskeleva voi valita suuntautumisen puhevammaisten tulkiksi. Opintojen rakenne on myös muuttunut. Viittomakielentulkki on nykyään myös mahdollista suorittaa maisteritason koulutus joko suomeksi tai englanniksi. Tässä luvussa kuvataan näiden kolmen koulutuksen sisältöä. Lisäksi luvussa kerrotaan lyhyesti kirjoitustulkkipikoulutuksesta, jossa myös on tapahtunut muutoksia vuoden 2003 jälkeen.

5.1 Viittomakielentulkki (AMK)

Viittomakielentulkkeja koulutetaan Turussa Diakonia-ammattikorkeakoulussa (Diak), sekä Humanistisen ammattikorkeakoulun (Humak) Helsingin ja Kuopion kampusilla (Opiskelupaikka i.a.). Vuodesta 2003 lähtien viittomakielentulkkipikoulutus on ollut laajuudeltaan 160 opintoviikkoa eli 240 opintopistettä (Hynynen ym. 2003, 22). Vuoden 2011 syksyllä Diakonia-ammattikorkeakoulussa otettiin käyttöön uusi opintosuunnitelma, jonka tavoitteena on vastata Suomessa tapahtuneisiin laki- ja palvelurakennemuutoksiin. Uuden opintosuunnitelman mukaan opiskelijoilla on mahdollisuus suuntautua viittomakielentulkkipikouksen lisäksi puhevammaisille tulkkipikoukseen. Opintosuunnitelman mukaan ensimmäisen kahden vuoden aikana opiskelijat tutustuvat syvällisesti viittomakielialaan sekä erilaisiin viittomakielentulkki- ja puhevammaisten tulkki-asiakasryhmiin ja kommunikaatiomenetelmiin. Toisen vuoden lopussa opiskelijat valitsevat joko suuntautumisen kielten väliseen tulkkipikoukseen tai kielensisäiseen tulkkipikoukseen ja pedagogiikkaan. (Diakonia-ammattikorkeakoulu i.a. d.)

Uudessa opintosuunnitelmassa lukukaudet on jaoteltu teemoittain. Teemat kulkevat opinnoissa juonteina sekä muodostavat omia kokonaisuuksiaan. Lukukausien teemat

ovat järjestyksessä opiskelu ja työkielet, yhteiskunta tulkin työympäristönä, monikulttuurinen toimintaympäristö, tulkin työelämä, opiskelutilanteet ja tulkkaus/opiskelutilanteet ja ohjaus, asioimistulkkaus, kulttuuriympäristöt ja tulkkaus/kulttuuriympäristöt ja ohjaus sekä tutkimus ja työelämä. (Diakonia-ammattikorkeakoulu i.a. d.)

5.2 Viittomakielialan tulkkitoiminnan koulutusohjelma (YAMK)

Ylemmän ammattikorkeakoulun viittomakielialan tulkkitoiminnan koulutusohjelma on Diakin ja Humakin yhteistyönä tuottama koulutus. Yhteistyötä ylemmän ammattikorkeakoulutuksen saamiseksi on tehty vuodesta 2005. (Diakonia-ammattikorkeakoulu i.a. c, 3–4.) Vuonna 2007 Terhi Rissanen ja Pirkko Mikkonen tekivät opetusministeriölle selvityksen, koska alalla oli tarve maisteritasoiselle viittomakielentulkin tutkinnolle (Mikkonen & Rissanen 2007). Vuonna 2008 opetusministeriö myönsi luvan ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon järjestämiselle (Diakonia-ammattikorkeakoulu i.a. c, 3–4).

Koulutus on tarkoitettu viittomakielentulkin ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneille, vähintään kolme vuotta työelämässä olleille tulkeille. Opintojen kautta tulkit saavat tulkkitoiminnan laaja-alaisen asiantuntijuuden. Koulutuksen kautta tulkki saa valmiudet viittomakielialan tulkkitoiminnan vaativiin kehittämis-, tutkimus- ja johtamistehtäviin. (Diakonia-ammattikorkeakoulu i.a. c, 3–4.) Koulutukseen valitaan kerrallaan 20 opiskelijaa (Diakonia-ammattikorkeakoulu 29.10.2010). Ensimmäiset ylemmän ammattikorkeakoulun viittomakielialan tulkkitoiminnan tutkinnon suorittaneet valmistuivat vuonna 2010 (Humanistinen ammattikorkeakoulu i.a. c).

Koulutusta ohjaavat valtakunnalliset ylempien ammattikorkeakoulututkintojen yleiset kompetenssit sekä alakohtaiset kompetenssit. Itsensä kehittäminen, eettinen osaaminen, viestintä-, vuorovaikutus- ja kansainvälisyysosaaminen ovat yleiset ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon työelämävalmiuksia kuvaavat valtakunnalliset kompetenssit. Viittomakielialan tulkkitoiminnan koulutusohjelman koulutuksessa näistä korostuvat erityisesti kehittämistoiminnan osaaminen sekä organisaatio- ja yhteiskuntaosaaminen.

Viittomakielentulkin ylemmälle ammattikorkeakoulututkinnolle asetetut alakohtaiset kompetenssit on jaoteltu neljään osaan. Ne ovat tulkkauksipalvelujärjestelmäosaaminen, tutkimus-, kehittämis- ja innovaatio-osaaminen, asiantuntija- ja vaikuttamisosaaminen sekä tulkkitoiminnan hallinnointi- ja johtamisosaaminen. Opinnot ovat laajuudeltaan 90 opintopistettä. (Diakonia-ammattikorkeakoulu i.a. c, 4–5.) Opintojen kesto on 1,5 vuotta ja suoritus aika on 2 vuotta (Diakonia-ammattikorkeakoulu 29.10.2010).

Ylempi viittomakielentulkin ammattikorkeakoulututkinto vastaa Euroopan tutkintojen viitekehyksen EQF:n tasoa 7. Viitekehykseen kuuluu kahdeksan tasoa oppivelvollisuus- koulutuksesta korkeimpaan ammatilliseen ja akateemiseen koulutukseen. (Diakonia-ammattikorkeakoulu i.a. c, 4–5.) Kuviossa 5 on kerrottuna tasolle 7 asetetut vaatimukset.

	Tiedot	Taidot	Kompetenssit
Level 7	Pitkälle erikostuneet ja omaperäisen ajattelun mahdollistavat tiedot, jotka vastaavat osittain työ- tai opintoalan kärkeosaamista.	Erikoistuneet ongelmanratkaisutaidot, joita tarvitaan tutkimuksessa ja/tai innovaatiotoiminnassa uuden tiedon ja toimintatapojen kehittämiseen ja eri alojen tietojen yhdistämiseen.	Kyky johtaa ja uudistaa toimintaa monimutkaisissa ja vaikeasti ennakoitavissa ja uutta strategista lähestymistapaa vaativissa työ- ja opiskeluympäristöissä.
Master-taso	Kriittinen tietoisuus alan ja eri alojen rajapintojen tietoihin liittyvistä kysymyksistä.		Kyky ottaa vastuuta ryhmien ammatillisen osaamisen ja työkäytäntöjen kehittämisestä ja/tai toiminnan strategisesta arvioinnista.

KUVIO 5. Euroopan tutkintojen viitekehyksen, EQF:n tason 7 vaatimukset (Diakonia-ammattikorkeakoulu i.a. c, 5)

5.3 European Master In Sign Language Interpreting

European Master in Sign Language Interpreting eli EUMASLI on kansainvälinen maisteritason tulkkikoulutusohjelma. Koulutus on järjestetty yhteistyössä kolmen eurooppalaisen viittomakielentulkkeja kouluttavan korkeakoulun kesken. Koulut ovat Humanistinen ammattikorkeakoulu Suomesta, University of Applied Sciences Magdeburg-Stendal Saksasta ja Heriot-Watt University Skotlannista. Ensimmäinen EUMASLI kou-

lutus alkoi tammikuussa 2009 ja päättyi 14–15.9.2011 Italiassa järjestettyyn efslin konferenssiin. (European Master in Sign Language Interpreting i.a. b.)

EUMASLI-koulutuksen idea syntyi Erasmus-kumppanudesta Humanistisen ammattikorkeakoulun koulutusjohtaja Pirkko Mikkosen, Magdeburg-Stendalin professorin Jens Hessmanin ja Heriot-Wattin professorin Graham Turnerin välillä. Alun perin suunnitellutyössä olivat Mikkonen ja Hessman. Koska EUMASLI:n suunnitteluprojektin rahoitusta haettiin Sokrates-ohjelman kautta, tarvittiin työhön mukaan kolmaskin eurooppalainen taho. Mukaan pyydettiin tuolloin Lancashiren yliopistossa viittomakielialan lehtorina työskennellyt Graham Turner. Sekä Turner että Hessman olivat molemmat olleet luennoimassa Erasmus-lehtoreina Humakissa, joten yhteistyö tuntui luontevalta ja luotettavalta. Myöhemmin Turner pääsi professoriksi Heriot-Watt yliopistoon, joten myös EUMASLI aloitettiin yhteistyönä Heriot-Wattin kanssa. Tuolloin Heriot-Wattissa ei vielä ollut yliopistotasosta viittomakielentulkkausalan tutkintoa, vaan ainoastaan alan lyhytkoulutusta. Nykyään Heriot-Watt on saanut myös yliopistotason tutkinnon viittomakielen tulkeille. Näin on mahdollista tarjota maisteritason tutkinto Humakin, Heriot-Wattin sekä Magdeburg-Stendal korkeakoulujen yhteistyönä. EUMASLI:n kolmivuotinen suunnitteluprojekti oli Sokrates-rahoitteinen. (Pirkko Mikkonen, henkilökohtainen tiedonanto 13.2.2012.)

EUMASLI-koulutuksen tarkoituksena on nostaa viittomakielentulkkipolku korkeammalle kansainväliselle tasolle. Näin pystyttäisiin paremmin vastaamaan kuurojen nykypäivän tarpeita viittomakielentulkkausta kohtaan. Tavoitteena on luoda yhteneviä standardeja Euroopan viittomakielentulkkipolkukselle. Pääsyaatimuksena koulutukseen on viittomakielentulkin koulutus, työkokemus alalta sekä riittävä englanninkielen taito, sillä koulutus toteutetaan englanniksi. EUMASLI-koulutus kestää kaksi ja puoli vuotta ja se on laajuudeltaan yhteensä 90 opintopistettä. (European Master in Sign Language Interpreting i.a. a.)

Koulutus antaa tulkeille pätevyyden toimia alan tutkimus-, koulutus- sekä johtotehtävissä. Koulutuksen kautta saa myös valmiudet toimia kansainvälisissä tehtävissä, kuten konferensseissa. EUMASLI -koulutuksen saaneet tulkit voivat toimia alalla asiantuntijatehtävissä. Koulutus tapahtuu pääsääntöisesti etäopiskeluna, esimerkiksi verkkokursseina. Ryhmä koostuu noin 15–20 opiskelijasta, jotka tulevat eri maista. Opiskelu sisältää

myös seminaareja sekä yhteisiä videokonferensseja. (European Master in Sign Language Interpreting i.a. a.)

Opiskelu on jaettu kolmeen osioon. Ensimmäinen osio keskittyy kansainvälisiin taitoihin ja se koostuu 30 opintopisteestä. Tässä osiossa opiskelijat opiskelevat englannin lisäksi kaikkien yhteistyömaiden puhuttua ja viitottua kieltä sekä kansainvälistä viittomista. Toiseen osioon kuuluu 20 opintopistettä. Se keskittyy viittomakielentulkin ammatin kehittämiseen. Ammattia tarkastellaan yksilöllisestä, sosiaalisesta ja poliittisesta näkökulmasta. Tähän osioon sisältyvät myös kääntämisen ja tulkkauksen opinnot. Kolmas osio keskittyy tutkimukseen. Se on yhteensä 40 opintopistettä ja siinä jokainen opiskelija kirjoittaa oman gradu-tutkielmansa, joka on laajuudeltaan 30 opintopistettä. (European Master in Sign Language Interpreting i.a. a.) Seuraavaa EUMASLI-koulutusta suunnitellaan alkavaksi syksyllä 2013 (Pirkko Mikkonen, henkilökohtainen tiedonanto 13.2.2012).

5.4 Kirjoitustulkkipikoulutus

Kirjoitustulkkauksista on järjestetty Kuuloliiton, silloisen Kuulonhuoltoliiton, toimesta vuodesta 1995 lähtien (Heikkonen, Muhl 2011, 8). Koulutus siirtyi Humanistiseen ammattikorkeakoulun järjestettäväksi vuonna 2007 (Kirjoitustulkki 24.11.2008). Kirjoitustulkkauksen erikoistumisopinnot ovat laajuudeltaan 30 opintopistettä. Humanistisessa ammattikorkeakoulussa opinnot kestävät noin vuoden, ja ne suoritetaan monimuoto-opiskeluna. Humanistisessa ammattikorkeakoulussa kirjoitustulkkipikoulutus ei edellytä aikaisempaa tulkkauksen koulutusta. Vuonna 2012 alkaneeseen koulutukseen pääsyvaatimuksena oli riittävä kirjoitusnopeus, eli 6000 lyöntiä 30 minuutissa, hyvä suomen kielen taito, hyvä artikulaatio ja selkeä huulio sekä hyvät vuorovaikutustaidot ja soveltuminen kirjoitustulkin ammattiin. Vuonna 2012 alkaneessa koulutuksessa Humakissa aloituspaikkoja oli 15. (Humanistinen ammattikorkeakoulu i.a. b.) Osa opinnoista on mahdollista hyväksilukea AHOT -menettelyllä. AHOT -menettely tarkoittaa aikaisemmin hankitun osaamisen tunnistamista ja tunnustamista. (Humanistinen ammattikorkeakoulu i.a. a.)

Diakonia-ammattikorkeakoulussa kirjoitustulkkipäätös alkoi vuonna 2012. Tänä vuonna Diakin kirjoitustulkkipäätökset on suunnattu jo valmistuneille tai vuoden 2012 aikana valmistuville viittomakielentulkeille. Muutoin pääsyvaatimukset vuonna 2012 alkaneeseen koulutukseen olivat samat kuin Humanistisessa ammattikorkeakoulussa. (Eeva Pekanheimo, henkilökohtainen tiedonanto 29.3.2012.) Diakissa koulutus kestää neljä kuukautta. 30 opintopisteestä toteutetaan noin 10 pisteen opintokokonaisuus ja noin 20 opintopistettä hyväksiluetaan AHOT-menettelyllä. Kuten Humakissa, Diakissakin opetus järjestetään monimuoto-opiskeluna. (Diakonia-ammattikorkeakoulu 13.12.2011). Vuonna 2012 alkaneeseen koulutukseen aloituspaikkoja Diakissa oli 25, ja valintakokeista valituksi tuli 20 opiskelijaa (Diakonia-ammattikorkeakoulu i.a. a).

Kirjoitustulkkipäätöksen rakenne on molemmissa ammattikorkeakouluissa samanlainen. Sisältö on jaettu neljään osaan: orientoituminen opintoihin, portfolio ja tentit, tulkkaus, asiakaspalvelu ja ammatillisuus sekä harjoitukset ja testit. (Diakonia-ammattikorkeakoulu i.a. b; Humanistinen ammattikorkeakoulu i.a. b.) Koulutuksen lopussa opiskelijat suorittavat tulkkipäätöskokeen, jonka jälkeen he ovat päteviä toimimaan kirjoitustulkkina. Kirjoitusnopeuden pitää olla vähintään 9000 merkkiä 30 minuutissa, jotta päätöskoe on hyväksytysti suoritettu. (Suomen kirjoitustulkit ry i.a. b.)

6 TULKKAUSPALVELUIDEN MUUTOS

Kun Elämä käsillä -kirja toimitettiin, viittomakielentulkkkaus oli kuntien vastuulla ja tulkkiensa palkat tulivat pääasiassa kunnilta (Hynynen ym. 2003, 73). 1.9.2010 lähtien tulkkkauspalvelut ovat kuitenkin Kela järjestämismvastuulla. Alla kerrotaan tulkkkauspalvelua säätelevistä laeista, palveluiden siirtymisestä Kelalle, siirtymisvaiheen kilpailutuksista, sekä sanaston muutoksista. Tähän lukuun haastateltuja ovat Kelan terveysosaston lakimies Merja Rautio-Rajala ja pääsuunnittelija Tuula Levomäki. Lisäksi haastateltiin Evantia Oy:n tulkkausvälityksen palvelujohtaja Mervi Savonsalmi ja Sanastokeskus TSK:n terminologi Sirpa Suhonen.

6.1 Tulkkkauspalvelua säätelevät lait

Laki vammaisten henkilöiden tulkkkauspalvelusta (133/2010;HE 220/2009) astui voimaan 1.9.2010. Lain nimessä termin tulkkkipalvelu rinnalle tuotiin sana tulkkkauspalvelu. Uusi laki toi merkittäviä parannuksia palvelun saantiin, esimerkiksi etätulkkkauspalvelun ja ulkomaanmatkoille tulkkkauksen saamiseen. Aiemmassa vammaispalvelulaissa tulkkkauspalvelu jaettiin asioimis- ja opiskelutulkkkaukseen. Uudessa laissa pyrittiin eroon sanasta asioimistulkkkaus, sillä koetaan, että esimerkiksi työt ja harrastukset ovat muuta kuin asiointia. Tulkkkauksen tarvetta tarkastellaan nyt kokonaisvaltaisemmin eri elämän osa-alueilla. (Kotimaisten kielten tutkimuskeskus, Kuurojen Liitto ry 2010, 41–43.)

Tulkkkauspalvelua säätelevän lain viidennessä pykälässä määritellään, kuka on oikeutettu vammaisten tulkkkauspalveluun:

Oikeus tulkkkauspalveluun on henkilöllä, jolla on kuulonäkövamma, kuu-
lovamma tai puhevamma ja joka vammansa vuoksi tarvitsee tulkkkausta
työssä käymiseen, opiskeluun, asiointiin, yhteiskunnalliseen osallistumi-
seen, harrastamiseen tai virkistykseen. Lisäksi edellytyksenä on, että hen-
kilö kykenee ilmaisemaan omaa tahtoaan tulkkkauksen avulla ja hänellä on
käytössään jokin toimiva kommunikointikeino. (Laki vammaisten henki-
löiden tulkkkauspalvelusta 2010.)

Lain kuudennessa pykälässä määritellään, kuinka paljon henkilöllä on oikeus saada tulkkauspalvelua. Kuulonäkövammaisella henkilöllä on oikeus saada vähintään 360 ja kuulo- tai puhevammaisella henkilöllä vähintään 180 tulkkaustuntia kalenterivuoden aikana. Yksilöllisen tarpeen mukaan tulkkaustunteja voidaan myöntää lisää. Pykälissä seitsemän ja kahdeksan määritellään erikseen etätulkkauksesta ja oikeudesta tulkkaukseen ulkomaanmatkalla. Lain 10. pykälässä määritellään palvelun tuottaminen ja rahoittaminen. Kela voi järjestää tulkkauspalvelun tuottamalla sen itse tai tilaamalla palvelun sen tuottajalta. Rahoitus tulkkauspalveluun tulee valtiolta. Kela arvioi kuukausittain tulevan kuun tulkkauspalvelun kustannukset ja ilmoittaa menneen kuun aikana aiheutuneet kustannukset. Lisäksi laissa määrätään muun muassa siitä, kuinka tulkkauspalvelun edellytyksiä selvitetään (14. §), tulkkauspalvelua koskevasta päätöksestä (15. §) sekä päätökseen liittyvistä muutoksenteke mahdollisuuksista (17. §–22. §). Laki vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelusta on kokonaisuudessaan liitteessä 6. (Laki vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelusta 2010.)

6.2 Tulkkauspalveluiden siirtyminen Kelalle

Vuodesta 2001 vuoteen 2004 oli käynnissä sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskus Stakesin hallinnoima VETURI-hanke. Hanke oli Sosiaali- ja terveysministeriön tilaama. (Kokko, Rautavaara 2006, 3.) Hankkeen tavoitteita olivat muun muassa kuntien tukeminen tulkkipalveluiden (nykyisin tulkkauspalvelu, katso luku 6.2.2) järjestämisessä ja alueellisten palvelumallien kehittäminen (Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos 19.1.2009). VETURI-hankkeen loppuraportissa Kuulo- ja puhevammaisten verkostoituvat tulkkipalvelut – Selvitys alueyhteistyön tuloksellisuudesta ja vaikutuksista mainitaan: "Kunta- ja palvelurakenteen uudistamistyö haastaa eri toimijat pohtimaan uusia tapoja palvelujen järjestämiseksi ja tuottamiseksi." Ennen hanketta tulkkauspalvelu nähtiin kuntakohtaisena, mutta VETURI-hankkeen myötä näkökulmaa onnistuttiin nostamaan yleisemmälle tasolle. (Kokko, Rautavaara 2006, 42–43.)

Tulkkauspalveluiden siirtyminen oli osa kunta- ja palvelurakennemuutoksia (Tuula Levomäki, henkilökohtainen tiedonanto 26.1.2012). Kunta- ja palvelurakennemuutos (myöhemmin PARAS-uudistus) alkoi vuonna 2005. PARAS-uudistuksen yhtenä tavoit-

teena oli palveluiden laadun ja saatavuuden turvaaminen koko maassa. (Valtiovarainministeriö 17.6.2010.)

Vuonna 2007 silloinen peruspalveluministeri, nykyinen sosiaali- ja terveysministeri, Paula Risikko sanoi pitämässään puheessaan Puhevammaisten tulkkipalvelu tänään ja tulevaisuudessa -seminaarissa, että PARAS-uudistuksen työryhmä on päättänyt, että tulkkauspalvelujen järjestäminen siirretään kunnilta valtiolle. Sosiaali- ja terveysministeriö oli todennut Kelan olevan sopiva palvelun järjestäjäksi, koska se toimii valtakunnallisesti ja sillä on tietoverkosto, jonka avulla tulkkauspalvelua voitaisiin kehittää. (Sosiaali- ja terveysministeriö 13.11.2007.)

Sosiaali- ja terveysministeriö aloitti tulkkauspalveluiden siirron suunnittelutyön virkautena 15.9.2008. Esitys tulkkauspalveluita koskevasta laista tehtiin Sosiaali- ja terveysministeriössä. Esityksen mukaan tulkkauspalveluita koskevat säännökset erotettaisiin vammaispalvelulaista. Palvelun käyttäjien järjestöjä kuultiin säädöstyötä tehdessä. Kelan pääjohtaja kokosi työryhmän 28.10.2008. Työryhmä suunnitteli tulkkauspalveluiden siirtoa. (Tuula Levomäki, henkilökohtainen tiedonanto 26.1.2012.)

Alun perin työryhmään kuului kaksi päätoimista suunnittelijaa, toinen Kelan terveysosastolta ja toinen IT-osastolta. Myöhemmin terveysosastolta aloitti toinen henkilö päätoimisena suunnittelijana. Näiden lisäksi suunnitteluun osallistuivat terveysosastolta lakimies, etuuspäällikkö ja suunnittelija, IT-osastolta suunnittelija, hallinto-osastolta lakimies ja aluehallinnosta etuuspäällikkö ja suunnittelija. He osallistuivat suunnittelutyöhön omien töidensä ohella. Työryhmään lisättiin suunnittelija ja kolme vakuutussihteeriä vuoden 2009 syksyllä. Kelan hankinta-asiantuntijat olivat mukana kilpailutuksissa. Kilpailutuksen jälkeen välitysjärjestelmän tekoon osallistui työntekijöitä Kelan IT- ja Tietohallinto-osastoilta. (Tuula Levomäki, henkilökohtainen tiedonanto 26.1.2012.)

Työryhmän tehtävinä oli järjestää palvelunkäyttäjille palveluiden välitys, ja itse järjestää tulkkauspalvelu, siirtää silloisten palvelun käyttäjien tiedot kunnilta Kelalle ja suunnitella toimeenpano. Työryhmä aloitti suunnittelun ottamalla yhteyttä palvelun käyttäjien järjestöihin, palveluntuottajiin, tulkkauspalveluita järjestäneisiin kuntiin ja yhteisöjen edustajiin ja kuulemalla heitä. Yhteistyötä tehtiin koko suunnittelutyön ajan. (Tuula Levomäki, henkilökohtainen tiedonanto 26.1.2012.)

Alkuperäisen aikataulun mukaan tulkkauspalveluiden piti siirtyä Kelan järjestettäväksi vuoden 2010 alusta ja sitä säätelevä laki piti antaa helmikuun 2009 loppuun mennessä. Aikataulu todettiin kuitenkin liian kireäksi, joten toimeenpanoa siirrettiin myöhemmäksi. Tulkkauspalvelua säätelevä laki annettiin 19.2.2010 ja tulkkauspalvelut siirtyivät Kelan järjestettäväksi 1.9.2010 lähtien, jolloin myös laki astui voimaan. (Tuula Levomäki, henkilökohtainen tiedonanto 26.1.2012.)

Siirto kunnilta valtiolle tehtiin, jotta tulkit olisivat valtakunnallisesti keskenään yhdenvertaisessa asemassa ja asiakkaat saisivat tasavertaisempaa palvelua asuinkunnastaan riippumatta. Siirron tavoitteena oli myös se, että tulkkauspalvelua voitaisiin kehittää. (Kansaneläkelaitos 4.12.2009, 2.)

Vuoden 2010 alussa voimaan tuli laki, jossa sosiaalihuollon viranomaisia velvoitettiin luovuttamaan tulkkauspalvelun käyttäjiin liittyvät tiedot, kuten yhteystiedot ja tulkkipalvelupäätökset, Kelan käytettäväksi. Tiedot oli määrä antaa, jotta Kela pystyi valmistautumaan tulkkauspalvelujen järjestämiseen. (Laki Kansaneläkelaitoksen oikeudesta saada vammaisten henkilöiden tulkkipalveluja koskevia asiakastietoja 2009.) Tämän vuoksi asiakkaiden, joilla oli jo ennen Kelalle siirtymistä tulkkauspäätös, ei tarvinnut hakea päätöstä uudelleen. Asiakkailta oli siirron jälkeen samat oikeudet käyttää tulkkia, kuin mitä heillä oli ennen Kelalle siirtymistä. (Kansaneläkelaitos 7.1.2010.) Ennen palveluiden siirtymistä Kelalle Kela lähetti kirjeen asiakkaille, joiden tiedot oli kunnilta saanut. (Kansaneläkelaitos 31.8.2010.) Kirjeessä kerrottiin palveluiden siirtymisestä Kelalle, tulkin tilaamisesta jatkossa. Lisäksi kirjeessä pyydettiin asiakkaita täyttämään asiakasprofiililomake (Kansaneläkelaitos 6.9.2010, 3). Asiakasprofiilista kerrotaan luvussa 8.2.

6.2.1 Siirtymäkausi

Palveluiden siirtyessä Kelan järjestämisvastuulle siirtymäkausi kesti 1.9.2010–31.12.2010 välisen ajan. 1.9.2010 lähtien tulkkaustilaukset on tehty Kelan välityskeskukseen. Siirtymäkautta helpottaakseen Kela päätti, että asiakkailta olisi 1.9. lähtien käy-

tettävissä täydet tulkkaustunnit, eli poikkeuksellisesti tulkkaustuntien lasku aloitettiin kesken vuoden. (Kansaneläkelaitos 31.8.2010.)

Ennen Kelalle siirtymistä sovitut tulkkaukset palveluntuottajat raportoivat ja laskuttivat kunnilta samalla tavalla kuin ennen siirtymistä. Joillakin alueilla raportointi tapahtui kuntien järjestämän välityskeskukseen kautta. Vaikka näitä tulkkauksia ei kirjattu Kelan välitysjärjestelmään, Kela kuitenkin maksoi tulkkaukset ja ne laskutettiin erillisenä laskutuksena. (Mervi Savonsalmi, henkilökohtainen tiedonanto 18.1.2012.)

6.2.2 Kelan terminologinen sanasto

Kun vammaisten tulkkauspalvelut siirtyivät kunnilta Kelalle, alan sanasto muuttui jonkin verran. Alla kerrotaan nykyisin käytettävistä termeistä. Kela ja Sanastokeskus TSK tekevät yhteistyönä Kelan terminologisen sanaston, jonka ensimmäinen versio julkaistiin vuonna 2010 (Sanastokeskus TSK 18.4.2011). Vammaisten tulkkauspalvelun osio sanastoon tullaan julkaisemaan myöhemmin keväällä 2012 (Sirpa Suhonen, henkilökohtainen tiedonanto 21.3.2012).

Sanaa asioimistulkkaus käytettiin ennen tulkkaustilanteista, jotka olivat esimerkiksi postissa, pankissa tai muualla jokapäiväisissä tilanteissa (Hynynen ym. 2003, 20). Tätä termiä voidaan edelleen käyttää, mutta laajemmassa merkityksessä uusi termi on yleistulkkaus. Yleistulkausta on se tulkkaus, jota palvelunkäyttäjällä on vuosittain 180 tai 360 tuntia (katso luku 6.1). Yleistulkkaus voidaan jakaa kahteen ryhmään, perustason ja vaativan tason tulkkauksiin. Perustason tulkkauksiin kuulivat ennen asioimistulkkausten alle kuuluneet tulkkaustilanteet. Vaativan tason tulkkauksia ovat esimerkiksi tulkkaukset, jotka tapahtuvat oikeudessa, teatterissa tai hengellisissä tilaisuuksissa. (Sirpa Suhonen, henkilökohtainen tiedonanto 21.3.2012.) Termiä yleistulkkaus käytettiin ennen vain tilanteissa, joissa tulkki tulkkaa samanaikaisesti monelle kuulijalle (Suomen Kuurosokeat ry i.a. e).

Tulkkauspalvelun käyttäjien saamasta palvelusta käytettiin ennen termiä tulkkipalvelu (Hynynen ym. 2003, 11). Tämä termi on korvattu termillä tulkkauspalvelu. Termillä

tarkoitetaan palvelua, jonka palvelun käyttäjä tarvitsee voidakseen toimia tasavertaisesti yhteiskunnassa. Tulkkauspalveluun kuuluvat sekä yleis- että opiskelutulkkaus. (Sirpa Suhonen, henkilökohtainen tiedonanto 21.3.2012.) Ennen Kelalle siirtymistä asiakkaat saattoivat tehdä tilaukset tulkkeskuksiin (Hynynen, ym. 2003, 100–101). Kelalle siirtymisen jälkeen tulkkaustilaukset tehdään välityskeskuksiin, joista kerrotaan enemmän luvussa 7.4 (Sirpa Suhonen, henkilökohtainen tiedonanto 21.3.2012).

6.3 Kilpailutus

Sosiaali- ja terveysministeriön antaman toimeksiannon mukaan Kela olisi voinut järjestää tulkkauspalvelut itse tai hankkia ne kilpailutuksen kautta. Kelan päätös oli, että vammaisten tulkkauspalvelut järjestettäisiin kilpailuttamalla palvelut. (Tuula Levomäki, henkilökohtainen tiedonanto 26.1.2012.)

Julkisia hankintoja, kuten tavara- ja palveluhankintoja, tehdessään valtion, viranomais- ten ja muiden hankintayksiköiden on noudatettava lakia julkisista hankinnoista. Lain tarkoitus on, että julkisten hankintojen tarjouskilpailussa yrityksillä ja muilla yhteisöillä olisi tasapuoliset mahdollisuudet tarjota palveluita, tavaroita ja rakennusurakointia ja että julkisia varoja käytetään tehokkaasti. Lisäksi lain tavoite on edistää laadukkaita hankintoja. (Laki julkisista hankinnoista 2007.) Koska Kela on julkinen hankintayksikö, pitää sen toteuttaa kilpailutukset tämän lain mukaisesti (Eduskunta, 19.12.2011).

Ennen Kelalle siirtymistä Suomessa on tehty viittomakielialalla kilpailutuksia Uudellamaalla ja Pirkanmaalla. Uudellamaalla ensimmäinen kilpailutus järjestettiin vuonna 2005 ja toinen 2008. (Forsen 2011, 6.) Pirkanmaalla palvelut kilpailutettiin kerran vuonna 2006 (Kumpulainen 2007, 7). Kelalla oli käytössä joitakin dokumentteja, joita näissä kilpailutuksissa oli käytetty. Kela myös perehtyi näihin aikaisemmin järjestettyihin alueellisiin kilpailutuksiin valmistautuessaan palveluiden kilpailutukseen. (Merja Rautio-Rajala, henkilökohtainen tiedonanto, 20.1.2012.)

Työ- ja elinkeinoministeriö ylläpitää sähköistä ilmoituskanavaa, HILMAa, jossa voidaan ilmoittaa maksutta julkisista hankinnoista. Sivuilta näkee tiedot hankintamenette-

lyistä, jotka ovat käynnissä sekä tulevista hankinnoista. (HILMA i.a. b.) Tulkkauspalveluiden siirtyessä Kelalle palvelut kilpailutettiin eri osissa. Kaikkien kilpailutusten hankintailmoitukset julkaistiin HILMAssa ja Kelan internetsivuilla. Lisäksi hankinnoista tiedotettiin erikseen järjestöille. (Merja Rautio-Rajala, henkilökohtainen tiedonanto, 20.1.2012.) Palveluntuottajien ja välityskeskusten hankintailmoitukset julkaistiin myös valtakunnallisissa sanomalehdissä (Kansaneläkelaitos, 5.7.2010).

Kela on järjestänyt tulkkauspalvelun siirtymisen yhteydessä viisi kilpailutusta. Aikajärjestyksessä ne ovat olleet: välitysjärjestelmän, välityskeskusten, tulkkauspalveluiden, etätulkkauslaitteiden ja etätulkkauspalvelun kilpailutukset. (Merja Rautio-Rajala, henkilökohtainen tiedonanto 20.1.2012).

Marraskuussa 2009 Kela järjesti viidellä paikkakunnalla, Helsingissä, Kuopiossa, Oulussa, Seinäjoella ja Turussa, tiedotustilaisuuksia tulkkauspalvelujen ja välityskeskusten kilpailutuksista. Sisällöltään kaikki tilaisuudet olivat samanlaisia. Niissä kerrottiin tulevista hankinnoista ja niiden aikatauluista. Myös kysymyksille oli aikaa, ja niihin pyrittiin vastaamaan. (Kansaneläkelaitos i.a. j.)

Kelan terveystieteiden osaston lakimiehen Merja Rautio-Rajalan (henkilökohtainen tiedonanto 9.11.2011) mukaan yleinen käytäntö on, että kilpailutuksessa sopimuskausi kestää kaksi vuotta ja mahdollisen optiovuoden. Laki vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelusta astui voimaan 1.9.2010, jolloin myös tulkkauspalvelut siirtyivät Kelan järjestämisvastuulle. Ensimmäinen kilpailutuskausi kestää vuoden 2012 loppuun. (Merja Rautio-Rajala, henkilökohtainen tiedonanto 9.11.2011.) Kelalla oli mahdollisuus jatkaa optiovuodella sopimuskautta vuodelle 2013. Huhtikuussa 2012 Kela ilmoitti, että optio mahdollisuus käytetään. (Merja Rautio-Rajala, henkilökohtainen tiedonanto 18.4.2012.)

6.3.1 Välitysjärjestelmän kilpailutus

Ensimmäisenä Kelan järjestämistä kilpailutuksista järjestettiin välitysjärjestelmän kilpailutus (Kansaneläkelaitos 6.7.2009). Kilpailutuksen ilmoitus oli jätetty Hilmaan 3.7.2009. Tähän kilpailutukseen osallistuvien piti jättää tarjouksensa 27.8.2009 mennessä.

sä. (HILMA 3.7.2009.) Kilpailutuksessa vaikuttivat palvelun laatu 60 prosenttia ja hinta 40 prosenttia. Laadusta saadut pisteet koostuivat kolmesta osasta, joista 20 prosenttia oli tarjoajan kyky ja asiantuntijuus, 10 prosenttia yhteistyömalli ja 30 prosenttia kokonaisjärjestelmän soveltuvuus. (Kansaneläkelaitos 7.10.2009.)

Välitysjärjestelmää ei tulla enää kilpailuttamaan, vaan se hankittiin Kelan omaksi järjestelmäksi (Merja Rautio-Rajala, henkilökohtainen tiedonanto, 20.1.2012). Lokakuussa 2009 kilpailutuksen voittajaksi valittiin Innofactor. Tätä järjestelmää käytetään, kun asiakkaan tilaus kirjataan koneelle ja hänen tarpeisiinsa haetaan sopivaa tulkkauspalvelua tarjoava tulkki. (Kansaneläkelaitos 14.9.2010.)

6.3.2 Välityskeskusten kilpailutus

23.2.2010 julkaistiin HILMAssa hankintailmoitus tulkkauspalvelun välityskeskuksista. Kilpailutukseen osallistuvilla oli tarjouksen viimeinen jättöpäivä 6.4.2010. (Kansaneläkelaitos 7.4.2010.) Tämä kilpailutuskausi kestää vuoden 2012 loppuun. Sillä on kuitenkin optio vuosille 2013 ja 2014. (HILMA i.a. a.)

Ensimmäisen välityskeskusten kilpailutuksen voitti ryhmittymä, jonka muodostavat Evantia Oy, Sign Line Oy sekä Honkalampi-säätiö (Kansaneläkelaitos i.a. i). Ryhmittymä toteuttaa välitystoiminnan siten, että Etelä-Suomen ja Lounais-Suomen välitysalueet hoitaa Evantia Oy. Honkalampi-säätiö järjestää Itä-Suomen ja Länsi-Suomen välitysalueiden välityskeskukset. Yhdessä nämä kaksi hoitavat Pohjois-Suomen välitysalueen. Sign Line Oy toteuttaa välitystoiminnan Porvoon ja Rovaniemen sivutoimipisteillä. (Mervi Savonsalmi, henkilökohtainen tiedonanto 14.12.2011.)

6.3.3 Palveluntuottajien kilpailutus

Tammikuussa 2010 alkoi tulkkauspalveluntuottajien kilpailutus. Kilpailutukseen osallistuvilta edellytettiin, että he ovat joko yksityisiä tai julkisia palveluntuottajia ja ennakkoperintärekisterissä. (Kansaneläkelaitos 5.7.2010) Ennakkoperintärekisteri on Verohal-

linnon ylläpitämä rekisteri, jossa oleva toimija huolehtii itse ennakkoverojen maksamisesta (Verohallinto 5.4.2011). Kilpailutuksessa hinnalla painoarvoa oli 60 prosenttia ja laadulla 40 prosenttia ja nämä molemmat pisteytettiin (Merja Rautio-Rajala, henkilökohtainen tiedonanto 3.2.2012). Kilpailutukseen osallistuneiden tarjousten piti olla Kelassa 1.3.2010. Kilpailutuksessa valittiin yhteensä noin 80 palveluntuottajaa. Kilpailutuksessa hyväksytyissä yrityksissä on töissä noin 650 tulkkia. (Outi Ollila, henkilökohtainen tiedonanto, 15.11.2011.)

6.3.4 Etätulkkauslaitteiden ja etätulkkauspalvelun kilpailutukset

Kolmesta ensimmäisestä kilpailutuksesta erillään kilpailutettiin etätulkkauslaitteet sekä etätulkkauspalvelu. Nämä kilpailutettiin vasta Kelalle siirtymisen jälkeen, koska Punos-hanke ja etätulkki.fi kehittämishankkeet olivat vielä kesken. (Merja Rautio-Rajala, henkilökohtainen tiedonanto. 9.11.2011.) Punos-hanke alkoi keväällä 2008 ja päättyi alkuvuodesta 2011. Hanke liittyi puhevammaisten mahdollisuuteen käyttää etätulkkauspalvelua. (Piironen 2011, 4, 6.) Etätulkki.fi -hanke järjestettiin vuosina 2007–2009. Sen tarkoitus oli luoda viittomakielen etätulkkausjärjestelmä, joka kattaisi koko Suomen. Tavoite oli, että palvelun saavutettavuus paranisi. (Rinnekoti-Säätiö 31.10.2008.) Etätulkkauspalvelun järjestämisessä Kela halusi hyödyntää näiden hankkeiden tuloksia. Kela ei ole miettinyt, yhdistetäänkö etätulkkauspalvelu tulevaisuudessa samaan kilpailutukseen muiden tulkkaustuotteiden kanssa. (Merja Rautio-Rajala, henkilökohtainen tiedonanto. 9.11.2011.)

Etätulkkauslaitteiden kilpailutuksessa kilpailutettiin etätulkkauslaitteiden sopivien työasemalaitteet, ohjelmistot, laajakaistayhteydet ja oheispalvelut. Hankintailmoitus julkaistiin HILMAssa 6.5.2011. Kilpailutukseen osallistuvien tuli jättää tarjouksensa 15.6.2011 mennessä. (HILMA, 6.5.2011.) Tämän kilpailutuksen voitti Sonera (Merja Rautio-Rajala, henkilökohtainen tiedonanto 20.1.2012).

Vammaisten tulkkauspalveluiden ensimmäisen kerran viimeisenä kilpailutettiin etätulkkauspalvelu. Tämä kilpailutus käynnistyi 9.6.2011. Toisin kuin tulkkauspalvelussa, etätulkkauspalvelussa ei ole Suomea jaettu alueisiin, vaan etätulkkaus toimii koko Suomen laa-

juisena palveluna. Tarjoukset tuli jättää viimeistään 20.6.2011. Puhevammaisten ja kuulo- ja kuulonäkövammaisten etätulkkauksiin haettiin omat palveluntuottajat. (Kansaneläkelaitos 14.6.2011.) Kuulo- ja näkövammaisten palveluntuottajaksi valittiin ryhmittymä, jonka muodostaa Evantia Oy, Omnivis Oy ja Honkalampi-säätiö. Puhevammaisten palveluntuottajaksi valittiin Honkalampi-säätiö. (Merja Rautio-Rajala, henkilökohtainen tiedonanto, 20.1.2012.)

7 PALVELUJÄRJESTELMÄ

Elämä käsillä -kirjan julkaisemisen aikana viittomakielentulkit toimivat pääasiassa freelancer-tulkkeina ja työsuhteen organisoimisessa oli ongelmia. Freelancer -tulkki tarkoittaa sitä, että tulkilla ei ole vakituista työnantajaa. (Hynynen ym. 2003, 35, 126.) Vammaisten tulkkauspalvelun siirtyessä Kelalle tulkkauspalvelut kilpailutettiin ja sen johdosta tulkit eivät voi enää toimia freelancereina, vaan ovat joko yksityisyrittäjiä tai työntekijöitä tulkkauspalvelua tuottavassa yrityksessä. Alla kerrotaan, mikä on tulkki-profiili sekä välityskeskusten ja sisäisten välitysten toiminnasta sekä välitysjärjestelmästä ja tulkin työnkuvasta.

Lukua varten on haastateltu Kelan Vammaisten tulkkauspalvelukeskuksen johtajaa Outi Ollilaa ja Kelan aktuaari- ja tilasto-osaston suunnittelija Reeta Pösöä. Lisäksi haastateltiin Kelan terveysosastolta pääsuunnittelijaa Tuula Levomäkeä ja lakimiestä Merja Rautio-Rajalaa. Tulkkauspalvelun välitykseen liittyvissä kysymyksissä haastateltiin Tulkkipalvelut Sivupersonan Oy:n tulkkivälittäjää Taina Kulmasta ja Evantia Oy:n tulkkausvälityksen palvelujohtajaa Mervi Savonsalmea.

7.1 Palveluntuottajat

Vammaisten tulkkauspalveluiden siirtyessä kunnilta Kelan järjestämisvastuulle, Kela olisi voinut itse tuottaa palvelut tai hankintalain perusteella kilpailutuksen kautta hankkia palvelut. Kela päätti hankkia palvelut kilpailuttamalla ne. (Tuula Levomäki, henkilökohtainen tiedonanto 26.1.2012.)

Ensimmäisen kilpailutuskauden hyväksytyjen palveluntuottajien listat välitysalueittain löytyvät Kelan internetsivuilta (Kansaneläkelaitos 26.7.2010). Kilpailutukseen osallistuneiden piti olla palveluntuottajia ja kuulua ennakkoperintärekisteriin (Kansaneläkelaitos 5.7.2010). Tämä tarkoittaa sitä, että voidakseen tehdä tulkin töitä, pitää tulkin olla työntekijänä jossakin yrityksessä, joka on hyväksytty kilpailutuksessa palveluntuottajaksi (Eduskunta 19.12.2011). Hyväksytyille palveluntuottajille järjestettiin ennen pal-

veluiden siirtoa koulutuksia, joissa opetettiin muun muassa miten välitysjärjestelmä toimii (Kansaneläkelaitos 17.8.2010).

7.2 Tulkkiprofiilit

Kela velvoittaa jokaista tulkkiä täyttämään tulkkiprofiilin, jonka avulla asiakkaalle löydetään mahdollisimman sopiva tulkki. Kuulo- ja kuulonäkövammaisten tulkeille ja puhevammaisten tulkeille on omat tulkkiprofiilinsa. Tulkkiprofiililomakkeet löytyvät Kelan internetsivuilta. Ennen Kelalle siirtymistä ne myös lähetettiin hyväksytyille palveluntuottajille sopimusasiakirjojen kanssa. (Kansaneläkelaitos 17.8.2010.) Sekä kuulo- ja kuulonäkövammaisten että puhevammaisten tulkkiprofiilit ovat tämän työn liitteinä (liitteet 7 ja 8) (Kansaneläkelaitos i.a. f.; Kansaneläkelaitos i.a. g).

7.2.1 Kuulo- ja kuulonäkövammaisten tulkkiprofiili

Kuulo- ja kuulonäkövammaisten tulkkiprofiilissa perustietoihin merkitään tulkin nimi, yritys ja välitysalue, jolla tulkki työskentelee sekä äidinkieli. Profiilissa on tieto, mille asiakasryhmille tulkki tekee tulkkauksia. Vaihtoehtoja ovat kuulovammaiset, kuulonäkövammaiset sekä puhevammaiset. Jos kuulo- ja kuulonäkövammaisen tulkki tekee tulkkauksia myös puhevammaisille, hän täyttää myös puhevammaisten tulkkien tulkkiprofiili, vaikka kuulo- ja kuulonäkövammaisten tulkkiprofiiliin merkitsisikin tekevänsä tulkkauksia puhevammaisille. Yhteystietoihin tulkki kirjaa puhelinnumeronsa, sähköpostiosoitteensa, numeron, johon lähetetään tekstiviesti, jos numero on eri kuin matkapuhelimen numero, telefaxin sekä tekstipuhelimen numeron. Tulkki voi valita, saako yhteystietoja luovuttaa asiakkaille tai tulkkiparille. (Kansaneläkelaitos i.a. f.)

Tulkkiprofiiliin merkitään, millä tavalla tulkki vastaanottaa tiedon tulkkauksista. Vaihtoehtoja ovat, että tulkki itse tarkistaa kalenterinsa, tulkkille lähetetään tekstiviesti tai sähköposti sekä jokin muu tapa tiedottaa tilauksesta. Tulkkiprofiiliin merkitään lähtöpiste, joka voi olla tulkin kotiosoite tai työpaikan osoite. (Kansaneläkelaitos i.a. f.) Lähtöpiste on tulkin työnantajan määrittelemä paikka, josta oletetaan, että tulkki aamul-

la lähtee ensimmäiseen tilaukseen, ja johon hän palaa päivän viimeisen tilauksen jälkeen. Lähtöpiste tarvitaan, jotta välityksestä voidaan etsiä tilaukseen tulkki, joka on kokonaistaloudellisesti edullisin. (Merja Rautio-Rajala henkilökohtainen tiedonanto 5.3.2012.)

Tulkit voivat tuottaa erilaisia palveluita, ja ne palvelut, joita tulkki tuottaa, merkitään profiiliin. Palveluita ovat muun muassa yleistulkkaus ja kirjoitustulkkaus. Lisäksi profiiliin merkitään, tuottaako tulkki palvelun perustasoisena tai vaativana. Lisäksi profiiliin merkitään, tekeekö tulkki paritulkkauksia. Tulkkiprofiilissa on tieto tulkin käyttämistä työkielistä, eli mitä kieliä hän pystyy tulkkaamaan. Profiilissa on tieto, mikäli tulkilla on jotain erityisosaamista. Erityisosaamista voivat olla muun muassa oikeustulkkaus ja kongressi- ja seminaaritulkkaus. Tulkkauksilanteen erityispiirteissä tulkkiprofiiliin merkitään, tekeekö tulkki kuvailua, opastusta, avustaako liikuntarajoitteista ja millaisia muita erityispiirteisiä tulkkauksia tulkki tekee. Profiiliin voi merkitä myös tilanteet, joissa ei halua toimia tulkkina, kuten uskonnolliset tilaukset. Profiiliin merkitään tieto siitä, mikäli tulkilla on sukulaisia vammaisten tulkkauspalvelun käyttäjissä. (Kansaneläkelaitos i.a. f.)

Tulkkiprofiilissa on tieto tulkin suorittamasta koulutuksesta ja suoritusvuodesta. Samoin kirjoitustulkkikoulutuksesta merkitään koulutuksen aste ja valmistumisvuosi. Jos tulkki on suorittanut kuulonäkövammaisten vapaa-ajantulkkikurssin, merkitään siitä myös koulutuksen suoritusvuosi. Profiilissa on merkintä, mitä viittomakieliä tulkki vastaanottaa, esimerkiksi suomalainen viittomakieli tai suomenruotsalainen viittomakieli. Jos tulkki tekee viitotun puheen tulkkauksia, profiiliin merkitään, minkä kielten mukaista viitottua puhetta hän osaa. Profiiliin merkitään myös mitä kieliä tulkki tuottaa, tulkkaukko tulkki rajattuun näkökönttään tai taktiilisti ja osaako tulkki esimerkiksi puheentoistoa ja millä kielellä tulkki pystyy tuottamaan huulion. Kirjoitustulkkikoulutuksen suorittaneet merkitsevät profiiliin, millä tietokoneohjelmalla tulkkavat ja tekevätkö he kirjoitustulkkauksia myös jollakin muulla tavalla kuin tietokoneella, kuten kynällä ja paperilla. (Kansaneläkelaitos i.a. f.)

7.2.2 Puhevammaisten tulkkiprofiilit

Puhevammaisten tulkkiprofiilin merkitään samat perustiedot, jotka merkitään kuulo- ja kuulonäkövammaisten tulkkiprofiiliin (Katso luku 7.2.1). Puhevammaisten tulkkien profiiliin merkitään, tekeekö tulkki yleistulkkausta, yli päivänkestävää yleistulkkausta tai opiskelutulkkausta. Kahdessa ensimmäisessä merkitään myös, tekeekö tulkki perustasoa, vaativaa tasoa tai paritulkkausta. Profiiliin merkitään, mitä kieliä tulkki vastaanottaa asiakkaalta tai kolmannelta osapuolelta. (Kansaneläkelaitos i.a. g.)

Profiilissa on tieto, tulkin pätevyydestä toimia tilanteissa, joissa vaaditaan erityisosamista. Näitä ovat muun muassa opiskelutulkkaukset, oikeustulkkaukset, kongressi- ja seminaaritulkkaukset. Tulkkauksitilanteen erityispiirteissä puhevammaisten tulkkien profiiliin merkitään, avustaako tulkki liikuntarajoitteista, tai millaisissa muissa erityispiirteisissä tilanteissa tulkki voi toimia. Profiilista löytyy tieto, missä tilanteissa tulkki ei halua toimia, kuten uskonnollisissa tilaisuuksissa. Myös palvelua käyttävien sukulaisten nimet kysytään, jotta he eivät saisi sukulaistaan tulkiksi. (Kansaneläkelaitos i.a. g.)

Tulkkiprofiilista löytyy tieto tulkin suorittamasta koulutuksesta ja suoritusvuodesta. Vaihtoehtoina profiilissa ovat puhevammaisten tulkin erikoisammattitutkinto sekä AAC-ohjaaja. Profiiliin merkitään myös tieto, mikäli tulkilla on jotain muuta koulutusta, kuten sosiaalialan perustutkinto, sosiaalialan opistoasteen tutkinto, sosiaalialan korkea-asteen tutkinto tai jokin muu koulutus. (Kansaneläkelaitos i.a. g.)

Tulkkiprofiiliin merkitään tieto siitä, mille vammaisryhmille tulkki tekee töitä. Vaihtoehtoina ovat muun muassa CP-vammaiset, kehitysvammaiset, afaatikot ja dysfaatikot. Tulkin tarjoamasta palvelusta merkitään profiiliin tieto, tulkkaukko tulkki niitä, joilla on vaikeuksia puheen tuottamisessa, puheen vastaanottamisessa, lukemisessa tai kirjoittamisessa. Tulkin käyttämistä tulkkauksmenetelmistä merkitään tieto, mitä tulkkauksmenetelmiä tulkki käyttää. vaihtoehtoja ovat muun muassa hitaan puheen tulkkaukset, epäselvän puheen selventäminen ja virheellisten sanavalintojen selventäminen. (Kansaneläkelaitos i.a. g.)

Profiilissa on tieto tulkin käyttämistä puhetta tukevia tai korvaavia kommunikaatiomenetelmiä tulkki käyttää. Näitä kommunikointimenetelmiä ovat muun muassa Bliss-kieli,

viittomat, kuvakommunikaatio ja piirrookset. Tulkin kommunikaatiolaitteiden käytön hallitsemista on tieto tulkkiprofiilissa. Profiilissa on merkintä, jos tulkki osaa käyttää puheen ymmärtämisen tukena erilaisia tapoja, kuten ydinsanojen kirjoittamista, painottamista, piirtämistä tai selkokieleltä. (Kansaneläkelaitos i.a. g.)

Puhevammaisten tulkit voivat tuottaa lukutulkkauksia. Profiiliin on laitettu tieto, luku-tulkkaukseen hän asiakasta, joka ei osaa lukea, ei ymmärrä sanatasolla, lausetasolla tai ääneen luettuna. Profiilissa on tieto siitä, milloin tulkki tarjoaa kirjoitustulkkauksia. Tilanteita kirjoitustulkkaukselle voivat olla muun muassa seuraavat: asiakas ei osaa kirjoittaa, asiakas osaa kirjoittaa oman nimensä tai kun asiakas osaa kirjoittaa avustettuna. (Kansaneläkelaitos i.a. g.)

7.3 Välitysjärjestelmä

Välitysjärjestelmä on järjestelmä, jossa on tulkin kalenteri. Tulkki avaa kalenterinsa työajallensa. Välityskeskuksesta tulkkille sijoitetaan tulkkauksia niille ajoille, jolloin tulkin kalenteri on auki. Järjestelmästä tulkki näkee tulevat tilaukset ja tulkkauksen jälkeen tulkki raportoi tilauksen järjestelmään. Raportoidessaan tilaustaan tulkki merkitsee tilauksen todellisen keston, tilanteen muut lisät ja kulut. Lopuksi tulkki hyväksyy raportoinnin. Tulkin työnantajan velvollisuus on seurata raportointien oikeellisuutta, mutta tämän ei tarvitse niitä erikseen hyväksyä. Tiedot jäävät pysyvästi välitysjärjestelmään, josta ne voi tarvittaessa noutaa. Lisäksi tiedot tallentuvat tietokantaan, josta niitä käytetään muun muassa raportteihin. (Outi Ollila, henkilökohtainen tiedonanto 1.2.2012.) Välitysjärjestelmässä on myös tallennettuna tulkkauksipalvelun käyttäjien asiakasprofiileissa ilmoittamat tiedot (Kansaneläkelaitos i.a. c). Asiakasprofiileista kerrotaan luvussa 8.2.

Välitysjärjestelmään kirjautumista varten jokaisella tulkillalla on sinne omat tunnuksensa. Tunnukset, joita välitysjärjestelmässä on, ovat Katso-tunnisteet. (Kansaneläkelaitos 7.10.2010.) Kela ja Verohallinto ylläpitävät Katso-tunniste palvelua. Yritykset, jotka ovat kaupparekisterissä, voivat hakea oikeutta käyttää Katso-tunnistetta. Se on maksuton palvelu, jota voidaan käyttää yrityksissä sähköiseen tunnistamiseen. Välitysjärjes-

telmään kirjaututaan Katso-tunnisteella, koska se on riittävän turvallinen. Välitysjärjestelmässä olevat tiedot ja sen käyttötarkoitus ovat sellaiset, että ne vaativat turvallisen kirjautumisen. (Kansaneläkelaitos i.a. c.)

7.4 Välityskeskukset

Vuodesta 1984 lähtien Kelalle siirtymiseen asti Suomessa toimi eri organisaatioiden, kuten kuntien tai kuurojen yhdistysten, perustamina tulkkikeskuksia. Vuonna 2003 Suomessa toimi 24 tulkkikeskusta. Elämä käsillä -kirjassa tulkkikeskukset oli jaoteltu kolmeen ryhmään. Ensimmäiseen ryhmään kuuluivat ne keskuksset, jotka välittivät asiointitulkkien palvelua. Toiseen ryhmään kuuluivat ne keskuksset, jotka välittivät asiointitulkkien palvelua ja tarjosivat itse tulkkipalvelua (nykyisin tulkkiauspalvelu, katso luku 6.2.2). Viimeiseen ryhmään kuuluivat ne tulkkikeskukset, jotka näiden lisäksi tarjosivat ja/tai välittivät viittomien opetuspalvelua. (Hynynen ym. 2003, 100–101.)

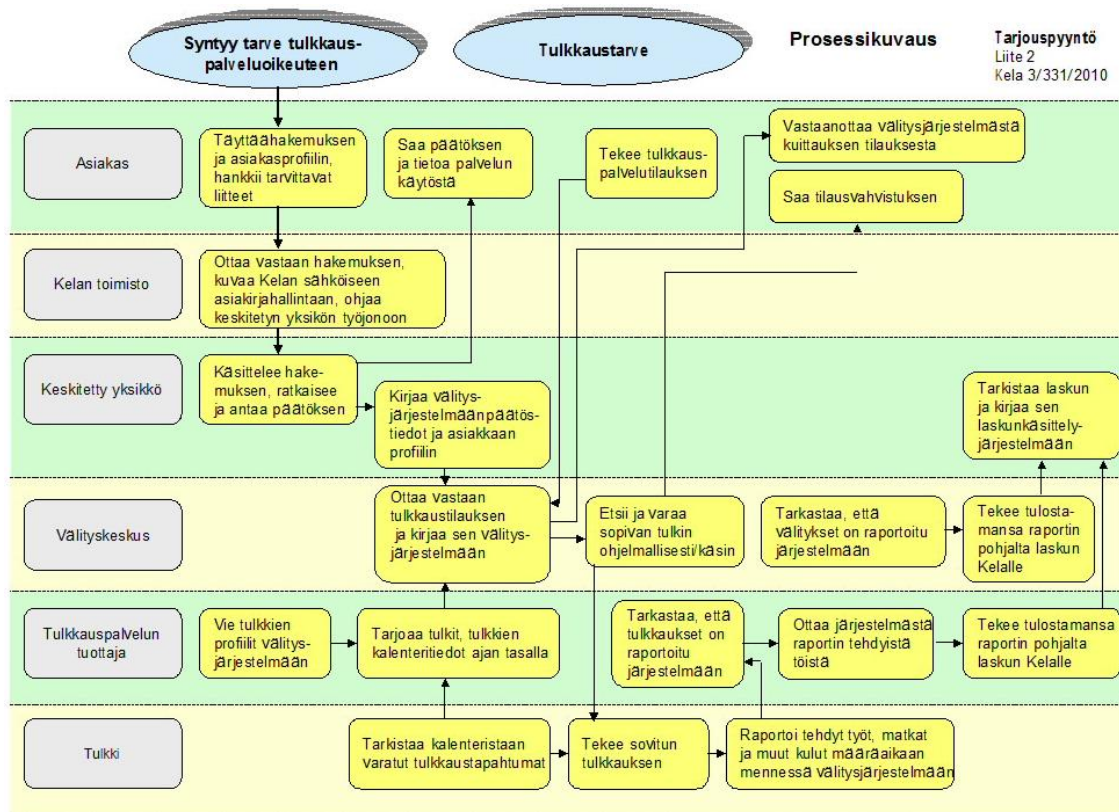
Tulkkiauspalveluiden siirtyessä Kelan järjestämisvastuulle, Kela oli jakanut Suomen viiteen vakuutusalueeseen. Nämä alueet olivat Etelä-Suomen alue, Itä-Suomen alue, Lounais-Suomen alue, Länsi-Suomen alue sekä Pohjois-Suomen alue. (Kansaneläkelaitos i.a. e, 1.) Nämä alueet olivat voimassa vuoden 2011 loppuun asti, jolloin Länsi-Suomen ja Lounais-Suomen vakuutusalueet yhdistyivät. Tulkkiauspalvelun välitysalueet ovat jaettu vuoden 2011 loppuun asti voimassa olleiden vakuutusalueiden rajojen mukaan. (Outi Ollila, henkilökohtainen tiedonanto 15.11.2011.)

Etelä-Suomen alueen välityskeskus on Helsingissä ja sivutoimipisteet Lahdessa ja Porvoossa. Lounais-Suomessa välityskeskus on Turussa ja sivutoimipisteet Porissa ja Tampereella. Länsi-Suomen välityskeskus sijaitsee Jyväskylässä ja sivutoimipisteet Vaasassa ja Seinäjoella. Pohjois-Suomen välityskeskus on Oulussa ja sivutoimipisteet Kajaanissa ja Rovaniemellä. Itä-Suomen välityskeskus on Joensuussa ja sen sivutoimipisteet ovat Kuopiossa ja Mikkelissä. (Kansaneläkelaitos i.a. i.)

Etelä-Suomen välitysalueessa piti alkuperäisen suunnitelman mukaan olla kolme sivutoimipistettä. Kolmas sivutoimipiste olisi ollut Hämeenlinnassa. Sieltä ei kuitenkaan

löydetty sopivia tiloja, jotka olisivat täyttäneet Kelan vaatimukset esteettömistä tiloista. Tämän vuoksi tätä sivutoimipistettä ei ole. (Mervi Savonsalmi, henkilökohtainen tiedonanto 14.12.2011.)

Asiakkaiden kotikunta vaikuttaa siihen, mihin välityskeskukseen hän ottaa yhteyttä tehdessään tulkkaustilausta (Kansaneläkelaitos 7.7.2010). Välityskeskuksessa otetaan tilaus vastaan, ja asiakkaalle lähetään vahvistus, että tilaus on saapunut välityskeskukseen. Välityskeskus aloittaa sopivan tulkin etsimisen asiakkaalle kirjaamalla tilauksen välitysjärjestelmään. Välittäjä etsii järjestelmästä kilpailutusjärjestyksen mukaan vapaana olevan tulkin. Mikäli asiakkaalla on jotain erityispiirteitä, kuten kuulonäkövammaisuus, välittäjä huomioi ne. Kun sopiva tulkki on löytynyt, merkitään tieto tulkin kalenteriin ja asiakkaalle ilmoitetaan tulkin löytyneen. Mikäli tulkki ei jostain syystä kykene tekemään tilausta, yrittää palveluntuottaja, jossa tulkki työskentelee, löytää tilalle toisen tulkin omista tulkeistaan. Tilaus voidaan antaa takaisin välityskeskukseen, mutta tällöin pitää perustella, miksi tilaus palautetaan. Mikäli tilaukselle ei löydy tulkkia, siitä ilmoitetaan asiakkaalle. Tilauksiin etsitään tulkkeja neljän viikon jaksoissa, eli käsiteltävänä ovat samanaikaisesti neljän viikon tilaukset. (Åby 2011, 20–21.) Seuraavassa kuviossa on esitetty, miten koko tulkkauspalvelu toimii.

KUVIO 6 Tulkkauspalvelun toiminta (Merja Rautio-Rajala, henkilökohtainen tiedonanto 3.2.2012.)

7.4.1 Päivystävä välityskeskus

Maaliskuun 2011 alusta lähtien välityskeskuksilla alkoi päivystys. Päivystys toteutetaan kiertävänä, eli välityskeskukset päivystävät vuoroviikkoina. (Mervi Savonsalmi, henkilökohtainen tiedonanto 14.12.2011.) Päivystysajat on tarkoitettu kiireellisille tilauksille. Kela on määritellyt, että kiireellisiä tilauksia ovat terveyteen liittyvät ja turvallisuutta uhkaavat tilanteet. Myös muissa tilanteissa voi päivystykseen olla yhteydessä, jos tarvitsee tulkkia äkillisesti. Päivystykseen voi ottaa yhteyttä, jos kyseisen illan tai seuraavan päivän tilauksiin on tullut muutoksia. (Kansaneläkelaitos 31.3.2011.)

7.4.2 Palveluntuottajien sisäiset välitykset

Osalla palveluntuottajista on omia sisäisiä välityksiä. Kelan välityskeskukset ja palveluntuottajien sisäiset välitykset ovat päivittäin yhteydessä toisiinsa. Sisäiseen välitykseen ilmoitetaan, jos saman päivän tilaukseen on tullut muutoksia tai jos se on peruuntunut. Palveluntuottajan sisäiseen välitykseen lähetetään tilaukset vailla tulkkia -lista (katso luku 7.4.3). Sisäinen välitys lähettää tämän listan eteenpäin omille tulkeilleen. Mikäli tulkki löytää listalta tilauksen, jonne voisi mennä, hän ilmoittaa asiasta sisäiseen välitykseen, josta ilmoitetaan asiasta Kelan välityskeskukselle. Tulkille voi tulla seuraavaan päivään uusia tilauksia kello 12 jälkeen, mutta niistä ilmoitetaan sisäiseen välitykseen, joka tiedottaa tulkkia uudesta tilauksesta. (Taina Kulmanen, henkilökohtainen tiedonanto 24.1.2012.)

Mikäli tulkin pitää työn vuoksi matkustaa esimerkiksi lentokoneella, sisäinen välitys hoitaa matkajärjestelyt. Tulkin sairastuessa sisäinen välitys merkkää tiedon tulkin kalenteriin ja etsii yrityksen sisältä vapaan tulkin sairastuneen tulkin tilalle. Jos vapaata tulkkia ei ole, sisäinen välitys ilmoittaa asiasta Kelan välityskeskukseen, joka pyrkii etsimään uuden tulkin. Sisäisessä välityksessä vastataan tulkkien puheluihin, jotka saattavat liittyä siihen, että asiakasta ei näy tai tulkki ei muista tarkkaa tapaamispaikkaa. (Taina Kulmanen, henkilökohtainen tiedonanto 24.1.2012.)

Sisäisessä välityksessä hoidetaan tilausten vaihto tulkilta toiselle, mikäli tulkki huomaa, ettei ehdi edellisestä paikasta seuraavaan paikkaan riittävän ajoissa tai jos tulkin ja kyseisen asiakkaan välillä on tapahtunut aiemmin jokin ristiriitatilanne. Tilaus saatetaan sisäisessä välityksessä siirtää toiselle tulkille myös silloin, kun tilaus sopii toiselle tulkille jolla on päivälle muitakin tulkkauksia ja jos tilauksen ensin saaneelle tulkille olisi päivän ainoa. Tällöin tämä tulkki voi pitää vapaapäivän tilauksen siirron ansiosta. Sisäisessä välityksessä hoidetaan opiskelutulkkauksen vieminen tulkkien kalentereihin. Mikäli palveluntuottaja tarjoaa viittomien opetusta, sisäinen välitys etsii opettajan tulkeistaan. Sopivan opettajan löydyttyä tulkki ottaa yhteyttä itse opetettavaan tahoon. (Taina Kulmanen, henkilökohtainen tiedonanto 24.1.2012.) Kunnat järjestävät edelleen viittomien opetuksen (Papunet 2.8.2011).

7.4.3 Tilaukset vailla tulkkia -lista

Tilaukset, joihin ei suoraan löydetä tulkkia välitysjärjestelmästä, lisätään tilaukset vailla tulkkia -listalle. Tästä listasta käytetään usein nimitystä ”kelluvat tilaukset”. Jokaisella välitysalueella on oma kelluvien tilausten listansa. Lista lähetetään alueen palveluntuottajille ja palveluntuottajat voivat tarvittaessa muuttaa tulkkien työaikoja tai tarjota tilausta tuntityönä tulkkauksia tekeville tulkeilleen. Siten kelluviin tilauksiin pyritään löytämään tulkki. Tilanteen vaatiessa, välityskeskus voi arvioida, milloin kelluvaan tilaukseen etsitään tulkkia toisilta välitysalueilta. Jos välityskeskus arvioi, että tulkkia etsitään muiltakin välitysalueilta, lisätään tilaus niiden alueiden kelluvien tilausten listalle. (Mervi Savonsalmi, henkilökohtainen tiedonanto 18.1.2012.)

8 PALVELUT ASIAKKAILLE

Luvussa käsitellään vammaisten tulkkauspalveluita siitä näkökulmasta, miten tulkkauspalvelun asiakkaaksi nykyään haetaan ja millaisia palveluita palvelun käyttäjät saavat. Lisäksi kerrotaan tehdyistä tulkkauspalvelupäätöksistä vuonna 2011. Elämä käsillä - kirjassa on mainittu, että asiakkaat ovat pelänneet, että tulkkaustunnit loppuvat kesken, vaikkakin laissa on silloin jo ollut määriteltynä vain tulkkaustuntien vähimmäismäärät. (Hynynen ym. 2002, 12). Tämän vuoksi luvussa kerrotaan myös lisätuntien anomisesta.

Lukuun on haastateltu Kelan Vammaisten tulkkauspalvelukeskuksen johtajaa Outi Ollila, Kelan terveysosaston lakimiestä Merja Rautio-Rajalaa ja Kelan aktuaari- ja tilastosisästäön suunnittelijaa Reeta Pösöä. Näiden lisäksi tietoa on saatu Kelan Kelaston tilastotietokannasta.

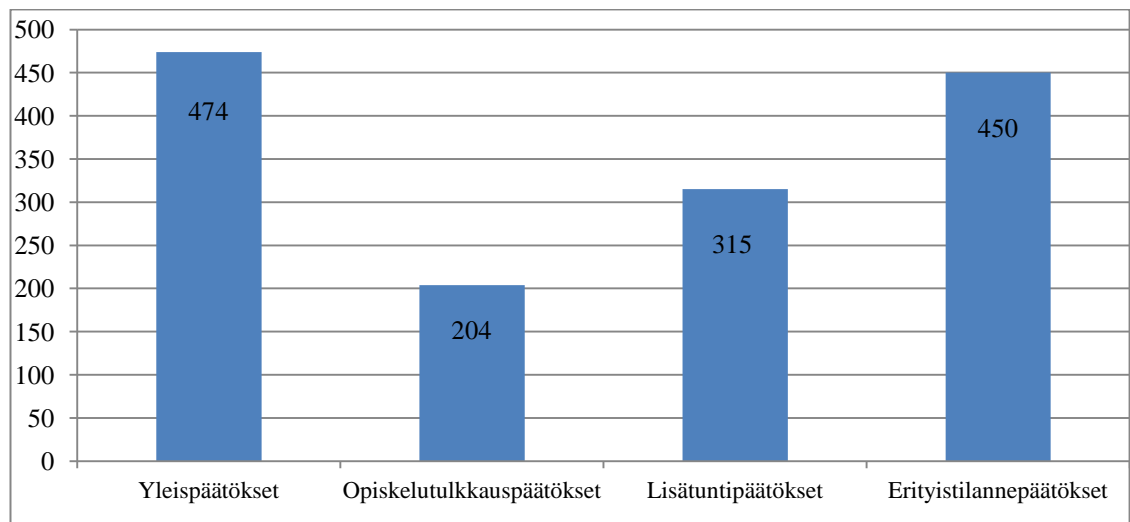
8.1 Tulkkauspalvelun asiakkaaksi

Kun kuulo- kuulonäkö- tai puhevammainen haluaa saada oikeuden tulkkauspalvelun käyttöön, hän tekee hakemuksen Kelan Vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelukeskukseen. Oikeutta käyttää tulkkauspalvelua haetaan yleensä kerran, ja se tehdään Kelan TU 1 Vammaisen henkilön tulkkauspalveluhakemus -lomakkeella. (Kansaneläkelaitos 26.1.2012b.)

Kun haetaan oikeutta käyttää vammaisten tulkkauspalvelua, ilmoitetaan hakijan perustiedot, kuten henkilötiedot, osoitetiedot ja onko hakija kuulo-, kuulonäkö- vai puhevammainen. Hakemukseen merkitään tieto, minkä vamman tai sairauden perusteella hakija hakee tulkkauspalvelua ja miten kyseinen vamma tai sairaus vaikeuttaa hakijan kommunikointia. Hakemukseen liitetään sosiaali- ja terveydenalan tai jonkin muun alan asiantuntijan lausunto siitä, että hakija tarvitsee tulkkauspalvelua sekä asiakasprofiili, josta kerrotaan luvussa 8.2 (Kansaneläkelaitos i.a. h.)

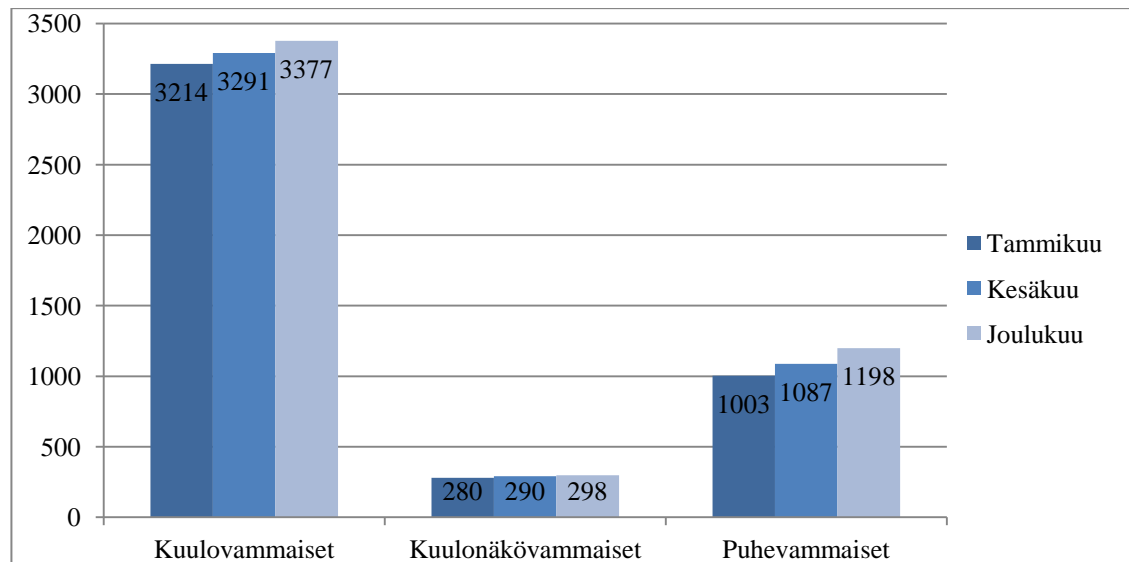
Vuonna 2011 tulkkauspalvelupäätöksiä annettiin yhteensä 1443. Oikeuden tulkkauspalveluun eli yleispäätöksen sai yhteensä 474 ihmistä. Opiskelutulkkauspäätöksiä myön-

nettiin 204:lle. Lisätuntipäätöksiä kokonaismäärästä oli 315. Erikoistilannepäätöksiä myönnettiin yhteensä 450. Erikoistilannepäätöksiin kuuluvat etätulkkauuspäätökset ja päätökset ulkomaanmatkoille. (Reeta Pösö, henkilökohtainen tiedonanto 27.3.2012.) Kuviosta 7 näkyy päätösten jakautuminen.

KUVIO 7 Tulkkau palvelupäätökset vuonna 2011

Tammikuussa 2011 vammaisten tulkkau palvelun käyttäjiä oli 4497. Heistä kuulovammaisia oli 3214, kuulonäkövammaisia 280 ja puhevammaisia 1003. Kesäkuussa palvelunkäyttäjii oli yhteensä 4668. Kuulovammaisia käyttäjistä oli 3291, kuulonäkövammaisia 290 ja puhevammaisia 1087. Saman vuoden joulukuussa palvelunkäyttäjii oli yhteensä 4873. Kuulovammaisia heistä oli 3377, kuulonäkövammaisia 298 ja puhevammaisia 1198. (Kelaston tietotietokanta, henkilökohtainen tiedonanto 23.3.2012.) Kuviosta 8 näkyy palvelunkäyttäjien määrän kasvu vuonna 2011.

KUVIO 8. Palvelun käyttäjien määrän kasvu vuonna 2011

8.2 Asiakasprofiilit

Kuten tulkit, myös asiakkaat tekevät itsestään profiilin välityskeskukselle. Puhevammaisille ja kuulo- ja kuulonäkövammaisille asiakkaille on omat asiakasprofiilinsa. Profiili tehdään, jotta tulkki osaisi vastata asiakkaan tarpeisiin. (Kansaneläkelaitos 6.9.2010, 5–6.)

Kuulo ja kuulonäkövammaisten asiakasprofiilissa on asiakkaan henkilötiedot. Asiakasprofiilissa on tieto siitä, millä tavalla asiakas haluaa saada vastauksen tulkkauksensa, mikä on hänen kommunikointitapansa ja miten hän ottaa vastaan kommunikointia. Asiakkaan kommunikointitapoja voivat olla muun muassa puhe, viitottu puhe ja viittomakieli. Vastaanottotapoja ovat esimerkiksi viitottu puhe tai viittomakieli taktiilisesti, kirjoitustulkkaukset ja puheentoisto. Asiakasprofiiliin merkitään tieto siitä, tarvitseeko asiakas opastusta. (Kansaneläkelaitos i.a. k.)

Puhevammaisten asiakasprofiilissa on samat henkilötiedot ja tapa vastaanottaa vastaus tulkkauksensa kuin kuulo- ja kuulonäkövammaisten asiakasprofiilissa. Puhevammaisten asiakasprofiiliin merkitään, mikä sairaus tai vamma aiheuttaa puhevammaisuuden ja missä asioissa asiakkaalla on vaikeuksia, kuten puheen tuottamisessa, vastaanottamisessa tai kirjoittamisessa. Asiakasprofiiliin merkitään, onko asiakkaan puhe esimer-

kiksi epäselvää, hidasta tai puuttuuko puhe kokonaan. Asiakkaan käyttämät kommunikaatiomenetelmät ja kirjoitustapa merkitään profiiliin. Profiilissa on tieto siitä, tarvitseeko asiakas puheen selventämistä, käyttääkö asiakas kirjoitus- tai lukutulkkausta ja miten ja tarvitseeko asiakas apua liikkumisessa. Asiakasprofiiliin merkitään henkilö, joka voisi perehdyttää tulkin asiakkaan käyttämiin kommunikaatiomenetelmiin. (Kansaneläkelaitos i.a. 1.)

8.3 Lisätulkkaukset

Suomessa tulkkauspalvelun käyttäjillä on oikeus käyttää vähintään 180 tai 360 tuntia tulkkauspalveluita vuodessa (katso luku 6.1). Tarvittaessa henkilön on mahdollista anoa lisätunteja. Kelan ohje on, että lisätunteja kannattaa anoa, kun tulkkaustunteja on jäljellä vielä 50. (Kansaneläkelaitos 6.9.2010, 6–7.)

Palvelun käyttäjä voi hakea lisätunteja sen mukaan, mitä arvioi tarvitsevansa. Hakemukseen perustellaan syyt, miksi tunteja tarvitaan lisää. Kelan toive on, että tunteja haetaan mahdollisuuksien mukaan lisää kerran vuodessa. Tällöin säästetään työtä sekä Kelalta että hakijalta. Pääasiassa tunteja myönnetään lisää sen mukaan, kun niitä on haettu. (Outi Ollila, henkilökohtainen tiedonanto 15.11.2011.) Lisätunteja haetaan samalla lomakkeella, jolla haetaan oikeutta tulkkauspalvelun käyttöön (Kansaneläkelaitos i.a. h).

8.4 Tulkin tilaaminen

Kelalle siirtymiseen asti suurin osa tulkeista toimi freelancer-tulkkeina. Heillä ei siis ollut vakituista työpaikkaa eikä työaikoja. Tuolloin asiakkaat saattoivat tehdä tilauksen suoraan tulkille tai tulkikeskukseen. (Hynynen ym 2003, 100–101, 126.) Kelalle siirtymisen jälkeen tulkkauksilaukset on tehty oman välitysalueen välityskeskukseen. Tilauksen voi tehdä tekstiviestillä, puhelimella, 3G-puhelimella, kuvapuhelulla, sähköpostilla, kirjeellä, faksilla tai välityskeskuksessa käymällä. Tilauksessa on kerrottava, kuka tilauksen tekee, joko asiakasnumerolla, nimellä tai henkilötunnuksella. Tulkkauksilauksesta on kerrottava päivämäärä, aika, jolloin tilaus alkaa ja loppuu, tarkka osoite sekä

tulkin tapaamispaikka. Näiden tietojen lisäksi tulee myös kertoa, minkä luonteinen tilanne on, onko tilanteeseen liittyvää materiaalia saatavilla ja mahdolliset lisätiedot. (Kansaneläkelaitos 5.1.2012.) Nämä annetut tiedot tulkki näkee vastaanottaessaan tulkkaustilauksen (Mervi Savonsalmi, henkilökohtainen tiedonanto, 18.1.2012).

Kun asiakkaan tulkkaustilaus tulee välityskeskukseen, lähetetään sieltä tilauksen tekijälle vahvistusviesti, että tilaus on tullut perille. Tilaukseen pyritään löytämään sopiva tulkki viiden päivän kuluessa tilauksen teosta tai viimeistään kolme päivää ennen tilauksen alkua. (Kansaneläkelaitos 5.1.2012.) Kelalle siirtymisen myötä asiakkaat eivät enää pysty vaikuttamaan siihen, kenet saavat tulkiksi. Kelan mielestä tulkkauspalveluiden järjestäminen on sujunut hyvin. Palvelun käyttäjiltä on kuitenkin tullut kritiikkiä järjestelmästä. Ylen Viikko viitottuna -ohjelman mukaan asiakkaita häiritsee se, että toisin kuin ennen, he eivät enää saa itse valita tulkkia. Tulkki voi siis olla uusi asiakkaalle ja eikä asiakas välttämättä pysty luottamaan tulkin ammattitaitoon. (Viikko viitottuna, YLE TV1. 15.1.2012.)

Asiakkaille, joilla on erityistarpeita, voidaan muodostaa tulkkirinki. Tulkkirinki tarkoittaa sitä, että asiakkaan tulkkiringin tulkit hallitsevat asiakkaan käyttämät kommunikointimenetelmät ja asiakas saa aina hänen kannaltaan ammattitaitoisen tulkin. (Kansaneläkelaitos 9.9.2010.) Tällä hetkellä tulkkirinki voidaan muodostaa puhevammaisille, kuurosokeille, maahanmuuttajille, iäkkäille sekä asiakkaille, joilla on jokin erityinen kommunikaatiotapa (Viittomakielisten kielelliset oikeudet -työryhmä 2011, 39). Tulkkirinkejä muodostetaan kuitenkin pääasiassa vain kuulonäkövammaisille ja puhevammaisille. Muille kuin kuulonäkö- ja puhevammaisille tulkkirinkejä on muodostettu hyvin harvoin. (Merja Rautio-Rajala, henkilökohtainen tiedonanto, 20.1.2012.)

Ulkomaan matkoille voidaan tulkkauspalvelua käyttävälle myöntää tulkki enintään kahdeksi viikoksi. Jos tulkkaus tehdään etätulkkauksena, ei tulkkausta tarvitse anoa etukäteen, muuten sitä on erikseen anottava. (Laki vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelusta 2010.) Tulkkauspalvelua matkalle haetaan TU 3 Vammaisen henkilön tulkkauspalveluhakemus ulkomaanmatkalle -lomakkeella. Liitteeksi hakulomakkeeseen tulee liittää joko selvitys matkan ohjelmasta tai matkan sisältöä kuvaava selitys. (Kansaneläkelaitos 6.9.2010, 8–9.)

8.5 Opiskelutulkkauksen tilaaminen

Tulkkauspalvelupäätöksen saaneella on oikeus hakea perusopetuksen jälkeisiin opintoihinsa opiskelutulkkia. Tulkkaustunteja hakijalle myönnetään niin paljon, kuin hän niitä tarvitsee pystyäkseen suoriutumaan opinnoistaan. Opiskelutulkkausta voi saada tutkintoon tai ammattiin johtaviin opintoihin, työllistymistä tai opiskelupaikan saamista edistäviin opintoihin sekä työelämässä pysymistä tai etenemistä tukeviin opintoihin. (Kansaneläkelaitos 13.9.2010.)

Opiskelutulkkaus myönnetään koko opiskelujen ajaksi. Hakijan tulee liittää hakemuksen liitteeksi todistus opiskelupaikan saamisesta, arvio montako tuntia tulkkausta hän tarvitsee opinnoissaan sekä kuvaus opinnoistaan. Kun hakija saa päätöksen opiskelutulkkauksen saamisesta, tekee hän tulkkaustilauksen alueensa välityskeskukseksi. (Kansaneläkelaitos 13.9.2010.) Opiskelutulkkaukset kuuluivat kilpailutuksessa tulkkauspalvelutuottajien kilpailutukseen (Merja Rautio-Rajala, henkilökohtainen tiedonanto 9.11.2011). Ne asiakkaat, jotka olivat aloittaneet opiskelunsa jo ennen siirtymistä Kelalle, saivat jatkaa opiskelua samojen tulkkien kanssa, joiden kanssa ovat opintonsa aloittaneet. Halutessaan opiskelija pystyi vaihtamaan tulkkeja. (Kansaneläkelaitos 27.7.2011.)

Kela ei järjestä perusopetuksessa käytettävää tulkkausta vaan sen hoitavat kunnat perusopetuslain mukaisesti (Kansaneläkelaitos 30.8.2010). Kunnat voivat tilata tulkkauksen Kelalta tai tulkkausalan yrityksiltä. Jos tulkkaus tilataan yrityksiltä, voivat ne määrittellä tälle tulkkaukselle oman hinnan. (Outi Ollila, henkilökohtainen tiedonanto 15.11.2011.)

8.6 Etätulkkaus

Tulkkaus on etätulkkausta silloin, kun yksi tai useampi tulkkaustilanteen osapuoli on fyysisesti eri paikassa kuin muut (Kansaneläkelaitos 26.1.2012a). Etätulkkauksessa asiakas osallistuu tilanteeseen kuvan ja mahdollisesti äänen avulla. Mikäli kyse on kirjoitustulkkauksesta, kuva voidaan korvata tekstillä. (Kansaneläkelaitos 28.11.2011.) Vuodesta 2012 lähtien asiakkailta on mahdollista saada etätulkkausta Kelan järjestämä-

nä. Aluksi palvelu ei ole saatavilla kaikille asiakkaille vaan ainoastaan etätulkkauksen testijaksoon osallistuneille. (Kansaneläkelaitos 26.1.2012a.) Etätulkkauksen testijakso alkoi jo 1.10.2011. Testijaksolla pyritään varmistamaan se, että tulkkauslaitteet ja -ohjelmat toimivat kun palvelu avataan kaikille tulkkauspalvelun käyttäjille. (Merja Rautio-Rajala, henkilökohtainen tiedonanto 20.1.2012.)

Kela hankkii etätulkkaukseen sitoutuneelle asiakkaalle tarvittavat laitteet, kuten tietokoneen, laajakaistayhteyden ja web-kameran. Kela huoltaa ja päivittää asiakkaan laitteet, sekä vastaa etätulkkauksen aiheuttamista kustannuksista. Asiakas saa myös opetusta laitteiden käyttöön. Asiakas voi siis ottaa web-kameran avulla yhteyttä tulkkausstudiossa olevaan tulkkiin, joka ottaa yhteyttä kolmanteen osapuoleen. Asiakkaan sitoutumisen lisäksi etätulkkauspalvelun vaatimuksena on, että tulkkauspalvelun asiakkaalla on kyky käyttää tarvittavia laitteita, ja että etätulkaus soveltuu asiakkaan tilanteeseen. (Kansaneläkelaitos 26.1.2012a.)

9 YRITYSMUODOT

Vuonna 2003, *Elämä käsillä* -kirja julkaisu vuonna, suurin osa tulkeista toimi freelance-rina, eli he olivat ilman vakituista työnantajaa. Julkaisuaikana Suomessa toimi tulkkausosalalla vain muutama yritys, esimerkiksi Viittoamakielialan Osuuskunta Via. (Hynynen ym. 2003, 103–114, 126.) Tulkkauspalvelun Kelalle siirtymisen myötä viittomakielentulkkausosalalle perustettiin yrityksiä, sillä kilpailutuksen myötä tulkkien tulee työskennellä tai olla yrittäjänä jossakin kilpailutuksessa hyväksytyllä palveluntuottajalla voidakseen toimia ammatissaan. Alla kerrotaan, millaisia yritysmuotoja Suomessa on. Koska tulkkien nykyään pitää työskennellä kilpailutuksessa hyväksytyssä tulkkausalan yrityksessä, voivat he myös itse perustaa itselleen sopivan yrityksen. Niistä yritysmuodoista, joita tulkkausosalalla on ensimmäisellä kilpailutuskaudella, on annettu esimerkiksiyrityksiä.

9.1 Osakeyhtiö

Osakeyhtiö (Oy) on yritysmuoto, jolla voi olla yksi tai useampi omistaja (OP-Pohjola i.a, 8). Suomessa osakeyhtiö voi olla joko julkinen osakeyhtiö tai yksityinen osakeyhtiö. Yksityisen osakeyhtiön alkupääoman tulee olla 2500 euroa ja julkisen osakeyhtiön 80000 euroa. (Osakeyhtiölaki 2006.) Tämä summa tulee maksaa ennen kuin yritys ilmoitetaan kaupparekisteriin. Kun ilmoitus kaupparekisteriin on tehty, on yritys perustettu. (OP-Pohjola i.a, 8.) Osakeyhtiön omistajat, eli yhtiön osakkeiden omistajat ovat vastuussa yhtiön veloista vain sijoittamansa pääoman verran. Osakkeiden omistajat voivat vapaasti myydä omistamiaan osakkeita ja niitä voi myös vapaasti kuka tahansa ostaa. (Suomen Yrittäjät 28.3.2011.)

Osakeyhtiön hallinnosta vastaavat erilaiset toimielimet: yhtiökokous, hallitus, toimitusjohtaja sekä hallintoneuvosto. Jokaisessa osakeyhtiössä tulee olla hallitus, johon kuuluu korkeintaan viisi jäsentä. Hallitus voi päättää, tarvitseeko osakeyhtiö toimitusjohtajan. Ylin päätösvalta on yhtiökokouksella, johon kaikki osakkeiden omistajat kuuluvat. (Suomen Yrittäjät 28.3.2011.)

Ensimmäisessä kilpailutuksessa hyväksytyistä kuulo- ja kuulonäkövammaisten palveluntuottajista yritysmuodoltaan osakeyhtiöitä ovat esimerkiksi Omnivis Oy, Tulkkauspalvelu Käet Oy ja Lankinen Consulting Oy (Kansaneläkelaitos i.a. a). Puhevammaisten palveluntuottajista yritysmuodoltaan osakeyhtiöitä ovat muun muassa Honkakoto Lehiäinen Oy ja Kommunikaatiokeskus Telmii Oy (Kansaneläkelaitos i.a. d).

9.2 Osuuskunta

Osuuskunta on yritysmuoto, jonka tavoitteena on työntekijöiden hyvinvointi eikä niinkään voiton tavoittelu. Voitot, joita osuuskunta saa, jaetaan sen jäsenille tai käytetään osuuskunnan kehittämiseksi. (Tampereen seudun osuustoimintakeskus i.a.) Osuuskunta harjoittaa taloudellista toimintaa, jolla se tukee jäseniensä elinkeinoa tai taloudenpitoa. Osuuskunta voi järjestää erilaisia palveluita, joita jäsenet voivat käyttää. (OP-Pohjola i.a, 9.)

Osuuskuntaa perustettaessa tarvitaan vähintään kolme perustajaa, joiden tulee olla myös perustettavan osuuskunnan jäseniä. Osuuskunta syntyy, kun se ilmoitetaan kaupparekisteriin. Osuuskunnalle ei ole määriteltyä alkupääomaa, joka sillä pitää olla perustamista ennen. Jäsenet ovat vastuussa osuuskunnan velvoitteista vain sijoittamansa summan verran. Osuuskunnan hallinnosta vastaa hallitus. Osuuskunnalle voidaan valita toimitusjohtaja, mutta se ei ole pakollista. (OP-Pohjola i.a, 9.)

Kuulo- ja näkövammaisten tulkkauspalvelun hyväksytyistä palveluntuottajista yritysmuodoltaan osuuskuntia ovat muun muassa Viittomakielialan Osuuskunta Via ja Osuuskunta Ajan Pyörä (Kansaneläkelaitos i.a. a). Tällä hetkellä puhevammaisten palveluntuottajissa ei ole yhtään yritystä, joka olisi osuuskunta.

9.3 Kommandiittiyhtiö

Kommandiittiyhtiö (Ky) on yritysmuoto, jossa tulee olla mukana aina vähintään kaksi omistajaa, äänetön yhtiömies ja vastuunalainen yhtiömies. Äänetön yhtiömies ei välttä-

mättä osallistu päätöksentekoon yhtiössä eikä henkilökohtaisesti vastaa veloista. Äänetön yhtiömies antaa yhtiölle pääomapanoksen ja saa sovitun osuuden yhtiön tekemästä voitosta. Toisin kuin äänetön yhtiömies, vastuunalainen yhtiömies vastaa henkilökohtaisesti yhtiön veloista. (Finnvera i.a.) Myös vastuunalainen yhtiömies antaa pääomapanoksen. Äänetön yhtiömies antaa pääomapanoksensa rahanarvoisena omaisuutena. Vastuullinen yhtiömies voi antaa oman panoksensa yhtiölle rahana, työpanoksena tai tavarana. Kommandiittiyhtiötä perustettaessa sen eri osapuolet allekirjoittavat sopimuksen ja yhtiöstä tehdään ilmoitus kaupparekisteriin ennen toiminnan aloittamista. (Suomen Yrittäjät 7.10.2009b.)

Kuulo- ja kuulonäkövammaisten palveluntuottajista tällä hetkellä on yksi yritys kommandiittiyhtiö, Juha Paja Ky (Kansaneläkelaitos i.a. b). Puhevammaisten tulkkauksen palveluntuottajissa ei ole yhtään kommandiittiyhtiötä.

9.4 Avoin yhtiö

Avoimessa yhtiössä (Ay) tulee olla vähintään kaksi yhtiömiestä. Mikäli yhtiöön jää vain yksi yhtiömies, pitää yhtiöön vuoden sisällä saada toinen yhtiömies. Muussa tapauksessa avoin yhtiö muuttuu yksityiseksi elinkeinonharjoittajaksi (katso luku 9.5). Avoin yhtiö perustetaan tekemällä yhtiösopimus, joka voi olla kirjallinen tai suullinen, mutta se on suositeltavaa tehdä kirjallisena. Sopimuksen teon jälkeen ilmoitetaan avoin yhtiö kaupparekisteriin. Avoimen yhtiön osakkaat antavat yhtiölle pääomapanosta, joka voi olla muun muassa rahaa tai työpanosta. Yhtiömiehillä on jokaisella oikeus päättää itsenäisesti asioista, jotka koskevat yhtiötä ja heidän tulee hoitaa yhtiötä koskevat asiat itse. (Suomen Yrittäjät 7.10.2009a.)

Ensimmäisellä kilpailutuskaudella hyväksytyissä kuulo- ja kuulonäkövammaisten tai puhevammaisten palveluntuottajissa ei yhtään yritystä, joka olisi muodoltaan avoin yhtiö.

9.5 Yksityinen elinkeinonharjoittaja

Yksityisestä elinkeinoharjoittajasta puhutaan yleiskielessä usein nimityksellä toiminimi (Tmi). Tässä yritysmuodossa yrittäjiä ovat yksityiset henkilöt, yksin tai yhdessä puolisonsa kanssa. Yrittäjä päättää itse yrityksen toiminnasta ja on vastuussa siitä omaisuudellaan. (Yrityspalvelu Enter 6.8.2008.) Kaupparekisteriin tulee yksityisen elinkeinonharjoittajan tehdä ilmoitus kun yritys perustetaan, mikäli yritys harjoittaa luvallista elinkeinoa, sillä on toimiva toimipaikka tai sillä on työntekijöitä, jotka eivät ole elinkeinoharjoittajan sukulaisia. (Patentti ja rekisterihallitus 18.10.2011.)

Kuulo- ja puhevammaisten tulkkauspalveluntuottajissa on toiminimiä, muun muassa Tmi Kädenkäänte (Kansaneläkelaitos i.a. a). Puhevammaisten tulkkauspalveluntuottajista toiminimiä on muun muassa Tmi Puhevammaisten tulkkipalvelut Vuokko Leinonen ja Tmi puhevammaisten tulkkauspalvelut Kirsi Pöyry (Kansaneläkelaitos i.a. d).

10 POHDINTA

Rajasimme opinnäytetyömme siten, että keskitymme kuvaamaan alan nykytilaa. Emme kokeneet tarpeelliseksi kirjoittaa työhömmme alan tilannetta 10 vuotta sitten, sillä Elämä käsillä -kirja kuvaa sen kattavasti. Tarkempi vertailu nykytilanteen ja menneen välillä olisi vaikeuttanut työn rajausta. Koska päivitettyä tietoa viittomakielentulkkausalan tilanteesta ei tätä työtä ennen ole kattavasti julkaistu, olemme käyttäneet lähteinä paljon henkilökohtaisia tiedonantoja. Työmme on melko laaja, sillä pyrimme kartoittamaan mahdollisimman tarkasti tämän hetken tilanteen sekä kirjoittamaan niistäkin asioista, jotka vuonna 2003 eivät olleet niin ajankohtaisia, kuten sisäkorvaistutetta käyttävät asiakkaat.

Viittomakielentulkki ammattiyhdistyksessä SVT:ssä muutokset ovat olleet suuria. Yhdistyksessä on mietitty viittomakielentulkin statusta. Yhdistys on liittynyt Akavan Erityisaloihin, joka puolestaan on tuonut oman osansa muutoksista viittomakielentulkki työhönsä. Asiakasjärjestöissä muutokset ovat tapahtuneet organisaatorakenteissa ja esimerkiksi Kuuloliitto ry:n nimenmuutoksessa. Työssä on esitelty myös muita kääntämis- ja tulkkausalan järjestöjä. Viittomakielialalle on tullut vuoden 2003 jälkeen uusia järjestöjä. Kaikki järjestöt eivät välttämättä tee tiivistä yhteistyötä viittomakielentulkki en kanssa, mutta jokaisen työssä esitellyn järjestön jäsenkuntaan kuulu viittomakielentulkkauspalvelun käyttäjiä. Koimme tärkeäksi esitellä työssämme myös niitä järjestöjä, joita ei Elämä käsillä -kirjassa esitelty. Näin lukija saa mahdollisimman laajan kuvan sekä asiakas- että tulkkijärjestöistä Suomessa.

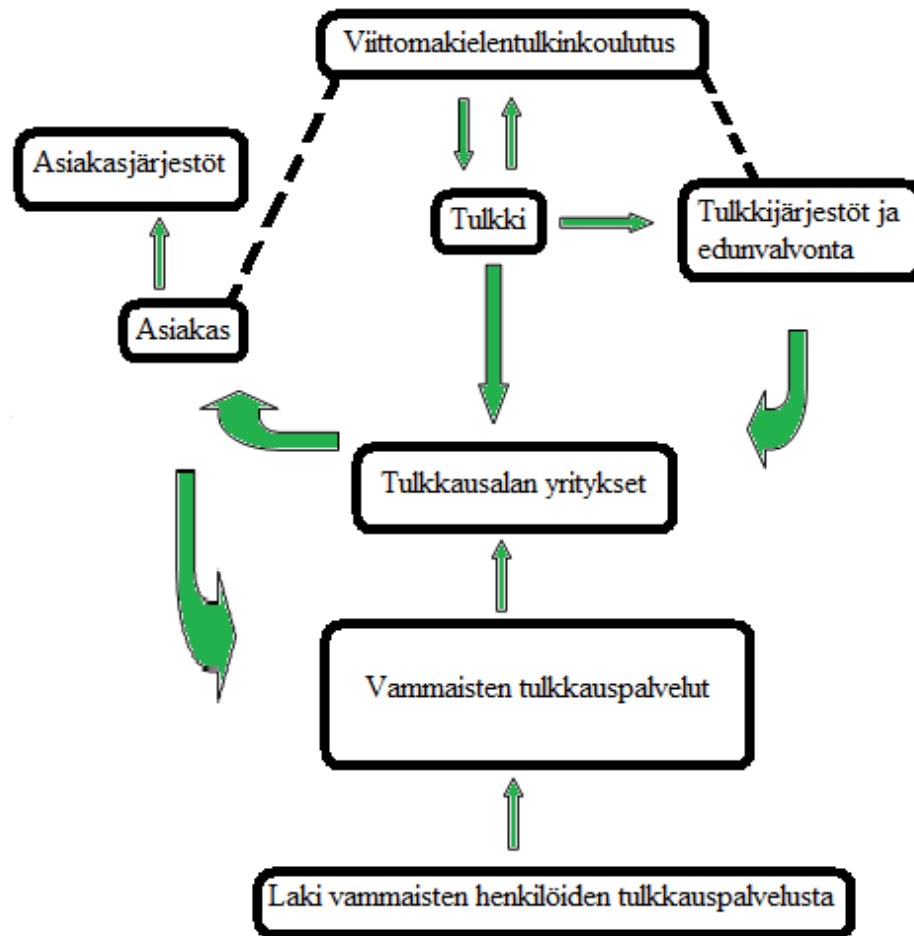
Opinnäytetyötä tehdessä muodostui kuva viittomakielentulkkausalasta alana, jossa verkostot jatkuvasti leviävät ja joka tulee koko ajan tutummaksi myös ihmisille, jotka eivät ole tulkkauspalveluita käyttäneet. Diakonia-ammattikorkeakoulussa opintosuunnitelma uudistuksen myötä viittomakielentulkin työnkuva tulee laajenemaan siten, että siinä huomioidaan asiakkaina myös puhevammaiset. Näin järjestötasolla viittomakielentulkki, puhevammaisten tulkki ja kirjoitustulkki tulevat tekemään tiiviimpää yhteistyötä. Tällä hetkellä näillä kaikilla tulkkiyhdistyksillä on omat ammattiyhdistyksensä. Jää nähtäväksi, olisiko tulevaisuudessa mahdollisuus yhdistykselle, johon kaikki tulkki voisivat kuulua, vai tapahtuuko tämä ennemmin ammattiliiton kautta.

Työssämme uutena asiakasryhmänä nostimme esille sisäkorvaistutetta käyttävät asiakkaat. Heidän määränsä on kasvanut kirjan julkaisun jälkeen ja kasvaa jatkuvasti, sillä valtaosa vaikeasti kuulovammaisena syntyneistä saa sisäkorvaistutteen. Opinnäytetyön aikana saimme innostuneen vastaanoton haastatelluilta, kun kerroimme, että haluamme tuoda myös implantoidut asiakkaat omana ryhmänään mukaan työhömmme. Diakissa viittomakielentulkkipäätöskoulutukseen kuuluu jo kurssi ”asiakkaana sisäkorvaistutetta käyttävät”. Tämä kurssi on tällä hetkellä kuitenkin vaihtoehtoisissa ammattiopinnoissa, joten kaikki opiskelijat eivät kurssia käy. Kuitenkin kasvava ryhmä asiakkaita on implantoituja, joten heidän tarpeensa tulkkauksen suhteen on mielestämme hyvä ottaa tulkkipäätöskoulutuksessa laajemmin huomioon.

Tulkkauspalveluun liittyvät muutokset ovat tapahtuneet pääasiassa sen jälkeen, kun tulkkauspalvelut päätettiin siirtää kuntien järjestämästä palvelusta valtion järjestämäksi palveluksi. Tätä muutosta varten tapahtui alalla myös lakimuutoksia. Tulkkauspalvelun siirtymisen myötä yksi suurimpia muutoksia alalla on se, että harjoittaakseen tulkin ammattia, tulee tulkin kuulua johonkin kilpailutuksessa hyväksytyyn tulkkausalan yritykseen. Palvelun järjestäminen on myös muuttunut, sillä nykyisin Suomi on jaettu välitysalueisiin, joissa jokaisessa hoidetaan alueen tulkkauspalveluiden välittäminen palveluntuottajille.

Tulkkauspalvelun käyttäjien näkökulmasta alalla on myös tapahtunut muutoksia. Ennen palvelun käyttäjät saattoivat ottaa suoraan yhteyttä tulkkiin mutta nyt heidän tulee tehdä tilaus välityskeskukseen. Palvelunkäyttäjien tilanne on myös tasapuolisempi, sillä nykyään jokaisen on esimerkiksi mahdollista saada lisätunteja, mikäli he niitä tarvitsevat.

Seuraavasta kuviosta näkyy työssämme käsitellyt aiheet viittomakielentulkkausalalla. Kuvion keskellä on tulkki, joka on saanut ammattiinsa koulutuksen. Tulkki voi halutesaan täydentää opintojaan ottaen laajemmin huomioon eri asiakasryhmät tai suorittamalla maisteritason koulutuksen. Tulkin on oltava töissä jossakin tulkkausalan yrityksessä, joka on hyväksytty Kelan kilpailutuksessa. Tulkki voi kuulua alansa ammattijärjestöön ja -liittoon. Näihin voi kuulua jo opiskeluaikana opiskelijajäsenenä. Tulkkausalan yritykset tuottavat palvelua asiakkaille. Asiakas voi kuulua omaan asiakasjärjestönsä. Asiakas tilaa tulkkauspalvelun alueellaan toimivasta Kelan välityskeskuksesta. Vammaisten tulkkauspalvelua säätelee laki vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelusta.

KUVIO 9. Opinnäytetyön aiheiden graafinen esitys

Aluksi tarkoituksemme oli tutkia myös sitä, ovatko tulkit työntekijöinä yrityksessä vai itse yrittäjinä ja miten tämä vaikuttaa heidän työhönsä. Tämä meidän piti kuitenkin rajata työn ulkopuolelle, sillä muutoin työstä olisi tullut liian laaja. Jatkotutkimusaiheena voisikin olla, miten työntekijyys ja yrittäjyys näkyvät viittomakielentulkkausalalla vai näkyvätkö ne lainkaan. Kiinnostava aihe jatkotutkimukseksi olisi myös se, onko tulkkien työssä jaksaminen muuttunut Kelalle siirtymisen myötä, kun tulkit toimivat joko yrityksen työntekijöinä tai yrittäjinä. Kolmantena jatkotutkimusaiheena voisi olla kirjoitustulkkauksen merkitys tulkkausalalla ja kirjoitustulkkauksen tulevaisuuden näkymät. Työssämme emme käsitelleet käytännön tulkkaukseen liittyviä asioita, sillä työ on muutenkin laaja, joten työtä oli rajattava. Käytännöt tulkkaukseen liittyvät asiat sopivat omana kokonaisuutenaan jatkotutkimusaiheeksi.

Koimme yhteistyön opinnäytetyön tekijöiden kesken sekä haastateltavien kanssa sujuvaksi ja miellyttäväksi. Opinnäytetyön asiat kiinnostivat meitä tekijöitä, mutta myös

haastateltavat olivat ilahtuneita kiinnostuksestamme heidän järjestöönsä kohtaan. Muutamassa asiakasjärjestössä kiiteltiin siitä, että heidät huomioidaan viittomakielentulkki-koulutuksessa. Työssämme emme kohdanneet erityisiä vaikeuksia. Suurimpana haasteena oli työn rajaaminen sekä viittomakielentulkin työkentän kartoittaminen työn alkuvaiheessa.

Olemme työhömmme tyytyväisiä ja koemme oppineemme paljon opinnäytetyötä tehdesämme. Verrattuna työn alkutilanteeseen, meillä on nyt työn valmistuessa hyvä kuva tulevasta työkentästämmme. Olemme saaneet olla yhteydessä alan eri toimijoiden kanssa. Nämä henkilökohtaiset kontaktit ovat antaneet meille paljon rohkeutta toimia alalla. Koemmekin, että työmme tavoite on saavutettu, sillä olemme onnistuneet keräämään runsaasti tietoa Elämä käsillä -kirjan päivittämistä varten. Työn edetessä opimme lisäksi tehokkaita tiedonhaunkeinoja.

LÄHTEET

Akavan Erityisalat i.a. a. Akavan Erityisalojen aluetoiminta. Viitattu 20.11.2011.

<http://www.akavanerityisalat.fi/fi/aluetoiminta.html>.

Akavan Erityisalat i.a. b. Hallitus. Viitattu 20.11.2011.

<http://www.akavanerityisalat.fi/fi/hallitus.html>.

Akavan Erityisalat i.a. c. Jäsenedut. Viitattu 20.11.2011.

<http://www.akavanerityisalat.fi/fi/jasenedut.html>.

Akavan Erityisalat i.a. d. Jäsenmaksukäytännöt. Viitattu 20.11.2011.

<http://www.akavanerityisalat.fi/fi/jasenmaksukaytannot.html>.

Akavan erityisalat i.a. e. Jäsenmaksuprosentit yhdistyksittäin vuonna 2012. Viitattu

27.3.2012. <http://www.akavanerityisalat.fi/fi/jasenmaksuprosentit-yhdistyksittain.html>.

Akavan Erityisalat i.a. f. Jäsenyhdistykset. Viitattu 20.11.2011.

<http://www.akavanerityisalat.fi/fi/jasenyhdistykset.html>.

Akavan Erityisalat i.a. g. Organisaatio. Viitattu 20.11.2011.

<http://www.akavanerityisalat.fi/fi/toimielimet.html>.

Akavan Erityisalat i.a. h. Pikkuisesta kokoomaliitosta kasvoi iso akavalainen ammattijärjestö. Viitattu 20.11.2011.

<http://www.akavanerityisalat.fi/fi/historiaa.html>.

Bruun, Erika 2012. Toiminnanjohtaja, Käännösalan asiantuntijat KAJ ry. Helsinki.

Sähköpostiviesti 9.1. Vastaanottaja Salla Ohtonen. Tuloste tekijän hallussa.

Cochlear Nordic AB i.a. Aikuinen ja sisäkorvaistute, tietoa sisäkorvaistutuksesta. Viitattu 17.1.2012.

http://www.cochlear.fi/PDFs/Vuxenbroschyr_finska_final_webb.pdf.

Diakonia-ammattikorkeakoulu i.a. a. Diakin kirjoitustulkkausopinnot 30op. Viitattu 28.3.2012. <http://www.turku.diak.fi/kitu>.

Diakonia-ammattikorkeakoulu i.a. b. Kirjoitustulkkipäätösten 30op sisältö. Viitattu 17.1.2012.

http://www.turku.diak.fi/files/diak_turku/pdf/Kirjoitustulkkipäätösten_slt2012.pdf.

Diakonia-ammattikorkeakoulu i.a. c. Opetussuunnitelma 2011 – 2013 – Viittomakielialan tulkkitoiminnan koulutusohjelma (YAMK). Viitattu 15.11.2011.

http://www.turku.diak.fi/files/diak_turku/pdf/Ylemmnops2011.pdf.

Diakonia-ammattikorkeakoulu i.a. d. Opinto-opas 2011 – 2012. Viitattu 15.11.2011.

http://www.diak.fi/sahk_ops_1112?sisalto=*ops&ops=vtk.

Diakonia-ammattikorkeakoulu 29.10.2010. Viittomakielen tulkkien koulutus kutsuu – syksyllä 2011 tarjolla jälleen kansallinen maisteritasoinen jatkokoulutus. Viitattu 15.11.2011.

<http://www.turku.diak.fi/lehdistotiedotteet/lehdistotiedote?id=1624172>.

Diakonia-ammattikorkeakoulu 13.12.2011. Haku kirjoitustulkkausopintoihin alkaa 15.12.2011. Viitattu 17.1.2012.

<http://www.turku.diak.fi/ajankohtaista?id=1677100>.

Eduskunta 19.12.2011. Puhe- ja kuulovammaisille suunnattujen tulkkauspalveluiden kilpailutuksen vaikutus työvoiman liikkuvuuteen. Viitattu 11.1.2012.

http://www.eduskunta.fi/faktatmp/utatmp/akxtmp/kk_326_2011_p.shtml.

European Forum of Sign Language Interpreters i.a. a. About efsli ... Viitattu 7.2.2012.

<http://www.efsli.org/about.php>.

European Forum of Sign Language Interpreters i.a. b. Associate members. Viitattu 7.2.2012. <http://www.efsli.org/efsli/membership/associatemembers.php>.

European Forum of Sign Language Interpreters i.a. c. efsli historical excursus. Viitattu 7.2.2012. <http://www.efsli.org/efsli/history/history.php>.

European Forum of Sign Language Interpreters i.a. d. Full members. Viitattu 7.2.2012. <http://www.efsli.org/efsli/membership/full.php>.

European Forum of Sign Language Interpreters i.a. e. Individual members. Viitattu 7.2.2012. <http://www.efsli.org/efsli/membership/individual.php>.

European Forum of Sign Language Interpreters i.a. f. Membership. Viitattu 7.2.2012. <http://www.efsli.org/efsli/membership/membership.php>.

European Forum of Sign Language Interpreters i.a. g. What are NASLIs? Viitattu 7.2.2012. http://www.efsli.org/efsli/nasli/nasli_home.php.

European Forum of Sign Language Interpreters 9/2011. Membership fees. Viitattu 7.2.2012. <http://www.efsli.org/efsli/membership/membershipfees.php>.

Ekola, Katriina 2012. Tiedottaja, Suomen Kuurosokeat ry. Helsinki. Sähköpostiviesti 19.1. Vastaanottaja Salla Ohtonen. Tuloste tekijän hallussa.

European Master in Sign Language Interpreting i.a. a. Curriculum. Viitattu 2.1.2012. <http://www.eumasli.eu/curriculum.html>.

European Master in Sign Language Interpreting i.a. b. Introduction. Viitattu 2.1.2012. <http://eumasli.eu>.

Finnvera i.a. Löydä oikea yritysmuoto. Viitattu 26.2.2012. <http://www.finnvera.fi/Liiketoiminnan-aloitus/Tee-ideastasi-totta/Loeydae-oikea-yritysmuoto>.

- Forsen, Marja 2011. Palveluntuottajana julkisessa tarjouskilpailussa – miten Mokomien kävi? Humanistinen ammattikorkeakoulu. Viittomakielen tulkki amk. Opinnäytetyö. Viitattu 23.1.2012.
https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/29745/Forsen_Marja.pdf?sequence=1.
- Heikkonen, Heidi; Muhl, Elli-Maija 2011. Kuka naputtaa? Selvitys kirjoitustulkkauksen tilanteesta ja tulkeista. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Viittomakielentulkin koulutusohjelma. Opinnäytetyö. Viitattu 1.4.2012.
http://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/27924/HEIKKONEN_MIHLopinnaytetyo.pdf?sequence=1.
- HILMA i.a. a. Kansallinen hankintailmoitus: Kansaneläkelaitos : Vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelun välityskeskuspalvelu. Viitattu 12.11.2012.
<http://www.hankintailmoitukset.fi/fi/notice/view/2010-005949/>.
- HILMA i.a. b. Tervetuloa HILMAN sivuille! Viitattu 3.12.2011.
<http://www.hankintailmoitukset.fi/fi/>.
- HILMA 3.7.2009. Hankintailmoitus: Kansaneläkelaitos: Tulkkauspalveluiden välitysjärjestelmä. Viitattu 2.12.2011.
<http://www.hankintailmoitukset.fi/fi/notice/view/2009-020018/>.
- HILMA 6.5.2011. Hankintailmoitus: Kansaneläkelaitos: etätulkkaukseen soveltuvien työasemalaitteiden, ohjelmistojen, laajakaistayhteyksien ja oheispalveluiden hankinta. Viitattu 13.1.2012.
<http://www.hankintailmoitukset.fi/fi/notice/view/2011-013067/>.
- Humanistinen ammattikorkeakoulu i.a. a. Kirjoitustulkkauksen erikoistumisopinnot 30 op. Viitattu 28.3.2012.
<http://www.humak.fi/sites/default/files/liitteet/humak-eo-kirjoitustulkkaus-2012.pdf>.

Humanistinen ammattikorkeakoulu i.a. b. Kirjoitustulkkaus erikostumisopinnot (30 op). Viitattu 17.1.2012. <http://www.humak.fi/opiskelu/opiskelu-humakissa/erikoistumisopinnot/2012-kevat/kirjoitustulkkaus>.

Humanistinen ammattikorkeakoulu i.a. c. Toiminnalliset tulokset. Viitattu 28.3.2012. <http://2010.humak.fi/toiminnalliset-tulokset/#>.

Hynynen, Heidi; Pyörre, Susanna & Roslöf, Raija 2003. Elämä Käsillä – Viittomakielentulkin ammattikuva. Helsinki: Multiprint Oy.

Kalliomäki, Terhi 2012. Hallituksenjäsen, juhlavuosivastaava, Suomen Viittomakielen Tulkit ry. Sähköpostiviesti 6.2. Vastaanottaja Salla Ohtonen. Tuloste tekijän hallussa.

Kansaneläkelaitos i.a. a. Kuulo- ja kuulonäkövammaisten tulkkauspalvelu / Lounais-Suomi. Viitattu 17.4.2012. [http://kela.fi/in/internet/liite.nsf/NET/020710144602NJ/\\$File/Tarjousten%20vertailu%20KUVA%20LOSU.pdf?OpenElement](http://kela.fi/in/internet/liite.nsf/NET/020710144602NJ/$File/Tarjousten%20vertailu%20KUVA%20LOSU.pdf?OpenElement).

Kansaneläkelaitos i.a. b. Kuulo- ja kuulonäkövammaisten tulkkauspalvelu / Länsi-Suomi. Viitattu 17.4.2012. [http://kela.fi/in/internet/liite.nsf/NET/020710144713NJ/\\$File/Tarjousten%20vertailu%20KUVA%20L%C3%84SU.pdf?OpenElement](http://kela.fi/in/internet/liite.nsf/NET/020710144713NJ/$File/Tarjousten%20vertailu%20KUVA%20L%C3%84SU.pdf?OpenElement).

Kansaneläkelaitos i.a. c. Pikaohje Katso-tunnisteesta Vammaisten tulkkauspalveluiden välitysjärjestelmän käyttäjille. Viitattu 26.2.2012. [http://kela.fi/in/internet/liite.nsf/NET/170810191749NJ/\\$File/Katso-tunnisteohje.pdf?OpenElement](http://kela.fi/in/internet/liite.nsf/NET/170810191749NJ/$File/Katso-tunnisteohje.pdf?OpenElement).

Kansaneläkelaitos i.a. d. Puhevammaisten tulkkauspalvelu / Lounais-Suomi. Viitattu 17.4.2012. [http://kela.fi/in/internet/liite.nsf/%28WWWAllDocsById%29/10C2EE5F145DE9F4C225776C00431054/\\$file/Tarjousten%20vertailu%20PUVA%20LOSU.pdf](http://kela.fi/in/internet/liite.nsf/%28WWWAllDocsById%29/10C2EE5F145DE9F4C225776C00431054/$file/Tarjousten%20vertailu%20PUVA%20LOSU.pdf).

Kansaneläkelaitos i.a. e. Tarjouspyyntö Kelan järjestämän vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelusta annetun lain mukaisten kuulovammaisten ja kuulonäkövammaisten henkilöiden tulkkauspalvelun tuottamisesta. Viitattu 12.1.2012

[http://www.fpa.fi/in/internet/liite.nsf/NET/130110175829NJ/\\$File/KUVA%20Tarjouspyynt%C3%B6%2013.1.2010.pdf?OpenElement](http://www.fpa.fi/in/internet/liite.nsf/NET/130110175829NJ/$File/KUVA%20Tarjouspyynt%C3%B6%2013.1.2010.pdf?OpenElement).

Kansaneläkelaitos i.a. f. Tulkkiprofiili, Kuulo- ja näkövammaisten tulkit. Viitattu 17.1.2012.

[http://www.kela.fi/in/internet/liite.nsf/NET/090710131354NJ/\\$File/Tulkki%20profiili%20KUVA-tulkit.pdf?OpenElement](http://www.kela.fi/in/internet/liite.nsf/NET/090710131354NJ/$File/Tulkki%20profiili%20KUVA-tulkit.pdf?OpenElement).

Kansaneläkelaitos i.a. g. Tulkkiprofiili, Puhevammaisten tulkit. Viitattu 23.1.2012.

[http://www.kela.fi/in/internet/liite.nsf/NET/090710131530NJ/\\$File/Tulkki%20profiili%20PUVA-tulkit.pdf?OpenElement](http://www.kela.fi/in/internet/liite.nsf/NET/090710131530NJ/$File/Tulkki%20profiili%20PUVA-tulkit.pdf?OpenElement).

Kansaneläkelaitos i.a. h. Vammaisen henkilön tulkkauspalveluhakemus. Viitattu 7.3.2012.

http://lomake.kansanelakelaitos.fi/kela/kela.fi/fi/tiedostot/47155/TU1_W.pdf.

Kansaneläkelaitos i.a. i. Vammaisten tulkkauspalveluiden välityskeskuspalvelu. Viitattu 3.12.2011.

[http://kela.fi/in/internet/liite.nsf/NET/020710145457NJ/\\$File/Vammaisten%20tulkkauspalveluiden%20v%C3%A4lityskeskuspalvelu.pdf?OpenElement](http://kela.fi/in/internet/liite.nsf/NET/020710145457NJ/$File/Vammaisten%20tulkkauspalveluiden%20v%C3%A4lityskeskuspalvelu.pdf?OpenElement).

Kansaneläkelaitos i.a. j. Vammaisten tulkkauspalvelujen ja välityskeskusten kilpailutus / tiedotustilaisuus. Viitattu 11.1.2012.

[http://www.kela.fi/in/internet/liite.nsf/NET/221009124510NJ/\\$File/tiedotustilaisuuden%20ohjelma.pdf?OpenElement](http://www.kela.fi/in/internet/liite.nsf/NET/221009124510NJ/$File/tiedotustilaisuuden%20ohjelma.pdf?OpenElement).

- Kansaneläkelaitos i.a. k. Vammaisten tulkkauspalvelun asiakasprofiili, Kuulo- ja kuulo-
lonäkövammaiset. Viitattu 7.11.2011.
http://lomake.kansanelakelaitos.fi/kela/kela.fi/fi/tiedostot/47544/TU10_W.ppd.
- Kansaneläkelaitos i.a. l. Vammaisten tulkkauspalvelun asiakasprofiili, Puhevammaiset.
Viitattu 23.1.2012.
http://lomake.kansanelakelaitos.fi/kela/kela.fi/fi/tiedostot/47560/TU11_W.pdf.
- Kansaneläkelaitos 6.7.2009. Vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelujen välitysjärjestelmän kilpailutus on käynnistynyt. Viitattu 3.12.2011.
<http://www.kela.fi/in/internet/suomi.nsf/NET/060709101049SS?OpenDocuOpen&year=2009>.
- Kansaneläkelaitos 7.10.2009. Välitysjärjestelmän kilpailutuksen tulokset. Viitattu 2.12.2011.
[http://www.kela.fi/in/internet/liite.nsf/NET/130910142710NJ/\\$File/v%C3%A4litysj%C3%A4rjestelm%C3%A4n%20kilpailutuksen%20tulokset.pdf?OpenElement](http://www.kela.fi/in/internet/liite.nsf/NET/130910142710NJ/$File/v%C3%A4litysj%C3%A4rjestelm%C3%A4n%20kilpailutuksen%20tulokset.pdf?OpenElement).
- Kansaneläkelaitos 4.12.2009. Vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelu Kelan järjestettäväksi 1.9.2010. Viitattu 7.10.2011.
[http://www.kela.fi/in/internet/liite.nsf/NET/041209101936NJ/\\$File/Tiedotustilaisuus_TulkkauspalvelutKV.pdf?OpenElement](http://www.kela.fi/in/internet/liite.nsf/NET/041209101936NJ/$File/Tiedotustilaisuus_TulkkauspalvelutKV.pdf?OpenElement).
- Kansaneläkelaitos 7.1.2010. Vammaisten henkilöiden tulkkauspalveluiden siirto Kelaan etenee. Viitattu 7.10.2011.
<http://www.kela.fi/in/internet/suomi.nsf/net/070110115207SS?OpenDocument>.

- Kansaneläkelaitos 7.4.2010. Välityskeskusten kilpailutuksen tarjousasiakirjat. Viitattu 3.12.2011.
<http://www.kela.fi/in/internet/suomi.nsf/NET/120110090840NJ?OpenDocument>.
- Kansaneläkelaitos 5.7.2010. palveluntuottajien / tulkkien kilpailutus. Viitattu 23.1.2012.
<http://www.kela.fi/in/internet/suomi.nsf/NET/150609144037PB?OpenDocument>.
- Kansaneläkelaitos 5.7.2010. palveluntuottajien / tulkkien kilpailutus. Viitattu 12.1.2012.
<http://www.kela.fi/in/internet/suomi.nsf/NET/150609144037PB?OpenDocument>.
- Kansaneläkelaitos 7.7.2010. Vammaisten tulkkauspalvelun tuottajat sekä viisi välityskeskusta valittu. Viitattu 3.12.2011.
http://www.kela.fi/in/internet/suomi.nsf/NET/070710090420PM?opendoc_uoope.
- Kansaneläkelaitos 26.7.2010. Valitut palveluntuottajat. viitattu 15.3.2012.
<http://www.kela.fi/in/internet/suomi.nsf/NET/210610131237NJ?OpenDocument>.
- Kansaneläkelaitos 17.8.2010. Tietoa palveluntuottajille. Viitattu 17.1.2010.
<http://www.kela.fi/in/internet/suomi.nsf/NET/090710131725NJ?OpenDocument>.
- Kansaneläkelaitos 30.8.2010. Tulkkaus perusopetuksessa. viitattu 7.11.2011.
<http://kela.fi/in/internet/suomi.nsf/NET/240810100708KP?OpenDocument>.
- Kansaneläkelaitos 31.8.2010. Vammaisten tulkkauspalvelut siirtyvät Kelalle. Viitattu 17.1.2012.
<http://www.kela.fi/in/internet/suomi.nsf/net/310810101859SS?OpenDocument>.

Kansaneläkelaitos 6.9.2010. Vammaisten tulkkauspalvelut, Kelan internetsivujen sisältö 1.9.2010. Viitattu 10.1.2012.

[http://www.kela.fi/in/internet/liite.nsf/NET/010910103108KP/\\$File/ISOKIRJOITUKSELLA_Vammaisten_tulkkauspalvelut.pdf?openElement](http://www.kela.fi/in/internet/liite.nsf/NET/010910103108KP/$File/ISOKIRJOITUKSELLA_Vammaisten_tulkkauspalvelut.pdf?openElement).

Kansaneläkelaitos 9.9.2010. Kuka tulee tulkiksi. Viitattu 7.11.2011.

<http://www.kela.fi/in/internet/suomi.nsf/NET/240810102146KP?OpenDocument>.

Kansaneläkelaitos 13.9.2010. Opiskelutulkkaus. Viitattu 7.11.2011.

<http://kela.fi/in/internet/suomi.nsf/NET/240810100132KP?OpenDocument>.

Kansaneläkelaitos 14.9.2010. Tulkkauspalvelun välitysjärjestelmän kilpailutus. Viitattu 2.12.2011.

<http://www.kela.fi/in/internet/suomi.nsf/NET/150609143756PB?OpenDocument>.

Kansaneläkelaitos 7.10.2010. Vammaisten tulkkauspalvelun välitysjärjestelmä. Viitattu 26.2.2012.

<http://kela.fi/in/internet/suomi.nsf/NET/260810140527NJ?OpenDocument>.

Kansaneläkelaitos 31.3.2011. Päivystävä välityskeskus. Viitattu 10.1.2012

<http://www.kela.fi/in/internet/suomi.nsf/NET/310810124022KP?OpenDocument&navtddid=310810124146KP>.

Kansaneläkelaitos 14.6.2011. Etätulkkauspalvelujen kilpailutus, hankintailmoitus julkaistu 9.6.2011. Viitattu 12.1.2012.

<http://www.kela.fi/in/internet/suomi.nsf/NET/140611170502MK?OpenDocument>.

- Kansaneläkelaitos 27.7.2011. Opiskelutulkkauksen hakeminen ja järjestäminen. Viitattu 12.1.2012.
<http://www.kela.fi/in/internet/suomi.nsf/NET/270711152510MK?OpenDocument>.
- Kansaneläkelaitos 28.11.2011. Etätulkkaukslaitteet. Viitattu 29.3.2012.
<http://www.kela.fi/in/internet/suomi.nsf/NET/240810101624KP?OpenDocument>.
- Kansaneläkelaitos 5.1.2012. Tulkin tilaaminen. Viitattu 12.1.2012.
<http://www.kela.fi/in/internet/suomi.nsf/NET/240810091405KP?OpenDocument>.
- Kansaneläkelaitos 26.1.2012a. Etätulkkaukset. Viitattu 28.3.2012.
<http://www.kela.fi/in/internet/suomi.nsf/NET/281111103034TK?OpenDocument#>.
- Kansaneläkelaitos 26.1.2012b. Hae oikeutta tulkkaukseen. Viitattu 7.3.2012.
<http://www.kela.fi/in/internet/suomi.nsf/NET/240810094556KP?OpenDocument>.
- Kelaston tilastotietokanta 2012. Kansaneläkelaitos. Turku. Sähköpostiviesti 23.3.
Vastaanottaja Laura Korpi. Tuloste tekijän hallussa.
- Kirjoitustulkki 24.11.2008. Papunetin keskustelufoorumi. Viitattu 1.4.2012.
http://papunet.net/tietoa/papulaari/keskustelut.html?view=single_thread&catid=1&conf_uid=1&thread_uid=425.
- Kokko, Jouko; Rautavaara Aulikki 2006. Kuulo- ja puhevammaisten verkostoituvat tulkkipalvelut – selvitys alueyhteistyön tuloksellisuudesta ja vaikutuksista. Helsinki: Yliopistopaino. Viitattu 12.2.2012.
<http://pre20090115.stm.fi/hl1161845477336/passthru.pdf>.

- Kotimaisten kielten tutkimuskeskus, Kuurojen Liitto ry 2010. Suomen viittomakielten kielipoliittinen ohjelma. Vantaa: Multiprint. Viitattu 10.1.2012.
http://scripta.kotus.fi/www/verkkojulkaisut/julk15/Viittomakielten_kielipoliittinen_ohjelma.pdf.
- Kulmanen, Taina 2012. Tulkkivälittäjä, Tulkkipalvelut Sivupersoonaa Oy. Tampere. Sähköpostiviesti 24.1. Vastaanottaja Laura Korpi. Tuloste tekijän hallussa.
- Kumlander, Kimmo 2012. Kehittämispäällikkö, Akavan Erityisalat. Helsinki. Sähköpostiviesti 11.2. Vastaanottaja Salla Ohtonen. Tuloste tekijän hallussa.
- Kumpulainen, Aila 2007. Kuuden suurimman kaupungin vammaispalvelulain mukaiset palvelut ja taloudelliset tukitoimet 2006. Kuusikkotyöryhmän julkaisusarja. Helsinki: Edita Oy Ab 2007. Viitattu 23.1.2012.
http://www.kuusikkokunnat.fi/SIRA_FILES/VPT2006.pdf.
- Kuuloliitto ry i.a. a. Hallinto. Viitattu 27.3.2012.
<http://kuuloliitto.fi/fin/kuuloliitto/yhteystiedot/hallinto/>.
- Kuuloliitto ry i.a. b. Historiaa. Viitattu 21.10.2011.
<http://www.kuuloliitto.fi/fin/kuuloliitto/organisaatio/historiaa/>.
- Kuuloliitto ry i.a. c. Kuuloliiton organisaatio. Viitattu 21.10.2011.
<http://www.kuulosuoja.fi/fin/kuuloliitto/organisaatio/>.
- Kuuloliitto ry i.a. d. Liittohallitus 2012-2014. Viitattu 27.3.2012.
<http://www.kuuloliitto.fi/fin/kuuloliitto/yhteystiedot/liittohallitus/>.
- Kuuloliitto ry i.a. e. Piirit. Viitattu 21.10.2011.
<http://www.kuuloliitto.fi/fin/yhdistykset/piirit/>.
- Kuuloliitto ry i.a. f. Sisäkorvaistute. Viitattu 18.1.2012.
<http://www.kuuloliitto.fi/fin/kuulo/sisakorvaistute/>.

Kuuloliitto ry i.a. g. Tervetuloa jäseneksi! Viitattu 21.10.2011.

http://www.kuuloliitto.fi/fin/kuuloliitto/tervetuloa_jaseneksi/.

Kuuloliitto ry i.a. h. Valtuusto ja hallitus. Viitattu 21.10.2011.

http://www.kuuloliitto.fi/fin/kuuloliitto/organisaatio/valtuusto_ja_hallitus/.

Kuuloliitto ry i.a. i. Yhdistykset. Viitattu 21.10.2011.

<http://www.kuuloliitto.fi/fin/yhdistykset/>.

Kuulovammaisten Lasten Vanhempien Liitto ry i.a. a. Avaintieto. Viitattu 21.11.2011.

<http://www.klvt.org/faktaa-klvtsta/avaintieto/>.

Kuulovammaisten Lasten Vanhempien Liitto ry i.a. b. Nappi-lehti. Viitattu 21.11.2011.

<http://www.klvt.org/nappi-lehti/>.

Kuulovammaisten Lasten Vanhempien Liitto ry i.a. c. Paikallisyhdistykset. Viitattu

21.1.2011. <http://www.klvt.org/paikallisyhdistykset/>.

Kuulovammaisten Lasten Vanhempien Liitto ry i.a. d. Säännöt. Viitattu 21.11.2011.

<http://www.klvt.org/faktaa-klvtsta/saannot/>.

Kuulovammaisten Lasten Vanhempien Liitto ry i.a. e. Toiminta. Viitattu 21.11.2011.

<http://www.klvt.org/faktaa-klvtsta/>.

Kuulovammaisten Lasten Vanhempien Liitto ry i.a. f. Vertaisperhekurssit ja leirit.

viitattu 21.11.2011. <http://www.klvt.org/vertaisperhekurssit/>.

Kuurojen Liitto ry i.a. a. Aluetoiminta. Viitattu 2.1.2012.

<http://www.kl-deaf.fi/Aluetoiminta/>.

Kuurojen Liitto ry i.a. b. Johtoryhmä. Viitattu 2.1.2012.

<http://www.kl-deaf.fi/fi-FI/johtoryhma/>.

Kuurojen Liitto ry i.a. c. Kuurojen kansainvälinen maailma. Viitattu 2.1.2012.

http://www.kl-deaf.fi/Kansainvalinen_yhteistyö/.

Kuurojen Liitto ry i.a. d. Kuurojen Liitto. Viitattu 2.1.2012.

http://www.kl-deaf.fi/fi-FI/Kuurojen_Liiton_toiminta/.

Käännösalan asiantuntijat KAJ ry i.a. a. Ammatilliset ja alueelliset tapahtumat. Viitattu 4.1.2012.

http://www.kaj.fi/jasenelle/muut_jasenedut/ammattilliset_ja_alueelliset_tapahtumat/.

Käännösalan asiantuntijat KAJ ry i.a. b. Koulutus ja kurssit. Viitattu 4.1.2012.

http://www.kaj.fi/jasenelle/muut_jasenedut/koulutus_ja_kurssit/.

Käännösalan asiantuntijat KAJ ry i.a. c. Lehdet. Viitattu 27.3.2012.

http://www.kaj.fi/jasenelle/muut_jasenedut/lehdet_ja_tietokirjat/.

Käännösalan asiantuntijat KAJ ry i.a. d. Säännöt. Viitattu 4.1.2012.

http://www.kaj.fi/kaj_ry/saannot/.

Käännösalan asiantuntijat KAJ ry 3.1.2012. Käännösalan asiantuntijat KAJ ry. Viitattu 4.1.2012. http://www.kaj.fi/kaj_ry/.

Käännösalan asiantuntijat KAJ ry 16.1.2012. Ajankohtaista. Viitattu 27.3.2012.

http://www.kaj.fi/kaj_ry/ajankohtaista/kaannosalan_asiantuntijat_kaj_ry_tiedottaa_tammikuussa_2012.html.

Laki julkisista hankinnoista 30.3.2007/348. Viitattu 11.1.2012.

<http://www.edilex.fi/kela/fi/lainsaadanto/20070348/>.

Laki Kansaneläkelaitoksen oikeudesta saada vammaisten henkilöiden tulkkipalveluja koskevia asiakastietoja 6.11.2009/851. Viitattu 16.11.2011.

<http://www.edilex.fi/kela/fi/lainsaadanto/20090851>.

Laki vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelusta 19.2.2010/133. Viitattu 10.1.2012.

<http://www.edilex.fi/kela/fi/lainsaadanto/20100133>.

LapCI ry i.a. a. Kenelle SI. Viitattu 18.1.2012.

<http://www.lapci.fi/kenelle-si.html>.

LapCI ry i.a. b. LapCI ry:n hallituksen vertaistukiperheet. Viitattu 23.11.2011.

<http://www.lapci.fi/vertaistukiverkko.html>.

LapCI ry i.a. c. Mikä on Lapci ry? Viitattu 23.11.2011.

<http://www.lapci.fi>.

LapCI ry i.a. d. Mikä on sisäkorvaistute? Viitattu 18.1.2012.

<http://www.lapci.fi/sisakorvaistute.html>.

LapCI ry i.a. e. Miten SI toimii. Viitattu 18.1.2012.

<http://www.lapci.fi/miten-si-toimii.html>.

LapCI ry i.a. f. Vinkkipuhe ja kommunikaatio -toiminta. Viitattu 2.12.2011.

<http://www.vinkkipuhe.fi/>.

Lappi, Melisa 2011. Aluesihteerin, Suomen kuurosokeat ry. Luento Diakonia-ammattikorkeakoulussa 8.11. Luentomuistiinpanot. Turku.

Levomäki, Tuula 2012. Pääsuunnittelija, Kelan terveysosasto. Helsinki.

Sähköpostiviesti 26.1. Vastaanottaja Laura Korpi. Tuloste tekijän hallussa.

Lindström, Lasse 2012. Puheenjohtaja, LapCI ry. Karkkila. Sähköpostiviesti 4.1. Vastaanottaja Salla Ohtonen. Tuloste tekijän hallussa.

Maisala, Nina 2011. Sisäkorvaistutetta käyttävät asiakkaat. Luentomuistiinpanot

Diakonia-ammattikorkeakoulun 1.VA.1.4. kurssilta syksyiltä 2011. Turku.

- Malmberg, Anitta 2011. SVT:n entinen puheenjohtaja. Sähköpostiviesti 16.10. Vastaanottaja Salla Ohtonen. Tuloste tekijän hallussa.
- Mikkonen, Pirkko & Rissanen Terhi 2007. Viittomakielentulkin koulutusohjelman ajankohtaisselvitys 2007. Diakonia-ammattikorkeakoulu Diak, Humanistinen ammattikorkeakoulu Humak.
- Mikkonen, Pirkko 2012. Koulutusjohtaja, Humanistinen Ammattikorkeakoulu. Kuopio. Sähköpostiviesti 13.2. Vastaanottaja Salla Ohtonen. Tuloste tekijän hallussa.
- Ollila, Outi 2011. Vammaisten tulkkauspalvelukeskuksen johtaja, Kela. Turku. Henkilökohtainen tiedonanto 15.11.
- Ollila, Outi 2012. Vammaisten tulkkauspalvelukeskuksen johtaja, Kela. Turku. Sähköpostiviesti 1.2. Vastaanottaja Laura Korpi. Tuloste tekijän hallussa.
- OP-Pohjola i.a. Yrityksen perustajan opas. Viitattu 26.2.2012.
<https://www.op.fi/media/liitteet?cid=150104910>.
- Opiskelupaikka i.a. Viittomakielen koulutusohjelma. Viitattu 28.3.2012.
<http://www.opiskelupaikka.fi/Koulutus/Ammattikorkeakoulu/AMK-Humanistinen-ja-kasvatusala/Viittomakielen-koulutusohjelma>.
- Osakeyhtiölaki 21.7.2006/624. Viitattu 26.2.2012.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060624>.
- Papunet 2.8.2011. Kuntien vastuu järjestää muita palveluita säilyi ennallaan. Viitattu 30.1.2012. <http://papunet.net/tietoa/tulkkauspalvelu/mita-tulkkauspalveluon/kuntien-vastuu.html>.
- Patentti ja rekisterihallitus 18.10.2011. Yksityisen elinkeinonharjoittajan perustamisilmoitus. Viitattu 26.2.2012.
<http://www.prh.fi/fi/kaupparekisteri/yeh/perustaminen.html>.

Pekanheimo, Eeva 2012. Lehtori, Diakonia-ammattikorkeakoulu. Turku. Sähköpostiviesti 29.3. Vastaanottaja Laura Korpi. Tuloste tekijän hallussa.

Piironen Erkki 2011. ”Että en olisi pelkkä vihannes” PUNOS- hankkeen loppuraportti. Honkalampi-säätiö. Viitattu 24.4.2012.
<http://www.honkalampisaatio.fi/UserFiles/99f93693-ee35-43c0-97f2-0a5d1c7970d1/Web/punos-hanke/Raportin%20versio%2015%203%202011%20E%20P%20Muokattu%206%2004%202011%20LP.pdf>.

Pösö, Reeta 2012. Suunnittelija, Kelan aktuaari- ja tilasto-osasto, Tilastoryhmä. Helsinki. Sähköpostiviesti 27.3. Vastaanottaja Laura Korpi. Tuloste tekijän hallussa.

Rautio-Rajala, Merja 2011. Lakimies, Kelan terveystoimisto, Helsinki. Sähköpostiviesti 9.11. Vastaanottaja Laura Korpi. Tuloste tekijän hallussa.

Rautio-Rajala, Merja 2012. Lakimies, Kelan terveystoimisto, Helsinki. Sähköpostiviesti 20.1. Vastaanottaja Laura Korpi. Tuloste tekijän hallussa.

Rautio-Rajala, Merja 2012. Lakimies, Kelan terveystoimisto, Helsinki. Sähköpostiviesti 3.2. Vastaanottaja Laura Korpi. Tuloste tekijän hallussa.

Rautio-Rajala, Merja 2012. Lakimies, Kelan terveystoimisto, Helsinki. Sähköpostiviesti 5.3. Vastaanottaja Laura Korpi. Tuloste tekijän hallussa.

Rautio-Rajala, Merja 2012. Lakimies, Kelan terveystoimisto, Helsinki. Sähköpostiviesti 18.4. Vastaanottaja Laura Korpi. Tuloste tekijän hallussa.

Rinne-Säätiö 31.10.2008. Etätulkki.fi. Viitattu 24.4.2012.
<http://www.kvhtietopankki.fi/kirjat/dict/etatulkki.html>.

Sanastokeskus TSK 18.4.2011. Kelan sanastotyö. Viitattu 26.3.2012.
http://www.tsk.fi/tsk/kelan_sanastoty%C3%B6-260.html.

Satakieliohjelma i.a. Kun lapsi saa sisäkorvaistutteen. Viitattu 28.3.2012.

<http://www.satakieliohjelma.fi/kunlapsisaasisakorvaistutteen.htm>.

Savonsalmi, Mervi 2011. Palvelujohtaja, Evantia Oy. Helsinki. Sähköpostiviesti 14.12.

Vastaanottaja Laura Korpi. Tuloste tekijän hallussa.

Savonsalmi, Mervi 2012. Palvelujohtaja, Evantia Oy. Helsinki. Sähköpostiviesti 18.1.

Vastaanottaja Laura Korpi. Tuloste tekijän hallussa.

Sosiaali- ja terveysministeriö 13.11.2007. Ministeri Risikko: Vammaisten

tulkkipalvelujen järjestäminen Kelan tehtäväksi. Viitattu 12.2.2012.

<http://www.stm.fi/tiedotteet/tiedote/view/1225745>.

Suhonen, Sirpa 2012. Terminologi, Sanastokeskus TSK. Helsinki. Sähköpostiviesti

21.3. Vastaanottaja Laura Korpi. Tuloste tekijän hallussa.

Suomen kirjoitustulkit ry i.a. a. Aluetapaamiset. Viitattu 17.1.2012.

<http://www.suomenkirjoitustulkit.net/yhdistys/aluetapaamiset/>.

Suomen kirjoitustulkit ry. i.a. b. Haluatko kirjoitustulkiksi? Viitattu 28.3.2012.

http://www.suomenkirjoitustulkit.net/kirjoitustulkkaus/haluatko_kirjoitustulkiksi/.

Suomen kirjoitustulkit ry i.a. c. Kirjoitustulkkien koulutuspäivät. Viitattu 17.1.2012.

http://www.suomenkirjoitustulkit.net/yhdistys/kirjoitustulkkien_koulutuspaivat.

Suomen kirjoitustulkit ry i.a. d. Suomen kirjoitustulkit ry SÄÄNNÖT 17.3.2007.

Viitattu 17.1.2012.

<http://www.suomenkirjoitustulkit.net/yhdistys/saannot/>.

Suomen kirjoitustulkit ry i.a. e. Vaikuttamistyö. Viitattu 17.1.2012.

<http://www.suomenkirjoitustulkit.net/yhdistys/vaikuttamistyö/>.

Suomen Kuurosokeat ry i.a. a. Organisaatio. Viitattu 21.10.2011.

http://www.kuurosokeat.fi/perustietoa_jarjestosta/organisaatio/.

Suomen Kuurosokeat ry i.a. b. Perustietoa järjestöstä. 21.10.2011.

http://www.kuurosokeat.fi/perustietoa_jarjestosta/.

Suomen Kuurosokeat ry i.a. c. Suomen Kuurosokeat ry:n hallitus 2012. Viitattu 17.1.2012.

http://www.kuurosokeat.fi/perustietoa_jarjestosta/hallitus_2012/.

Suomen Kuurosokeat ry i.a. d. Visio, missio ja arvot. Viitattu 21.10.2011.

http://www.kuurosokeat.fi/perustietoa_jarjestosta/visio_missio_ja_arvot/.

Suomen Kuurosokeat ry i.a. e. 7.1. Tulkkauksen lajit. Viitattu 26.3.2012.

http://www.kuurosokeat.fi/materiaalipankki/kuurosokeutta_koskevat_oppaat_verkossa/tulkkipalveluopas/7_tulkki_ja_hanen_tehtavansa/71_tulkkauksen_lajit/.

Suomen Kuurosokeat ry i.a. f. § 5 Jäsenet ja jäsenmaksut. Viitattu 21.10.2011.

http://www.kuurosokeat.fi/perustietoa_jarjestosta/saannot/_5_jasenet_ja_jasenmaksut/.

Suomen Kuurosokeat ry i.a. g. § 7 Yhdistyksen päätöksenteko. Viitattu 21.10.2011.

http://www.kuurosokeat.fi/perustietoa_jarjestosta/saannot/_7_yhdistyksen_paatöksenteko/.

Suomen Puhevammaisten Tulkit ry. i.a. Yhdistyksen tarkoitus. Viitattu 24.1.2012

<http://www.puhevammaistentulkit.fi/>.

Suomen Viittomakielen Tulkit ry i.a. a. Suositus kuukausipalkkaan perustuvassa työ-

suhteessa. Viitattu 20.11.2011. <http://www.tulkit.net/viittomakielen-tulkit-suomessa/palkkaus/palkkasuositus-kuukausipalkka/>.

- Suomen Viittomakielen Tulkit ry. i.a. b. Suositus tuntipalkkaan pesutuvassa työsuhteessa. Viitattu 20.11.2011. <http://www.tulkit.net/viittomakielen-tulkit-suomessa/palkkaus/palkkasuositus-tuntipalkka/>.
- Suomen Viittomakielen Tulkit ry. i.a. c. SVT ry. Viitattu 20.11.2011. <http://www.tulkit.net/svt-ry/>.
- Suomen Viittomakielen Tulkit ry. i.a. d. Säännöt. Viitattu 20.11.2011. <http://www.tulkit.net/svt-ry/saannot/>.
- Suomen Yrittäjät 7.10.2009a. Avoin yhtiö. Viitattu 26.2.2012. http://www.yrittajat.fi/fi-FI/yritystoiminnanabc/yritysmuodot_ja_liiketoiminta/avoin_yhtio/.
- Suomen Yrittäjät 7.10.2009b. Kommandiittiyhtiö. Viitattu 26.2.2012. http://www.yrittajat.fi/fi-FI/yritystoiminnanabc/yritysmuodot_ja_liiketoiminta/kommandiittiyhtio/.
- Suomen Yrittäjät 28.3.2011. Osakeyhtiö. Viitattu 26.2.2012. http://www.yrittajat.fi/fi-FI/yritystoiminnanabc/yritysmuodot_ja_liiketoiminta/osakeyhtio/.
- Tampereen seudun osuustoimintakeskus i.a. Osuuskunta on moderni ja ihmisläheinen yritysmuoto! Viitattu 26.2.2012. http://www.osuustoimintakeskus.net/?page_id=16.
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 19.1.2009. Veturi-hanke etusivu. Viitattu 12.2.2012. <http://info.stakes.fi/veturi/FI/Etusivu.htm>.
- Valjus, Tarja 2011. Viestintäpäällikkö, Kuuloliitto ry. Helsinki. Sähköpostiviesti 21.10. Vastaanottaja Salla Ohtonen. Tuloste tekijän hallussa.

Valtiovarainministeriö 17.6.2010. Valtioneuvosto käsitteli eduskunnan kirjelmää Paraselonteosta: Eduskunnalta selkeä tuki kuntien tuottavuuden ja toimintojen tehostamiselle. Viitattu 12.2.2012.

http://www.vm.fi/vm/fi/03_tiedotteet_ja_puheet/01_tiedotteet/20100617Valtio/name.jsp.

Vanhatupa Heli 2012. Toimittaja, Kuurojen Liitto ry. Helsinki. Sähköpostiviesti 22.2. Vastaanottaja Salla Ohtonen. Tuloste tekijän hallussa.

Verohallinto 5.4.2011. Ennakkoperintärekisteri. Viitattu 12.1.2012.

<http://www.vero.fi/fi->

[FI/Yritys_ja_yhteisoasiakkaat/Ennakkoperintarekisteri](http://www.vero.fi/fi-FI/Yritys_ja_yhteisoasiakkaat/Ennakkoperintarekisteri).

Viikko viitottuna. Suomi 2012. Toimittajat Mikaela Tillander, Ilkka Kilpeläinen. Esitetty 15.1.2012 YLE TV1.

Viittomakielisten kielelliset oikeudet -työryhmä 2011. Viittomakielisten kielelliset oikeudet. Oikeusministeriön julkaisu 24/2011 Mietintöjä ja lausuntoja. Viitattu 10.1.2012.

<http://www.om.fi/Satellite?blobtable=MungoBlobs&blobcol=urldata&SSURIappty-pe=BlobServer&SSURIcontainer=Default&SSURIsession=false&blobkey=id&blobheadervalue1=inline;%20filename=24%202011%20Viittomakielis-ten%20kielelliset%20oikeudet.pdf&SSURIsscontext=Satellite%20Server&blobwhere=1296728496554&blobheadername1=Content-Disposition&ssbinary=true&blobheader=application/pdf>.

Vuorinen, Sinikka 2012. Sihteeri, Suomen Puhevammaisten Tulkit ry. Turku. Sähköpostiviesti 2.2. Vastaanottaja Salla Ohtonen. Tuloste tekijän hallussa.

de Witt, Maya, 2012. puheenjohtaja, European Forum of Sign Language Inerpreters. Alankomaat. Sähköpostiviesti. 27.1. Vastaanottaja Salla Ohtonen. Tuloste tekijän hallussa.

Yrityspalvelu Enter 6.8.2008. Toiminimi. Viitattu 26.2.2012.

<http://www.ypenter.fi/?q=KQn8Cz2VfO999UDhdKzNe2qzdzGKYHry5030>.

Åby, Maria 2011. Tulkkivälitys osana viittomakielen tulkkaukspalvelua. Viittomakielialan tulkkitoiminnan koulutusohjelma, YAMK. Opinnäytetyö. Viitattu 3.3.2012.

http://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/28817/aby_maria.pdf?sequence=1.

LIITTEET

LIITE 1: Kysely

Hei!

Olemme Diakonia-ammattikorkeakoulun neljännen vuosikurssin viittomakielen tulkkiopiskelijoita. Teemme opinnäytetyötämme, jonka tarkoituksena on kerätä tietoa Elämä käsillä -kirjan päivittämistä varten. Elämä käsillä Viittomakielentulkin ammattikuva on julkaistu vuonna 2003. Tämän jälkeen tulkkausosalalla on tapahtunut paljon muutoksia, joten kirjan tiedot kaipaavat päivitystä, jotta sitä voitaisiin jälleen käyttää opetusmateriaalina.

Tällä kyselyllä kartoitamme tietoa viittomakielentulkkiensa kokemuksista työssään. Kyselyn vastauksia saatetaan käyttää suorina lainauksina opinnäytetyössämme tai/ja Elämä käsillä -kirjan päivitettyssä versiossa. Vastaukset käsitellään nimettöminä, eikä vastaajan henkilöllisyys tule ilmi.

Kysely sisältää 7 osiota. Voit vastata näistä kaikkiin tai valita osin/osiot, jotka sinut erityisesti kiinnostavat. Samaan kyselylomakkeeseen voi vastata useampikin tulkki, joten voit viedä kyselyn esimerkiksi työpaikallasi, jossa useampi tulkki voi vastata kyselyyn. Jos lomaketta täyttää useampi henkilö, toivomme, että vastauksen alkuun vastaaja kirjoittaa, kuinka kauan on toiminut tulkkina. Vastauksissa voit käyttää tapauskohtaisia esimerkkejä tai esimerkki tilanteita, jotka sinulle tulevat kysymyksestä mieleen.

Vastauskuoret voitte palauttaa seuraavalla kontaktijaksolla 14–15.11.2011 Diakin edustajalle, joka toimittaa kyselylomakkeet meille takaisin.

Suuri kiitos ajastanne! Odotamme mielenkiinnolla vastauksianne.

Ystävällisin terveisin,

Laura Korpi ja Salla Ohtonen

Tarvittaessa voit ottaa meihin yhteyttä sähköpostilla.

--

--

Taustatiedot

1. Montako vuotta olet toiminut tulkkina?

- 3-10
 - 10-20
 - yli 20
2. Saako vastauksiasi käyttää hyödyksi mahdollisissa myöhemmin tulevissa tutkimuksissa?
- kyllä
 - ei

Ammattiyhdistykset ja – liitot

3. Suomen Viittomakielen Tulkit ry (SVT) on Akavan Erityisalojen jäsenyhdistys. Oletko Suomen Viittomakielen Tulkit ry:n jäsen?
- Kyllä.
 - En. Voit siirtyä kysymykseen nro 8.
 - Olen eronnut SVT:stä. Voit siirtyä kysymykseen nro 8.
4. Millaisiin ammattiyhdistyksen tai ammattiliiton järjestämiin tapahtumiin olet osallistunut?
5. Onko ammattiyhdistykseen tai ammattiliittoon kuulumisesta ollut sinulle hyötyä? Millaista?
6. Vuoteen 2006 saakka SVT oli Erityisalojen Toimihenkilöliitto ERTO ry:n jäsenyhdistys.
Oletko toiminut tulkkina ajalla, jolloin SVT oli ERTO:n jäsenyhdistys?
- Kyllä
 - En, siirry kysymykseen 9.
7. Oletko huomannut eroja ERTO:n ja Akavan Erityisalojen välillä?
- Kyllä, millaisia?
 - En ole
8. Oletko ollut mukana European Forum of Sign Language Interpreters:n (EFSLI) toiminnassa? Millaisessa?

Tulkkina toimiminen

9. Miten valmistautumisaikasi määritellään, kuuluuko se työaikaasi vai käytätkö siihen vapaa aikaasi? Saatko valmistautumisesta palkkaa?

10. Kuinka tulkkaukseen valmistautumisesi on muuttunut kokemuksen myötä?
11. Onko työsi vastannut sitä mielikuvaa, jonka sait tulkin työstä opiskeluaikana?
12. Millaisissa tilanteissa olet huomannut, että persoonasi vaikuttaa työhösi?
13. Oletko ollut tulkkaustilanteessa, jossa olet joutunut toimimaan ristiriidassa omien arvojesi/asenteidesi kanssa? Millainen tilanne oli?
14. Onko sinulla ollut tilanteita, joissa et ole ollut varma, toimitko eettisesti oikein? Millainen?

Tulkin erilaiset työtehtävät

Seuraavista osioista voit vastata kaikkiin tai valita yhden osion/osiot, joihin haluat erityisesti vastata. Vaihtoehtoja ovat: opiskelutulkkaus (16-18), opetus ja kouluttaminen (19-22), asioimistulkkaus (23-25), kirjoitustulkkaus (26-27) sekä paritulkkaus (28-29).

Opiskelutulkkaus

15. Eroaako opiskelutulkin rooli mielestäsi tulkin roolista muissa työtehtävissä? Miten?
16. Millaisia kokemuksia sinulla on opiskelutulkkina toimimisesta?
17. Onko opiskelutulkkaus muuttunut urasi aikana?

Opetus ja kouluttaminen

18. Millaisissa opetus-/koulutustilanteissa olet toiminut?
19. Millaisia kokemuksia sinulla on opetus-/koulutustehtävistä?
20. Millaisena koet opettajan/kouluttajan roolin verrattuna tulkin rooliin tulkkaustilanteissa?
21. Millaisista opetus-/koulutustilanteista pidät eniten?

Asioimistulkkaus

22. Eroaako asioimistulkin rooli mielestäsi tulkin roolista muissa tulkkaustehtävissä? Miten?
23. Millaiset asioimistilanteet koet haastavina?
24. Millaisista asioimistilanteista pidät eniten?

Kirjoitustulkkkaus

- 25. Miksi olet opiskellut kirjoitustulkiksi?
- 26. Millaisia kokemuksia sinulla on kirjoitustulkkauksesta?

Paritulkkkaus

- 27. Millaisia kokemuksia sinulla on paritulkkauksesta?
- 28. Oletko saanut asiakkaalta palautetta liittyen paritulkkaukseen?

Työntekijyys/yrittäjyys

- 29. Oletko työntekijänä tulkkausalalan yrityksessä vai onko sinulla oma yritys?
 - Olen työntekijänä.
 - Minulla on oma yritys.
- 30. Oletko perustanut tai harkitsetko oman tulkkausyrityksen perustamista?
 - Kyllä. Miksi?
 - En. Miksi? Kuinka tärkeä työyhteisön tuki sinulle on?
- 31. Kuinka hyvin koet voivasi vaikuttaa työaikoihisi? Onko sinulla ollut ongelmia liittyen työaikoihin?
- 32. Ehditkö työpäivän aikana pitämään riittävästi taukoja?
- 33. Montako vapaapäivää pidät viikossa? Kuinka vapaapäiväsi määräytyvät?
- 34. Mikä aika päivästä on sinulle mieluisinta työaikaa? Miksi?
- 35. Oletko kuukausi- vai tuntipalkkainen?
 - Kuukausipalkkainen
 - Tuntipalkkainen
- 36. Oletko tyytyväinen palkkaasi?
 - Kyllä. Miksi?
 - En. Miksi?
- 37. Mitkä asiat vaikuttavat työssä jaksamiseesi?
- 38. Koetko saavasi riittävästi tukea työssäsi jaksamiseen?

39. Onko työssä jaksamisesi muuttunut (parantunut/huonontunut) urasi aikana?
Miksi?
40. Oletko harkinnut alan vaihtoa? Miksi?
41. Oletko tyytyväinen työhösi?

Kelalle siirtyminen

42. Miten Kelalle siirtyminen on mielestäsi sujunut? Miksi?
43. Millaista yhteistyö Kelan kanssa mielestäsi on? Miksi?
44. Millaisia muutoksia olet huomannut työssäsi Kelalle siirtymisen jälkeen?
45. Oletko saanut asiakkailta palautetta liittyen Kelan toimintaan? Millaista?

Jatkokouluttautuminen

46. Miksi aloitit viittomakielentulkin ylemmän ammattikorkeakoulun opinnot? Mitä hyötyä opinnoista on työssäsi?
47. Oletko osallistunut muihin alan jatko/lisäkoulutuksiin? Mihin? (esim. JTK, muuntokoulutus)

LIITE 2: Suositus tuntipalkkaan perustuvassa työsuhteessa

1. Perustuntipalkka

1.2.2010

Perustuntipalkka 1.2.2010 on 20,45 euroa.

1.3.2010

Perustuntipalkka 1.3.2010 alkaen on 20,65 euroa.

1.3.2011

Perustuntipalkka 1.3.2011 alkaen on 20,96 euroa.

1.3.2012

Perustuntipalkka 1.3.2012 alkaen on 21,34 euroa. Palkka tulee maksaa sovitulta työsuhteen kestoajalta, vaikka varsinainen tulkkausaika jäisi lyhyemmäksi

2. Vaativan tason tuntipalkka

Vaativan tason tulkkaukset ovat tyypillisesti tilanteita, jotka tulkin työkokemuksesta riippumatta kuormittavat henkisesti ja kognitiivisesti erityisen paljon. Tällaisia ovat esimerkiksi terapia-, kongressi-, seminaari-, vieraan kielen-, teatteri- ja oikeustulkkaus.

1.2.2010

Vaativan tason tuntipalkka 1.2.2010 on 26,34 €.

1.3.2010

Vaativan tason tuntipalkka 1.3.2010 alkaen on 26,60 euroa.

1.3.2011

Vaativan tason tuntipalkka 1.3.2011 alkaen on 27,00 euroa.

1.3.2012

Vaativan tason tuntipalkka 1.3.2012 alkaen on 27,49 euroa. Palkka tulee maksaa sovitulta työsuhteen kestoajalta, vaikka varsinainen tulkkausaika jäisi lyhyemmäksi.

3. Valmistautumisaika

Mikäli tulkkaustyön suorittaminen edellyttää erityistä valmistautumista maksetaan valmistautumiseen käytetyltä ajalta perustuntipalkka. Erityistä valmistautumista edellyttävät muun muassa vaativan tason tulkkaukset sekä kirkolliset toimitukset ja ohjelmalliset tilaisuudet. Valmistautumisaikojen pituudesta tulee etukäteen sopia. Tulkin tulee esittää selvitys valmistautumisaikojen käytöstä.

4. Paritulkkaus

Vaativan tason tulkkaustyö ja yli 2 tuntia kestävä tulkkaustyö on pyrittävä järjestämään paritulkkauskautena.

5. Harjoittelijan palkka

Harjoittelijan palkka on 85% perustuntipalkasta. Harjoittelijalla tarkoitetaan tulkkiopiskelijakokouksen suorittanutta viittomakielen tulkkiopiskelijaa.

6. Ilta- ja yötyö

1. Mikäli tulkkaustyö tehdään kello 18.00 - 22.00 välisenä aikana, maksetaan perustuntipalkkaan / vaativan tason tuntipalkkaan iltatyölisänä 15 %:n korotus.

2. Mikäli tulkkaustyö tehdään kello 22.00 - 06.00 välisenä aikana, maksetaan perustuntipalkkaan / vaativan tason tuntipalkkaan yötyölisänä 30 %:n korotus.

7. Lauantaityökorvaus

Mikäli tulkkaustyö tehdään lauantaina, maksetaan perustuntipalkkaan / vaativan tason tuntipalkkaan 25 %:n suuruinen lauantaityökorotus.

8. Sunnuntaityökorvaus

Kun tulkkaustyö tehdään sunnuntaina tai muuna kirkollisena juhlapäivänä maksetaan tuntipalkka kaksinkertaisena. Tämä perustuu työaikalain 33 §:än, jonka perusteella työsuhteessa on sunnuntaina tai muuna kirkollisena juhlapäivänä tehtävästä työstä maksettava 100 %:lla korotettu palkka. Muunlainen sopiminen asiasta ei lain perusteella ole mahdollista.

9. Varallaolo

Jos tulkki sopimuksen mukaan on velvollinen olemaan päivystysvalmiudessa, jolloin hänet voidaan sovitulla tavalla kutsua töihin, maksetaan varallaoloajalta puolet tuntiansion mukaisesta peruspalkasta. Varallaolosta ja sen pituudesta on aina sovittava etukäteen. Varallaolo voi tulla kysymykseen esim. synnytyksen yhteydessä.

10. Matka-ajalta ja odotusajalta maksettava korvaus

Matka-ajalla tarkoitetaan matkustamiseen käytettyä aikaa. Odotusajalla tarkoitetaan aikaa, jonka työntekijä odottaa työntekopaikkakunnalla seuraavan työtehtävän alkamista.

1.2.2010

Matka-ajalta ja odotusajalta korvataan **6,85 euroa** tunnilta siten, että korvattavana aikana huomioidaan jokainen alkanut neljännestunti.

1.3.2010

Matka-ajalta ja odotusajalta korvataan **6,92 euroa** tunnilta siten, että korvattavana aikana huomioidaan jokainen alkanut neljännestunti.

1.3.2011 Matka-ajalta ja odotusajalta korvataan **7,02 euroa** tunnilta siten, että korvattavana aikana huomioidaan jokainen alkanut neljännestunti.

1.3.2012

Matka-ajalta ja odotusajalta korvataan **7,15 euroa** tunnilta siten, että korvattavana aikana huomioidaan jokainen alkanut neljännestunti. Mikäli tulkki matka-ajalla opastaa kuurosokeaa henkilöä, maksetaan matka-ajan korvaukseen **15 %:n**

korotus.

Matka-ajan korvaukseen ei makseta ilta-, yötyö-, lauantaityö- ja sunnuntaityökorotuksia.

11. Opastuslisä

Mikäli tulkkaustyö käsittää myös kuurosokean henkilön opastamisen, maksetaan perustuntipalkkaan / vaativan tason tuntipalkkaan **15 %:n korotus.**

12. Taktiilitulkkausmuodot

Mikäli tulkkaustyö tehdään käyttäen taktiileja tulkkausmuotoja, maksetaan perustuntipalkkaan / vaativan tason tuntipalkkaan 25 %:n korotus.

13. Sairausajan palkan maksaminen

1. Työnantaja maksaa tulkille sairausajalta palkkaa, jos tulkki on sairastumisen tai tapaturman vuoksi estynyt tekemästä työtä ja tulkki ei ole aiheuttanut työkyvyttömyyttä tahallisesti tai törkeällä tuottamuksella.

2. Tulkin on viipymättä ilmoitettava poissaolosta ja jos mahdollista sen kestosta. Tulkin on vaadittaessa esitettävä työkyvyttömyydestä lääkärintodistus tai muu työnantajan hyväksymä selvitys.

3. Sairausajan palkka maksetaan seuraavasti: - jos työsuhde on kestänyt alle 1 kk:n, 50 % sovittujen työtuntien palkasta sairastumispäivältä ja 9 seuraavalta arkipäivältä - jos työsuhde on kestänyt vähintään kuukauden sairastumispäivältä ja 9 seuraavalta arkipäivältä sovittujen työtuntien mukaan - jos työsuhde on kestänyt vähintään kuukauden ja tulkki on ollut saman työnantajan työssä keskimäärin yli 40 tuntia kuukaudessa sairastumista edeltävän kolmen kuukauden aikana, neljän viikon ajalta sovittujen työtuntien mukaan. 4. Työnantaja toteuttaa sairausajan palkan maksamisen joko siten, että työnantaja maksaa palkan tulkille ja hakee itse sairausvakuutuskorvauksen tai siten, että työnantaja maksaa palkan sairausvakuutuslain karenssipäiviltä ja tämän jälkeisiltä päiviltä työnantaja maksaa päiväpalkan ja sairausvakuutuslain perusteella suoritettavan päivärahan erotuksen.

14. Vuosiloma

Tulkki ansaitsee vuosilomaa vuosilomalain mukaan. Vuosilomaa ansaitaan 2 arkipäivää jokaiselta täydeltä lomanmääräytymiskuukaudelta. Mikäli työsuhde on lomanmääräytymisvuoden loppuun mennessä kestänyt vähintään vuoden, ansaitaan vuosilomaa 2,5 arkipäivää jokaiselta täydeltä lomanmääräytymiskuukaudelta. Täydeksi lomanmääräytymiskuukaudeksi katsotaan sellainen kuukausi, jonka aikana tulkki on ollut työssä vähintään 14 päivää. Jos tulkki on sopimuksen mukaan työssä niin harvoina päivinä, ettei hänelle kerry 14 päivää sisältäviä kuukausia tai vain osa kalenterikuukausista sisältää 14 päivää, katsotaan täydeksi lomanmääräytymiskuukaudeksi sellainen kalenterikuukausi, jonka aikana tulkki on ollut työssä vähintään 35 työntuntia.

15. Lomaraha

Tulkille maksetaan lomarahana 50 % vuosiloman palkasta. Lomaraha maksetaan vuosilomapalkan maksamisen yhteydessä ja sen maksaminen edellyttää vuosiloman pitämistä.

16. Lomakorvaus

Mikäli tulkille ei työsuhteen päättyessä ole kertynyt oikeutta vuosilomaan, maksetaan hänelle lomakorvauksena 9,0 % työssäoloajalta maksetusta palkasta. Jos työsuhde on kestänyt vähintään vuoden, maksetaan lomakorvauksena 11,5 % työssäolon ajalta maksetusta palkasta. Lomakorvaukseen ei makseta lomarahaa.

17. Matkakustannukset

Tulkin työ on luonteeltaan sellaista, että tulkilla ei ole sellaista vakinaista, kiinteää työpaikkaa, jonne tulkki joka päivä menisi, vaan työpaikat määräytyvät sen mukaan, missä häntä tarvitseva asiakas on. Työmatkat vaihtelevat päivittäin kohteeltaan ja pituudeltaan. Matkakustannukset tulee korvata tulkin käyttämän kulkuneuvon mukaan. Tulkille tulee maksaa päiväraha, kun työmatka ulottuu yli 15 kilometrin etäisyydelle tulkin asunnosta. Osapäiväraha tulee maksaa, kun työmatka kestää yli 6 tuntia ja kokopäiväraha, kun työmatka kestää yli 10 tuntia.

18. Tulkkaustyön peruuntuminen

Sovitun tulkkaustyön peruutus on tehtävä 48 tuntia ennen tulkkausta. Mikäli peruutus tapahtuu alle 72 tuntia, mutta yli 24 tuntia ennen sovittua tulkkaustyön alkua, maksetaan 50 % sovittua tulkkaustyön palkasta.

Mikäli peruutus tapahtuu alle 24 tuntia ennen sovittua tulkkaustyön alkua, maksetaan palkka koko sovittua tulkkaustyön ajalta.

Mikäli tulkki saapuu sovittuna tulkkauksen alkamisajankohtana sovittulle työtekopaikalle, mutta tulkkauustyö

peruuntuu sen vuoksi, että tulkattava ei saavu paikalle, maksetaan tulkille matkakustannusten korvaus, matka-ajan korvaus ja palkka koko sovitulta tulkkausajalta.

19. Voimassaolo

Tämä suositus on voimassa 1.2.2010 – 31.8.2012 välisen ajan.

Helsingissä 1. päivänä helmikuuta 2010.

LIITE 3: Suositus kuukausipalkkaan perustuvassa työsuhteessa

I SUOSITUKSEN ULOTTUVUUS

1 § Soveltamisala

1. Tätä suositusta sovelletaan yksityisten viittomakielialan yritysten, yhdistysten ja säätiöiden palveluksessa oleviin kuukausipalkkaisiin viittomakielen tulkkeihin.

II TYÖSUHDE

2 § Työsuhteen alkaminen

1. Työsopimus tehdään kirjallisesti.
2. Työsopimus on voimassa toistaiseksi, jollei sitä ole perustellusta syystä tehty määräaikaiseksi.
3. Mikäli määräaikainen työsopimus on tehty ilman perusteltua syytä tai mikäli ilman perusteltua syytä on tehty toisiaan seuraavia määräaikaisia työsopimuksia, pidetään sopimusta toistaiseksi voimassa olevana.
4. Työnantaja ja työntekijä voivat sopia työnteon aloittamisesta alkavasta enintään neljän kuukauden pituisesta koeajasta. Kahdeksaa kuukautta lyhyemmässä määräaikaisessa työsuhteessa koeaika saa olla enintään puolet työsopimuksen kestosta.

3 § Työsuhteen päättyminen

1. Toistaiseksi voimassa olevassa työsuhteessa työnantajan noudattama irtisanomisaika on:
 - 14 päivää, jos työsuhde on jatkunut enintään yhden vuoden;
 - 1 kuukausi, jos työsuhde on jatkunut yli vuoden, mutta enintään 4 vuotta;
 - 2 kuukautta, jos työsuhde on jatkunut yli 4, mutta enintään 8 vuotta;
 - 4 kuukautta, jos työsuhde on jatkunut yli 8, mutta enintään 12 vuotta;
 - 6 kuukautta, jos työsuhde on jatkunut yli 12 vuotta.
2. Toistaiseksi voimassa olevassa työsuhteessa työntekijän noudattama irtisanomisaika on:
 - 14 päivää, jos työsuhde on jatkunut enintään 5 vuotta
 - 1 kuukausi, jos työsuhde on jatkunut yli 5 vuotta.

3

3. Määräaikaisessa työsuhteessa olevan työntekijän työsuhde päättyy sovitun määräajan päättyessä. Määräaikaista työsopimusta ei voi irtisanoa, ellei irtisanomismahdollisuudesta ole erikseen sovittu.

4. Irtisanominen on suoritettava kirjallisesti tai muuten todistettavasti.

III TYÖAIKA

4 § Säännöllinen työaika

1. Säännöllinen työaika on enintään 7,5 tuntia vuorokaudessa ja enintään 37,5 tuntia viikossa.
2. Työnantaja ja työntekijä voivat sopia vuorokautisen säännöllisen työajan pidentämisestä enintään yhdellä tunnilla. Työajan tulee tasoittua keskimäärin 37,5 tunniksi viikossa enintään neljän viikon aikana. Viikoittainen työaika saa olla enintään 45 tuntia.

3. Työaikaan sisältyvien tulkkaus- ja opetustuntien määrä voi olla enintään 30 tuntia viikossa.

Asioimistulkkauksessa tulkkaustunti käsittää tulkkaukseen käytetyn ajan ja matka-ajan säännöllisen työajan sisällä. Opiskelutulkkauksessa tulkkaustunti käsittää oppitunnit välitunteineen.

Jos valmistautumisajasta on sovittu, se on työaika.

4. Työntekijällä on oikeus 1/2 tunnin pituiseen ruokataukoon niinä työpäivinä kun työpäivän pituus on yli kuusi tuntia. Työntekijän saadessa poistua ruokatauon

aikana työpaikalta, ruokataukoa ei lueta työaikaan.

Mikäli työntekijän työ on luonteeltaan sellaista, ettei ruokatauon pitäminen ole mahdollista, on hänelle annettava tilaisuus ruokailla työn aikana. Tämä aika on työaika.

5. Sellaisina viikkoina, joille sattuu arkipyhä (pitkäperjantai, toinen pääsiäispäivä,

helatorstai, joulupäivä, tapaninpäivä, uudenvuodenpäivä), vapunpäivä, itsenäisyyspäivä, joului- tai juhannusaatto muulle arkipäivälle kuin lauantaille, lyhennetään säännöllisen työn määrää sanotun päivän työaikaan vastaavalla määrällä.

5 § Viikoittainen ja vuorokautinen lepoaika

1. Viikkolepo on vähintään 35 tuntia kestävä yhdenjaksoinen lepoaika. Viikkolepo

pyritään sijoittamaan sunnuntain yhteyteen.

4

2. Jokaisen työvuoron alkamisesta seuraavan 24 tunnin aikana työntekijällä on oltava vähintään 11 tunnin pituinen keskeytymätön lepoaika.

6 § Paritulkkkaus

Tulkkaus pyritään järjestämään paritulkkauksena, kun kyseessä on vaativan tason tulkkaus, kun tulkkaus kestää yli 2 tuntia tai kun kyseessä on opiskelutulkkaus

toisen asteen teorianneilla tai korkeakouluissa.

Vaativan tason tulkkaukset ovat tyypillisesti tilanteita, jotka tulkin työkokemuksesta

riippumatta kuormittavat henkisesti ja kognitiivisesti erityisen paljon. Tällaisia ovat esimerkiksi terapia-, kongressi-, seminaari-, vieraan kielen-, teatteri- ja oikeustulkkaus.

7 § Lisä-, yli ja sunnuntaityö

1. Lisätyötä on työ, jota tehdään säännöllisen työajan ja pisimmän lainmukaisen säännöllisen työajan välisenä aikana.

2. Lisätyöstä maksetaan yksinkertainen tuntipalkka jokaiselta tehdyltä tunnilta.

3. Vuorokautista ylityötä on työ, jota tehdään säännöllisen lainmukaisen enimmäistyöajan tai työvuoroluettelon merkityn työajan lisäksi vuorokaudessa. Vuorokautisesta ylityöstä maksetaan kahdelta ensimmäiseltä tunnilta 50 %:lla ja seuraavilta tunneilta 100 %:lla korotettu palkka.

4. Viikoittaista ylityötä on työ, jota tehdään lainmukaisen enimmäistyöajan tai työvuoroluettelon merkityn työajan lisäksi viikossa ja siitä maksetaan kahdeksalta

ensimmäiseltä tunnilta 50 %:lla ja seuraavilta tunneilta 100 %:lla korotettu palkka.

5. Sunnuntaityöstä, jolla tarkoitetaan sunnuntaina, muuna kirkollisena juhlapäivänä,

vapunpäivänä ja itsenäisyyspäivänä tehtyä työtä (klo 00.00-24.00), maksetaan muun siltä ajalta tulevan palkan lisäksi sunnuntaityökorotuksena yksinkertainen perustuntipalkka.

6. Ylityötä tehdään työnantajan aloitteesta.

7. Työntekijän suostumuksella voidaan lisä- ja ylityö korvata vastaavana korotettuna

vapaa-aikana.

8 § Ilta- ja yötyölisä

1. Kello 18.00 - 22.00 välisenä aikana tehty työ on iltatyötä. Iltatyöstä maksetaan

muun siltä ajalta tulevan palkan lisäksi kultakin tehdyltä tunnilta 15 %:n suuruinen iltatyölisä henkilökohtaisesta tuntipalkasta. Iltatyölisää ei makseta, mikäli kyseessä on ylityö.

2. Kello 22.00 - 06.00 välisenä aikana tehty työ on yötyötä. Yötyöstä maksetaan muun siltä ajalta tulevan palkan lisäksi kultakin tehdyltä tunnilta 30 %:n

5

suuruinen yötyölisä henkilökohtaisesta tuntipalkasta. Yötyölisää ei makseta, mikäli kyseessä on ylityö.

9 § Lauantaityölisä

Lauantaina tehdystä työstä maksetaan muun siltä ajalta tulevan palkan lisäksi kultakin tehdyltä tunnilta 25 %:n suuruinen lauantaityölisä henkilökohtaisesta tuntipalkasta.

Lauantaityökorotusta ei makseta, mikäli kyseessä on ylityö.

10 § Varallaolo

Jos työntekijän on sopimuksen mukaan oltava tavoitettavissa määrätyssä paikassa

ennalta sovittua tarkoitusta varten määrätyssä paikassa niin, että hänet voidaan kutsua työhön, maksetaan hänelle kultakin varallaolotunnilta 50% perustuntipalkasta.

Mikäli työntekijän ei tarvitse olla tavoitettavissa sovitussa

paikassa, varallaolokorvaus on 30 % perustuntipalkasta kultakin varallaolotunnilta.

Varallaoloaikaa ei lueta työajaksi.

Varallaolosta sovitaan aina erikseen. Varallaoloajaksi ei lueta sitä aikaa, minkä työntekijä on normaalisti ilmoittanut olevansa käytettävissä töiden vastaanottamista

varten.

11 § Hälytyskorvaus

Jos työntekijä kutsutaan töihin vapaa-aikana maksetaan hänelle hälytyskorvauksena

20 €. Hälytyskorvausta ei makseta, jos työntekijä kutsutaan töihin aikana, jona hänen on etukäteen ilmoittanut olevansa käytettävissä tai kun kyseessä on varallaolo.

IV PALKKAUS

12 § Kuukausipalkat

1. Vähimmäiskuukausipalkat

1. Vähimmäiskuukausipalkat 1.3.2010 alkaen ovat:

0-2v 2-4v 4-7v 7-10v 10-15v 15 v

2 062 € 2 166 € 2 274 € 2 376 € 2 471 € 2 545 €

2. Vähimmäiskuukausipalkat 1.3.2011 lukien ovat:

0-2v 2-4v 4-7v 7-10v 10-15v 15 v

2 093 € 2 198 € 2 308 € 2 412 € 2 508 € 2 583 €

6

3. Vähimmäiskuukausipalkat 1.3.2012 lukien ovat:

0-2v 2-4v 4-7v 7-10v 10-15v 15 v

2 131 € 2 238 € 2 350 € 2 455 € 2 553 € 2 629 €

Kokemuslisät

2. Työntekijälle maksetaan kokemusvuosilisää 2, 4, 7, 10 ja 15kokemuslisään oikeuttavan vuoden jälkeen. Kokemuslisäprosentit ovat 5 %, 5 %, 4,5

%, 4 % ja 3 % laskettuna edellisestä kokemusvuosilisällä korotetusta palkasta.

3. Kokemuslisään oikeuttavana aikana pidetään työssäoloaikaa, jonka työntekijä

on ollut oman työnantajan työssä sekä sellaisessa muun työnantajan työssä, missä työ on ollut samankaltaista ja säännöllinen työaika on keskimäärin

ollut vähintään 15 tuntia viikossa.

4. Korkeakouluopinnot, joista on hyötyä kaikessa tulkin työssä, oikeuttavat yhteen

kokemusvuoteen. Tällaisia tutkintoja ovat kaikki kieliin liittyvät tutkinnot,

tulkkaus- ja käänösalan tutkinnot ja viestinnän tutkinnot. Jokainen

tutkintoaste oikeuttaa yhteen lisäkokemusvuoteen.

13 § Harjoittelijan palkka

Harjoittelijan palkka on 85 %:a tuntipalkasta. Harjoittelijalla tarkoitetaan tulkki-

kisterikokeen

suorittanutta viittomankielentulkkiopiskelijaa.

14 § Muut palkkamääräykset

1. Palkka maksetaan kunkin kuukauden viimeinen päivä, ellei toisin sovita.

2. Kuukausipalkkaan perustuvassa työsuhteessa tuntipalkanjakaja on 158 ja päiväpalkanjakaja on 21.

3. Työsuhteen päättyessä palkka maksetaan työsuhteen päättymistä seuraavana

palkanmaksupäivänä.

IV POISSAOLOT

15 § Työntekijän sairastuminen

1. Työnantaja maksaa työntekijälle sairausajalta palkkaa, jos työntekijä on sairastumisen

tai tapaturman vuoksi estynyt tekemästä työtä ja työntekijä ei ole

aiheuttanut työkyvyttömyyttä tahallisesti tai törkeällä tuottamuksella.

2. Työntekijän on viipymättä ilmoitettava poissaolosta ja jos mahdollista sen

kestosta. Työntekijän on vaadittaessa esitettävä työkyvyttömyydestä lääkärintodistus

tai muu työnantajan hyväksymä selvitys.

7

3. Sairausajan palkka maksetaan kunkin työkyvyttömyystapauksen yhteydessä seuraavasti:

- työsuhde on kestänyt alle 1 kk:n, 50 % palkasta sairastumispäivältä ja 9 seuraavalta arkipäivältä

- työsuhde on kestänyt vähintään kuukauden, mutta alle 3 vuotta, täysi palkka

neljän viikon ajalta

- työsuhde on kestänyt vähintään 3 vuotta, mutta alle 5 vuotta, täysi palkka viiden viikon ajalta

- työsuhde on kestänyt vähintään 5 vuotta, mutta alle 10 vuotta, täysi palkka kuuden viikon ajalta

- työsuhde on kestänyt vähintään 10 vuotta, täysi palkka kahdeksan viikon ajalta.

4. Työnantaja toteuttaa sairausajan palkan maksamisen joko siten, että työnantaja

maksaa palkan työntekijälle ja hakee itselleen sairausvakuutuskorvauksen tai siten, että työnantaja maksaa palkan sairausvakuutuslain karenssipäiviltä ja tämän jälkeisiltä päiviltä työnantaja maksaa päiväpalkan ja sairausvakuutuslain

perusteella suoritettavan päivärahan erotuksen.

5. Jos sairausvakuutuslain tarkoittamaa päivärahaa ei työntekijästä johtuvasta syystä makseta tai jos se maksetaan lakisääteistä pienempänä, vähenee työnantajan palkanmaksuvelvollisuus maksamatta jääneellä määrällä

16 § Äitiys-, isyys-, vanhempainvapaa sekä hoitovapaa

1. Työntekijän äitiys-, isyys- ja vanhempainvapaa sekä hoitovapaa määräytyvät työsopimuslain ja sairausvakuutuslain perusteella.

2. Työnantaja maksaa työntekijälle äitiysvapaan ajalta palkan kolmelta kuukaudelta.

Palkanmaksun edellytyksenä on, että työsuhde on jatkunut yhtäjaksoisesti yhdeksän kuukautta välittömästi ennen äitiysvapaan alkamista.

3. Työnantajalla on oikeus saada työntekijälle samalta ajalta tuleva sairausvakuutuslain

mukainen äitiysraha tai isyysraha tai maksettua palkkaa vastaava osa niistä.

17 § Tilapäinen hoitovapaa

1. Työntekijällä on oikeus saada alle 10-vuotiaan tai vammaisen lapsensa tai muun hänen taloudessaan vakituisesti asuvan alle 10-vuotiaan tai vammaisen lapsen sairastuessa äkillisesti lapsen hoidon järjestämiseksi tai tämän hoitamiseksi

tilapäistä hoitovapaata enintään 4 työpäivää. Lapsen vanhemmat tai huoltajat eivät saa pitää tilapäistä hoitovapaata samanaikaisesti.

2. Työntekijälle maksetaan palkka tilapäisen hoitovapaan ajalta 3 työpäivältä.

3. Työntekijän on ilmoitettava työnantajalle tilapäisestä hoitovapaasta ja sen arvioidusta kestoajasta niin pian kuin mahdollista. Työnantajan pyynnöstä

8

työntekijän on esitettävä luotettava selvitys tilapäisen hoitovapaan perusteesta.

4. Palkan maksamisen edellytyksenä tässä pykälässä tarkoitetun poissaolon ajalta on, että poissaolo on sairastuneen hoidon järjestämiseksi tai hoitamiseksi välttämätön. Palkallisuuden edellytyksenä on lisäksi, että molemmat vanhemmat ovat ansiotyössä tai kysymyksessä on yksinhuoltaja ja että lapsen sairaudesta esitetään vastaava selvitys kuin mitä työntekijän omasta sairaudesta

vaaditaan.

18 § Tilapäinen poissaolo

Sairaus

1. Työntekijälle järjestetään mahdollisuus lyhyeen tilapäiseen palkattomaan

poissaoloon perheessä sattuneen äkillisen sairaustapauksen johdosta. Tällaisen

poissaolon vuoksi ei työntekijän vuosilomaetuja vähennetä.

Kuolema ja hautajaiset

2. Työntekijälle järjestetään mahdollisuus lyhyeen tilapäiseen poissaoloon, joka johtuu lähiomaisen kuolemasta ja hautajaisista. Tällaisen poissaolon takia ei työntekijän palkkaa ja vuosilomaetuja vähennetä.

Poissaolo pakottavasta perhesyystä

3. Työntekijällä on oikeus tilapäiseen poissaoloon työstä, jos hänen välitön läsnäolonsa on välttämätöntä hänen perhettään kohdanneen, sairaudesta tai onnettomuudesta johtuvan, ennalta arvaamattoman ja pakottavan syyn vuoksi. Työntekijän on ilmoitettava työnantajalle poissaolostaan ja sen syystä niin pian kuin mahdollista. Työnantajan pyynnöstä työntekijän on esitettävä luotettava

selvitys poissaolonsa perusteesta. Tällaisen poissaolon ajalta työntekijä ei ole oikeutettu palkkaan.

V VUOSILOMA JA LOMARAHAA

19 § Vuosiloma

1. Työntekijän oikeus vuosilomaan ja lomakorvaukseen määräytyy vuosilomalain

ja jäljempänä olevien määräysten mukaan.

2. Vuosiloman ajalta työntekijälle maksetaan vuosilomapalkka vuosilomalain säännösten mukaisesti.

3. Työsuhteen päättyessä työntekijällä on oikeus saada vuosilomapalkkaa vastaava lomakorvaus yhtä monelta täydeltä lomanmääräytymiskaudelta kuin hän on ansainnut vuosilomaa ja joilta hän työsuhteen päättymiseen mennessä

ei ole lomaa tai lomakorvausta saanut.

9

20 § Lomarahaa

Työntekijälle maksetaan lomarahana 50 % tämän työehtosopimuksen mukaisen vuosilomansa palkasta vuosilomapalkan maksamisen yhteydessä.

VI MUUT MÄÄRÄYKSET

21 § Matkakustannukset ja päivärahat

Matkakustannusten korvaamisessa ja päivärahojen maksamisessa noudatetaan kulloinkin voimassa olevaa verohallituksen päätöstä matkakustannusten korvaamisesta.

22 § Suosituksen voimassaolo

Tämä suositus on voimassa 1.3.2010 – 31.8.2010.

Helsingissä 17. päivänä helmikuuta 2010.

LIITE 4: Efslin täysivaltaiset jäsenet

ABILS (Belgia)

Asociația Națională a Interpretorilor Autorizați în Limbajul Mimico - Gestual, ANIALMG (Romania)

Association Française des Interprètes en Langue des Signes, AFILS (Ranska)

Association of Interpreters for the Deaf People in Serbia, UTLOSS/AOIFDP (Serbia)

Association of Sign Language Interpreters, ASLI (Iso-Britannia)

Association of Sign Language Interpreters in Slovakia ALTPRENES (Slovakia)

Association Romande des Interprètes en Langue des Signes, ARILS (Sveitsi)

Associazione Interpreti di Lingua dei Segni Italiana, ANIOS (Italia)

Associazione Nazionale Interpreti di Lingua dei Segni Italiana, ANIMU (Italia)

Asocijacija tumača srpskog znakovnog jezika, ATSZJ (Serbia)

Beroepsvereniging Vlaamse Tolken Gebarentaal, BVGT (Belgia)

Berufsvereinigung der Gebärdensprachdolmetscherinnen der deutschen Schweiz, bgd (Sveitsi)

Bundesverband der Gebärdensprachdolmetscherinnen Deutschlands e.V., BGSD (Saksa)

Czech Chamber of Sign Language Interpreters, CKTZJ (Tšekin tasavalta)

Eesti Viipekeelee Tõlkide Ühing, EVKTÜ, (Eesti)

Federación Española de Intérpretes de Lengua de Signos y Guías-Intérpretes, FILSE (Espanja)

Foreningen Af Tegnsprogstolke, FTT (Tanska)

Greek Association of Sign Language Interpreters, SDENG (Kreikka)

Hungarian Association of Sign Language Interpreters, HASLI (Unkari)

Nederlandse Beroepsvereniging Tolken Gebarentaal, NBTG (Alankomaat)

Scottish Association of Sign Language Interpreters, SASLI (Iso-Britannia)

Stowarzyszenie Tłumaczy Polskiego Jezyka Migowego, STPJM (Puola)

Suomen Viittomakielen Tulkit, SVT (Suomi)

Sveriges Teckenspråkstolkars Förening, STTF (Ruotsi)

Tolkeforbundet (Norja)

Zavod Združenje Tolmacev Za Slovenski Znakovni Jezik, ZTZJ (Slovenia)

Österreichischen Gebärdensprach-Dolmetscherinnen-Verband, ÖGSDV (Itävalta)

LIITE 5: Kommentteja Elämä käsillä -kirjan tekstiin

Viittomakielisten määrästä:

Viittomakieliset määrittelevät itsensä kieli- ja kulttuurivähemmistöksi. Monet viittomakieliset kokevat itsensä myös maailmankansalaisiksi, joita sitovat yhteen yhteiset kokemukset elämisestä kuulevien parissa ja elämäntapa. Viittomakieliset voivat olla kuuroja, huonokuuloisia tai kuulevia.

Viittomakielisten lukumäärää Suomessa voidaan arvioida eri tavoin. Viittomakieliset itse arvioivat, että viittomakieltä käyttää

4000–5000 kuuroa tai huonokuuloista

6000–9000 kuulevaa

Väestörekisteriin viittomakielen on ilmoittanut äidinkielekseen 48 henkilöä (tilanne 5.1.09).

(www.kl-deaf.fi, viitattu 13.2.2012)

Maassamme arvioidaan olevan suomenruotsalaisen viittomakielen käyttäjiä noin 300, joista noin 150 on kuuroja. **(www.kl-deaf.fi, viitattu 13.2.2012)**

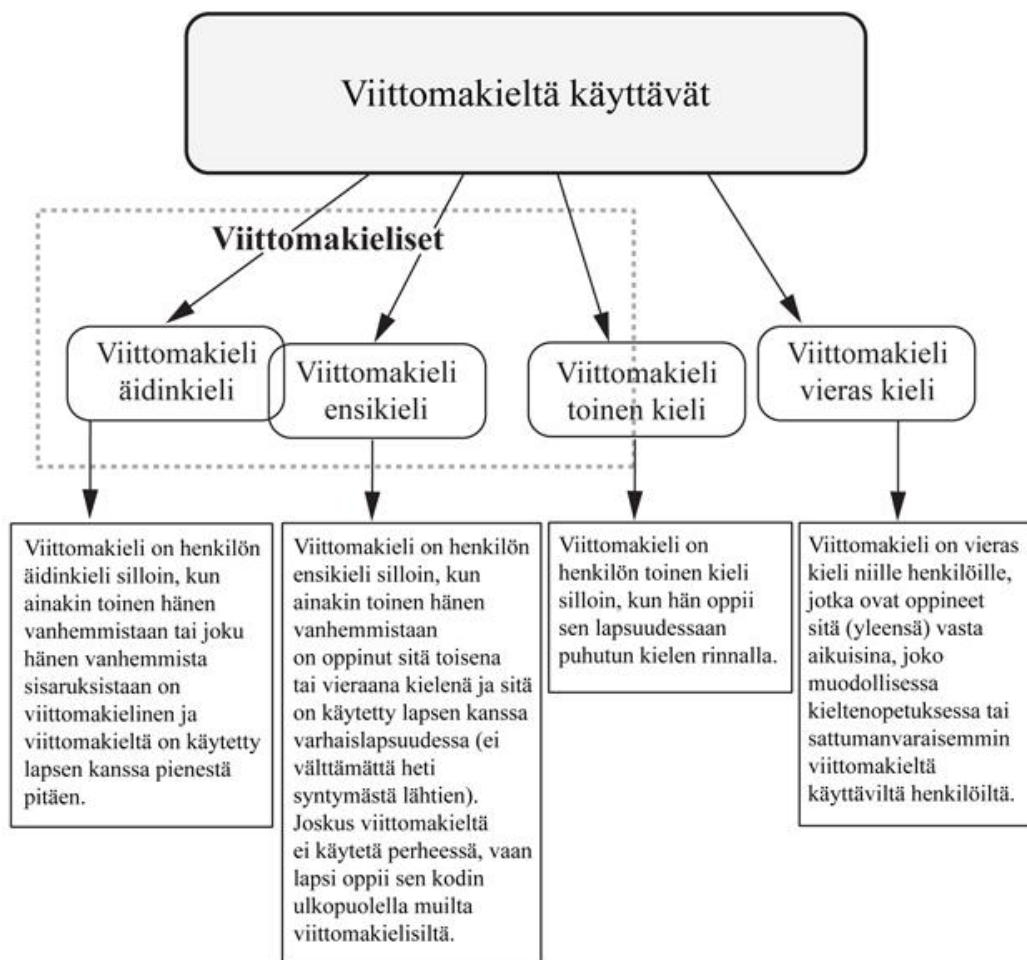
Viittomakielisen yhteisön jäsenet

Kuurojen Liiton Suomen viittomakielten kielipoliittisessa ohjelmassa pohditaan laajasti sitä, ketkä ovat viittomakielisen yhteisön jäseniä. Kielipoliittinen ohjelma löytyy painettuna sekä verkosta: <http://www.kl-deaf.fi/Page/85308102-afa1-4f1c-98bd-59b71819f48b.aspx>

Vanhassa Elämä Käsillä –kirjan tekstissä viittomakielinen yhteisö määritellään Cokelyn ja Bakerin luokittelun mukaan. Vaikka jaottelu on Kuurojen Liitossakin tuttu, tavallisesti

Kuurojen Liitossa viittomakielisen yhteisön jäsenet määritellään alla olevan kaavion mukaan (lainaus liiton Kielipoliittisesta ohjelmasta):

Kuviossa 1 esitetään yhteenveto viittomakieltä käyttävien henkilöiden erilaisista alaryhmistä ja ryhmien määrittelyperusteista. Ryhmien väliset rajat eivät ole selkeitä ja yksiselitteisiä, vaan osa käsitteistä on päällekkäisiä.

Kuvio 1. Viittomakieltä käyttävien ryhmittelyä (pohjautuu Jokisen 2000 määrittelyyn). (JOKINEN 2000: 80)

Kuurojen Liitto ry

Vuonna 1905 perustettu Kuurojen Liitto on 43 jäsenyhdistyksen valtakunnallinen keskusliitto, joka työllistää vajaat sata ihmistä. Kuurojen Liiton tehtävänä on taata kuurojen ihmisoikeuksien ja yhdenvertaisten mahdollisuuksien toteutuminen. Tätä varten liitolla on tehokas edunvalvontajärjestelmä, joka toimii proaktiivisesti kieli- ja vammaispolitiikan sekä sosiaali- ja terveystieteiden aloilla. (www.kl-deaf.fi, **Kuurojen Liiton vuosikirja 2010**)

Kuurojen Liiton visiossa viittomakieli elää vahvana moniarvoisessa, monikielisessä ja monikulttuurisessa yhteiskunnassa ja liitto on alansa johtava etu- ja palvelujärjestö sekä kansallisesti että kansainvälisesti.

Kuurojen Liiton jäsenyhdistysten edustajat kokoontuvat vuosittain sääntömääräiseen liittokokoukseen. (Yhdistyksissä jäseniä on noin neljä tuhatta.) Liittokokous käyttää organisaation ylintä päätösvaltaa. Sen valitsema hallitus vastaa Kuurojen Liiton käytännön toiminnasta yhdessä johtoryhmän kanssa.

Kuurojen Liitto on tiimiorganisaatio, jonka toiminnot on jaettu kolmen osaston kesken; palvelu-, kehittämis- ja hallinto-osastoon. Osastot jakautuvat yksiköiksi ja yksiköt puolestaan tiimeiksi. (**www.kl-deaf.fi, viitattu 13.2.2012**)

Viittomakielen tulkkaus Kuurojen Liitossa

Kuurojen Liiton hallinto-osastolla on tulkki- ja käännöstiimi, jossa työskentelee kolme viittomakielentulkkiä ja yksi ruotsinkielen kääntäjä. Viittomakielentulkkien päätehtävä on Kuurojen Liiton tulkkipalveluiden suunnittelu, organisointi, tuottaminen ja arviointi. Talon omat tulkit tulkaavat tai järjestävät tulkkauksen Kuurojen Liiton sisäisissä tilaisuuksissa, liiton järjestämissä tapahtumissa, sekä tilaisuuksissa, joissa liitto on edustettuna niin Suomessa kuin ulkomailla. Tarvittaessa Kuurojen Liitto käyttää myös ulkopuolisia tulkkeja. Kuurojen Liiton tulkkien työhön kuuluu varsinaisen tulkkauksen lisäksi työtehtäviin valmistautuminen, esimiestehtävät, työn suunnittelu ja arviointi, asiantuntijapalvelut ja satunnaiset käännöstehtävät. Talon tulkkien vastuulla on tarjota ulkopuolisille tulkeille tarvittavat taustatiedot tulkkaustilanteeseen liittyen, sekä huolehtia myös palautteen antamisesta. Tulkit koordinoivat myös oppilaitosyhteistyötä, tulkkioipiskelijoille pyritään tarjoamaan mahdollisuuksien mukaan työharjoittelupaikkoja ja ohjausta.

Kuurojen Liiton viittomakielentulkit tulkaavat kahden kielen (joista toinen on aina viitottu ja toinen puhuttu) ja kahden kulttuurin välillä. Enimmäkseen tulkit tulkaavat suomen ja suomalaisen viittomakielen välillä. Näistä tulkkaustilanteista suurin osa on kokouksia tai neuvotteluja sekä seminaari- ja konferenssitulkausta. Myös englanninkielistä tulkkausta on paljon, lisäksi ruotsiksi tulkataan jonkin verran.

Työskentely Kuurojen Liitossa asettaa tulkkien ammattitaidolle erityisiä vaatimuksia. Heidän työpaikkansa on kuurojen etujärjestö, jonka yksi tär-

keimmistä tehtävistä on yhteiskunnan eri tasoilla vaikuttaminen niin Suomessa kuin kansainvälisillä foorumeilla. Tulkeilta edellytetään muun muassa erinomaista kieli- ja tulkkauksetaitoa, vuorovaikutustaitoja, ymmärrystä viestinnän kulttuurisista piirteistä sekä kulttuurienvälisestä viestinnästä. Työn menestyksekkäs hoitaminen edellyttää myös hyvää yleissivistystä, kielten rekistereiden hallintaa sekä yleistä tilannetajua. Myös etiketin ja protokollan hallitseminen on osa ammattitaitoa.

”Talon tulkkina” toimiminen (ns. *in-house interpreting*) tuo ammattiin omat lisäpiirteensä. Talon tulkki on paitsi tulkki, myös työyhteisön jäsen. Työyhteisön jäsenenä viittomakielen tulkki tuntee talon toiminnan perusteellisesti ja tämä vaikuttaa myönteisesti tulkkauksen laatuun. Lisäksi muille työntekijöille on selvää, mitä tulkki tekee, ja myös tämä helpottaa tulkkaustilanteen sujuvuutta. Toisaalta tulkki tietää ammattinsa vuoksi talon asioista usein enemmän kuin ”tavallinen” työntekijä tietäisi. Osa tulkin ammattitaitoa onkin pystyä siirtämään sivuun tulkkaustilanteissa tietoonsa saamat asiat ja palata ”tavallisen” työntekijän rooliin. Kuurojen Liitossa erityispiirteen tulkkaukseen tuo lisäksi se, että monikielisessä ja -kulttuurisessa työyhteisössä myös useat kuulevista työntekijöistä osaavat viittoa.

Kuurojen Liiton kehittämisosastolla on viittomakieliyksikkö, johon kuuluu viittomakielitiimi, edunvalvontatiimi sekä kirjasto- ja tietopalvelu. Viittomakielitiimissä tehdään muun muassa sanakirja- ja käännöstyötä sekä tarjotaan viittomakielen kielitaidon arviointia kuuleville viittomakielen opiskelijoille. Edunvalvontatiimissä yksi erityisasiantuntijoista on puolestaan keskittynyt muun muassa tulkkaukseen liittyviin kysymyksiin.

Tulkkitoiminnan yhteistyöryhmä (TTYR) puolestaan on neljän järjestön (Kuurojen Liitto ry, Kuuloliitto ry, Suomen Kuurosokeat ry, Suomen Viittomakielen Tulkit ry) ylläpitämä yhteistyöelin, jossa kullakin jäsenjärjestöllä on kaksi edustajaa. Tulkkitoiminnan yhteistyöryhmä ylläpitää tulkki-rekisteriä, johon hyväksytään hakemuksesta tulkikoulutuksen ja tulkki-rekisterikokeen hyväksytysti suorittaneet tulkit. (Lisätietoa: <http://www.kl-deaf.fi/fi-FI/tulkki-toiminnan-yhteistyoryhma/>) Viittomakielentulkkien etujärjestönä toimii Suomen Viittomakielen Tulkit ry.

LIITE 6: Laki vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelusta 19.2.2010/133

Laki vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelusta 19.2.2010/133

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku**Yleiset säännökset**

1 §

Lain tarkoitus

Tämän lain tarkoituksena on edistää vammaisen henkilön mahdollisuuksia toimia yhdenvertaisena yhteiskunnan jäsenenä.

2 §

Lain soveltamisala

Laissa säädetään Suomessa asuvan vammaisen henkilön oikeudesta Kansaneläkelaitoksen järjestämään tulkkauspalveluun.

Siitä, onko henkilöä pidettävä Suomessa asuvana, säädetään kotikuntalaissa (201/1994).

3 §

Lain toissijaisuus

Tämän lain mukaista tulkkauspalvelua järjestetään, jos vammaisen henkilö ei saa riittävä ja hänelle sopivaa tulkkausta muun lain nojalla.

Tulkkauspalvelua voidaan kuitenkin järjestää, jos muun lain nojalla annettavan palvelun saaminen viivästyy tai palvelun antamiseen on muu perusteltu syy.

4 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) *tulkkauksella* viittomakielellä tai jollakin kommunikaatiota selventävällä menetelmällä tapahtuvaa viestin välittämistä; viestin välittäminen voi tapahtua kahden kielen välisenä taikka kielen sisäisenä, kun käytetään jotakin kommunikaatiota täydentävää tai selventävää menetelmää;
- 2) *etätulkkauksella* tulkkausta, jossa vähintään yksi osapuoli on fyysisesti eri paikassa ja muihin osapuoliin kuva- ja ääniyhteydessä.

2 luku**Oikeus tulkkauspalveluun**

5 §

Tulkkauspalvelun edellytykset

Oikeus tulkkauspalveluun on henkilöllä, jolla on kuulonäkövamma, kuulovamma tai puhevamma ja joka vammansa vuoksi tarvitsee tulkkausta työssä käymiseen, opiskeluun, asiointiin, yhteiskunnalliseen osallistumiseen, harrastamiseen tai virkistykseen. Lisäksi edellytyksenä on, että henkilö kykenee ilmaisemaan omaa tahtoaan tulkkauksen avulla ja hänellä on käytössään jokin toimiva kommunikointikeino.

6 §

Tulkkauspalvelun määrä

Tulkkauspalvelua on järjestettävä siten, että kuulonäkövammaisella henkilöllä on mahdollisuus saada vähintään 360 ja kuulo- tai puhevammaisella henkilöllä vähintään 180 tulkkaustuntia kalenterivuoden aikana.

Tulkkauspalvelua järjestetään 1 momentissa säädettyä enemmän, jos se on asiakkaan yksilölliset tarpeet huomioon ottaen perusteltua.

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, opiskeluun liittyvänä tulkkauspalvelua on järjestettävä siinä laajuudessa kuin henkilö sitä välttämättä tarvitsee selviytyäkseen perusopetuksen jälkeisistä opinnoista, jotka:

- 1) johtavat tutkintoon tai ammattiin;
- 2) edistävät ammatilliseen opiskeluun pääsemistä tai työllistymistä; taikka
- 3) tukevat työelämässä pysymistä tai etenemistä.

7 §

Tulkkaus ulkomaan matkoilla

Se, jolle on myönnetty oikeus tulkkauspalveluun, voi käyttää palvelua myös ulkomaan matkoilla, jos matka liittyy henkilön tavanomaiseen elämään, opiskeluun tai työssä käymiseen.

Muuta kuin Suomesta etätulkkauksena annettavaa tulkkauspalvelua ulkomaan matkalle on haettava etukäteen. Palvelu voidaan järjestää osittain tai kokonaan etätulkkauksena, jos se on palvelunkäyttäjän yksilölliset tarpeet huomioon ottaen mahdollista ja perusteltua.

Palvelua järjestetään kahden viikon ylittävältä ajalta vain perustellusta syystä.

Kansaneläkelaitos voi perustellusta syystä korvata palvelunkäyttäjälle hänen ulkomaan matkalla itse hankkimansa tulkkauspalvelun kustannukset, jos muut tässä pykälässä säädetyt tulkkauspalvelun saamisen edellytykset täyttyvät.

8 §

Etätulkkaus

Tulkkauspalvelu voidaan järjestää myös etätulkkauksena, jos se on palvelunkäyttäjän yksilölliset tarpeet huomioon ottaen mahdollista ja perusteltua.

Kansaneläkelaitos järjestää etätulkausta käyttävälle henkilölle tulkkauksessa tarvittavat hinnaltaan kohtuulliset välineet ja laitteet sekä vastaa etäyhteyden käytöstä aiheutuvista välttämättömistä kustannuksista.

Lisäksi etätulkkauksen järjestämiseen kuuluvat välineiden ja laitteiden:

- 1) määrittelyminen saatujen asiantuntijaselvitysten perusteella;
- 2) kokeileminen;
- 3) käytön opetus ja seuranta sekä huollon järjestäminen.

3 luku

Toimeenpano

9 §

Toimeenpano

Tämän lain mukaisen tulkkauspalvelun kehittämisestä vastaa sosiaali- ja terveysministeriö, joka myös seuraa lain toimeenpanoa.

Tämän lain toimeenpanosta vastaa Kansaneläkelaitos, joka myös päättää tulkkauspalvelun järjestämisestä ja siihen liittyvien kustannusten korvaamisesta.

10 §

Tulkkauspalvelun järjestäminen

Kansaneläkelaitos voi järjestää tulkkauspalvelun joko tuottamalla palvelun itse tai hankkimalla sen muilta palveluntuottajilta. Kansaneläkelaitoksen tulee järjestää tulkkauspalvelu kokonaistaloudellisesti edullisimmin huomioiden samalla asiakkaiden yksilölliset tarpeet. Vaativissa tulkkauksilanteissa palvelu voidaan järjestää siten, että käytävissä on kaksi tai useampia tulkkkeja.

Tulkkauspalvelua järjestettäessä on otettava huomioon palvelunkäyttäjän toivomukset, mielipide, etu ja yksilölliset tarpeet sekä hänen äidinkielensä ja kulttuuritaustansa.

Jos Kansaneläkelaitos järjestää tulkkauspalvelua 3 §:n 2 momentin perusteella, sillä on oikeus periä järjestämänsä tulkkauspalvelun kustannukset tulkkauspalvelusta vastuussa olevalta taholta.

Tulkkauspalvelun järjestämisvastuu kattaa myös palvelusta aiheutuvat välttämättömät oheiskustannukset sekä 8 §:ssä mainitut välineet ja laitteet.

Tulkkauspalvelu on palvelunkäyttäjälle maksutonta.

11 §

Palvelun rahoitus

Valtio korvaa Kansaneläkelaitokselle kustannukset, jotka sille aiheutuvat tämän lain nojalla järjestettävästä tulkkauspalvelusta.

Kansaneläkelaitoksen on kuukausittain viisi arkipäivää ennen 3 momentissa mainittua valtion ennakon maksupäivää ilmoitettava valtiolle määrä, jonka se arvioi aiheutuvan seuraavana kuukautena järjestettävästä tulkkauspalvelusta. Arvion yhteydessä Kansaneläkelaitoksen on ilmoitettava valtiolle ne tulkkauspalvelun järjestämisestä aiheutuneet kustannukset, jotka se on maksanut edellisenä kuukautena.

Valtio maksaa 1 momentissa tarkoitettujen kustannusten korvaamiseksi Kansaneläkelaitokselle sosiaaliturvan yleisrahastoon ennakkoa kunkin kuukauden ensimmäisenä arkipäivänä. Ennakkoa määrättäessä otetaan huomioon 2 momentissa tarkoitettun arvion lisäksi Kansaneläkelaitoksen edellisenä kuukautena maksamien kustannusten yhteismäärä ja Kansaneläkelaitoksen vastaavana aikana saamat ennakot.

12 §

Toimintamenot

Valtio korvaa Kansaneläkelaitokselle tämän lain toimeenpanosta aiheutuvat kustannukset. Toimeenpanosta aiheutuvat toimintakulut luetaan sosiaaliturvan yleisrahastosta maksettaviksi Kansaneläkelaitoksen toimintakuluiksi.

13 §

Tulkkauspalvelun hakeminen ja puhevallan käyttö

Oikeutta tämän lain mukaiseen tulkkauspalveluun haetaan kirjallisesti Kansaneläkelaitokselta.

Jos joku ei pysty itse hakemaan tulkkauspalvelua tai muutoin huolehtimaan oikeuksistaan eikä hänellä ole edunvalvojaa, Kansaneläkelaitoksen hyväksymä henkilön lähiomainen tai muukin henkilö, joka pääasiallisesti on huolehtinut hänestä, voi hänen puolestaan käyttää puhevaltaa tulkkauspalvelua koskevassa asiassa.

Alaikäisen henkilön puolesta puhevaltaa voi käyttää lapsen edunvalvoja, huoltaja, kunnan sosiaalihuoltolain (710/1982) 6 §:n 1 momentissa tarkoitettu toimielin tai se, jonka hoidossa lapsi tosiasiallisesti on. Lisäksi 15 vuotta täyttänyt lapsi voi itse käyttää puhevaltaa.

14 §

Tulkkauspalvelun edellytysten selvittäminen

Tulkkauspalvelun hakijan on toimitettava Kansaneläkelaitokselle sosiaali- tai terveydenhuollon asiantuntijan tai muun asiantuntijan lausunto tulkkauspalvelun tarpeesta ja

vamman laadusta sekä muut mahdolliset selvitykset, jotka ovat tarpeen asian ratkaisemiseksi.

Kansaneläkelaitos voi erityisestä syystä myös itse hankkia 1 momentissa tarkoitettuja lausuntoja ja selvityksiä, jos asiaa ei voida ratkaista asiakkaan toimittaman selvityksen perusteella.

Tulkkauspalvelun edellytysten selvittämiseksi tai uudelleen arvioimiseksi Kansaneläkelaitos voi perustellusta syystä osoittaa henkilön tutkimuksiin sosiaali- tai terveydenhuollon asiantuntijan luo tai sosiaali- tai terveydenhuollon toimintayksikköön. Kansaneläkelaitos vastaa tutkimuksesta aiheutuvista kustannuksista.

Tulkkauspalvelua koskeva hakemus ja uudelleenarviointi voidaan ratkaista käytettävissä olevien tietojen perusteella, jos hakija kieltäytyy antamasta hakemuksen ratkaisemiseksi tarpeellista tietoa tai esittämästä sellaista selvitystä, jota häneltä kohtuudella voidaan vaatia. Samoin menetellään, jos hakija ei osallistu 3 momentissa tarkoitettuihin tutkimuksiin.

15 §

Tulkkauspalvelua koskeva päätös

Kansaneläkelaitoksen tulee antaa hakijalle kirjallinen päätös hakemuksesta ja uudelleenarvioinnista. Kansaneläkelaitos antaa tarvittaessa erillisen päätöksen 6 §:ssä säädettyjen vähimmäistuntimäärien ylittävistä tulkkaustunneista, opiskelutulkkauksesta, ulkomailla tapahtuvasta tulkkauksesta, etätulkkauksessa tarvittavista henkilökohtaisista välineistä ja laitteista sekä etäyhteyden käytöstä aiheutuvista välttämättömistä kustannuksista, jollei näitä koskeva ratkaisu sisälly edellä tarkoitettuun päätökseen.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu päätös voidaan tehdä toistaiseksi tai määräajaksi. Eriytisestä syystä päätös oikeudesta käyttää tulkkauspalvelua voidaan tehdä väliaikaisesti. Väliaikainen päätös on voimassa, kunnes asia lopullisesti ratkaistaan.

16 §

Ilmoitusvelvollisuus ja tulkkauspalvelupäätöksen uudelleenarviointi

Palvelunsaajan on ilmoitettava viipymättä Kansaneläkelaitokselle sellaisista olosuhteistaan tapahtuneista muutoksista, jotka vaikuttavat hänen oikeuteensa käyttää tulkkauspalvelua. Jos tulkkauspalvelujen saamiseen vaikuttavissa olosuhteissa tapahtuu muutoksia, Kansaneläkelaitos voi arvioida uudelleen tulkkauspalvelun edellytykset.

Oikeus tulkkauspalveluun lakkaa, jos palvelunsaaja ei enää terveydentilansa muuttumisen tai muun syyn vuoksi tarvitse tulkkauspalvelua tai jos hänellä ei enää ole kotikuntaa Suomessa.

4 luku

Muutoksenhaku

17 §

Muutoksenhakuoikeus

Kansaneläkelaitoksen päätökseen tyytymätön saa hakea siihen muutosta valittamalla sosiaaliturvan muutoksenhakulautakuntaan. Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan päätökseen tyytymätön saa hakea siihen muutosta valittamalla vakuutusoikeuteen. Vakuutusoikeuden päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Kansaneläkelaitoksen päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, kunnes asia on lainvoimaisella päätöksellä ratkaistu. Kansaneläkelaitoksen antamaan väliaikaiseen päätökseen ei saa hakea muutosta.

18 §

Valitusaika ja valituksen myöhästyminen

Valituskirjelmä on toimitettava Kansaneläkelaitokselle 30 päivän kuluessa siitä, kun valittaja on saanut päätöksestä tiedon. Jollei muuta näytetä, valittajan katsotaan saaneen päätöksestä tiedon seitsemäntenä päivänä sen päivän jälkeen, jona päätös on postitettu valittajan ilmoittamaan osoitteeseen.

Kansaneläkelaitoksen ja sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan päätös annetaan tiedoksi lähettämällä se postitse kirjeellä vastaanottajalle hänen ilmoittamaansa postiosoitteeseen.

Vaikka sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnalle tai vakuutusoikeudelle tehtävä valitus on saapunut säädetyn määräajan jälkeen, valitus voidaan ottaa tutkittavaksi, jos myöhästymiseen on ollut painavia syitä.

19 §

Itseoikaisu

Jos Kansaneläkelaitos hyväksyy kaikilta osin sille toimitetussa valituksessa esitetyt vaatimukset, sen on annettava asiasta oikaisupäätös. Oikaisupäätökseen saa hakea muutosta siten kuin 17 ja 18 §:ssä säädetään.

Jos Kansaneläkelaitos ei voi oikaista valituksen kohteena olevaa päätöstä 1 momentissa mainituin tavoin, sen on 30 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä toimitettava valituskirjelmä ja lausuntonsa asianomaisen muutoksenhakuelimen käsiteltäväksi. Kansaneläkelaitos voi tällöin väliaikaisella päätöksellä oikaista aikaisemman päätöksensä siltä osin kuin se hyväksyy valituksessa esitetyn vaatimuksen. Jos valitus on jo toimitettu

muutoksenhakuelimelle, väliaikaisesta päätöksestä on ilmoitettava sille viipymättä. Väliaikaiseen päätökseen ei saa hakea muutosta.

Edellä 2 momentissa tarkoitettusta määräajasta voidaan poiketa, jos valituksen johdosta tarvittavan lisäselvityksen hankkiminen sitä edellyttää. Lisäselvityksen hankkimisesta on tällöin viipymättä ilmoitettava valittajalle. Valituskirjelmä ja lausunto on kuitenkin aina toimitettava asianomaiselle muutoksenhakuelimelle 60 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä.

20 §

Asiavirheen korjaaminen

Jos Kansaneläkelaitoksen päätös perustuu selvästi virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen tai ilmeisen väärään lain soveltamiseen taikka päätöstä tehtäessä on tapahtunut menettelyvirhe, Kansaneläkelaitos voi poistaa virheellisen päätöksensä ja ratkaista asian uudelleen.

Päätös voidaan korjata asianosaisen eduksi tai vahingoksi. Päätöksen korjaaminen asianosaisen vahingoksi edellyttää, että asianosainen suostuu päätöksen korjaamiseen.

21 §

Lainvoimaisen päätöksen oikaisu

Jos uutta selvitystä ilmenee asiassa, jossa on kysymys evätyn tulkkauksipalvelun tai 8 §:ssä tarkoitetun välineen ja laitteen järjestämisestä tai kustannusten korvaamisesta taikka myönnetyn tulkkauksipalvelun määrän lisäämisestä, Kansaneläkelaitoksen on tutkittava asia uudelleen. Kansaneläkelaitos voi aikaisemman lainvoimaisen päätöksen estämättä myöntää evätyn tulkkauksipalvelun tai välineen ja laitteen taikka korvata etäyhteyden käytöstä aiheutuneet välttämättömät kustannukset tai myöntää tulkkauksipalvelun määrältään aikaisempaa suurempana. Myös sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunta ja vakuutusosasto voivat menetellä vastaavasti muutoksenhakuasiaa käsitellessään. Päätökseen saa hakea muutosta siten kuin 17 ja 18 §:ssä säädetään.

22 §

Päätöksen poistaminen

Jos Kansaneläkelaitoksen antama lainvoimainen päätös perustuu virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen taikka on ilmeisesti lain vastainen, sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunta voi asianosaisen tai Kansaneläkelaitoksen vaatimuksesta poistaa päätöksen ja määrätä asian uudelleen käsiteltäväksi. Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan on varattava asianosaisille tilaisuus tulla kuulluiksi ennen asian ratkaisemista. Muutoksenhakulautakunnan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. (17.6.2011/693)

Jos sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan tai vakuutusosoikeuden antama lainvoimainen päätös perustuu virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen tai se on ilmeisesti lain vastainen, vakuutusosoikeus voi asianosaisen tai Kansaneläkelaitoksen vaatimuksesta poistaa päätöksen ja määrätä asian uudelleen käsiteltäväksi. Vakuutusosoikeuden on varattava asianosaisille tilaisuus tulla kuulluiksi ennen asian ratkaisemista.

Päätöksen poistamista on haettava viiden vuoden kuluessa siitä, kun päätös sai lainvoiman. Erityisen painavista syistä päätös voidaan poistaa määräajan jälkeenkin tehdystä hakemuksesta.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettu kuuleminen toimitetaan tiedoksi siten kuin hallintolain (434/2003) 59 §:ssä säädetään. (17.6.2011/693)

5 luku

Tietojen saaminen ja luovuttaminen

23 §

Oikeus tietojen saamiseen

Kansaneläkelaitoksella ja tämän lain mukaisella muutoksenhakuelimellä on oikeus salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä pyynnöstä saada maksutta tiedot, jotka ovat välttämättömiä tässä laissa säädettyjen tehtävien toimeenpanemiseksi:

- 1) valtion ja kunnan viranomaiselta sekä muulta julkisoikeudelliselta yhteisöltä;
- 2) tulkkauspalvelun välitystä Kansaneläkelaitoksen kanssa solmimansa sopimuksen perusteella suorittavalta palveluntuottajalta;
- 3) oppilaitokselta tai koulutuksen järjestäjältä;
- 4) työnantajalta;
- 5) vakuutuslaitokselta sekä muulta tulkkauksen maksajalta;
- 6) Potilasvakuutuskeskukselta ja Liikennevakuutuskeskukselta.

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, Kansaneläkelaitoksella ja tämän lain mukaisella muutoksenhakuelimellä on oikeus salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä saada pyynnöstä tulkkauspalveluasian ratkaisemista varten lääkäriltä ja muulta terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa (559/1994) tarkoitettulta ammattihenkilöltä sekä potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (785/1992) 2 §:n 4 kohdassa tarkoitettulta terveydenhuollon toimintayksiköltä, sosiaalipalvelun tuottajalta ja muulta toimintayksiköltä lausunto ja välttämättömät tiedot palvelun hakijan tulkkaustarpeesta ja hänen käyttämistään kommunikointikeinoista. Tulkkauspalveluasian ratkaisemista varten Kansaneläkelaitoksella ja tämän lain mukai-

sella muutoksenhakuelimellä on oikeus saada pyynnöstä edellä tarkoitetut tiedot, jos palvelun hakija ei toimita niitä itse.

Tulkkauspalvelun tuottaja ja tulkkauspalveluiden välitystä sopimuksen perusteella suorittava palveluntuottaja on sen lisäksi, mitä edellä säädetään, velvollinen salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä maksutta antamaan Kansaneläkelaitokselle tämän lain mukaisen tulkkauspalvelun järjestämistä sekä sen toteutumisen valvontaa ja laadun arviointia varten välttämättömät tiedot.

Ks. L Kansaneläkelaitoksen oikeudesta saada vammaisten henkilöiden tulkkipalveluja koskevia asiakastietoja 851/2009.

24 §

Oikeus tietojen luovuttamiseen

Kansaneläkelaitoksella on oikeus sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädetään, salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä antaa:

- 1) Kansaneläkelaitoksen kanssa solmimansa sopimuksen perusteella tulkkauspalvelun välitystä suorittavalle palveluntuottajalle tiedot tulkkauspalvelupäätöksistä sekä muut tämän lain mukaisen tulkkauspalvelun hoitamista varten saamansa tiedot siltä osin kuin tiedot ovat välttämättömiä tulkkauspalvelun välityksessä;
- 2) tulkkauspalvelun tuottajalle tämän lain mukaisen tulkkauspalvelun hoitamista varten saamansa tiedot siltä osin kuin tiedot ovat välttämättömiä tulkkauksen toteuttamiseksi ja laadun varmistamiseksi;
- 3) oppilaitokselle tai koulutuksen järjestäjälle pyynnöstä tieto tämän lain mukaisesta tulkkauspalvelupäätöksestä sekä henkilön käyttämistä kommunikointikeinoista, jos tiedot ovat välttämättömiä koulutuksen tai siihen liittyvän tulkkauksen toteuttamiseksi;
- 4) eläke- ja vakuutuslaitokselle pyynnöstä tieto tämän lain mukaisesta tulkkauspalvelupäätöksestä, jos tieto on välttämätön tulkkauksen järjestämiseksi tai korvausvastuun selvittämiseksi;
- 5) tuomioistuimelle, poliisille ja muille tulkkausta lain säännöksen perusteella järjestämään velvollisille viranomaisille pyynnöstä tietoja asiakkaan käyttämistä kommunikointikeinoista ja hänelle sopivista palveluntuottajista, jos tiedot ovat välttämättömiä tulkkauksen järjestämiseksi tai sen laadun varmistamiseksi;
- 6) apuvälineitä vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain (380/1987) tai terveydenhuoltolain (1326/2010) mukaan järjestävälle kun-

nan sosiaali- tai terveydenhuollon viranomaiselle pyynnöstä tiedot Kansaneläkelaitoksen etätulkkaukseen varten järjestämistä välineistä ja laitteista; (30.12.2010/1330)

7) 14 §:ssä tarkoitettulle sosiaali- ja terveydenhuollon asiantuntijalle tai toimintayksikölle tutkimuksiin lähetettävän henkilön terveydentilaa, sairautta ja kommunikointikeinoja koskevat tiedot.

25 §

Muuta etuutta varten saatujen tietojen käyttäminen

Kansaneläkelaitoksella on oikeus yksittäistapauksessa käyttää tulkkaukspalveluasiana käsitellessään muiden sille säädettyjen etuusasioiden hoitamista varten saamia tietoja, jos on ilmeistä, että ne vaikuttavat tulkkaukspalvelujen myöntämiseen ja tiedot on lain mukaan otettava huomioon päätöksenteossa ja Kansaneläkelaitoksella olisi oikeus saada tiedot muutoinkin tämän lain nojalla.

26 §

Tekninen käyttöyhteys

Kansaneläkelaitoksella on sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 29 §:n 3 momentissa säädetään, oikeus mainitussa momentissa säädettyin edellytyksin avata tekninen käyttöyhteys sellaisiin rekisteriensä salassa pidettäviin tietoihin, jotka sillä on oikeus tämän lain 24 §:n 1, 2 ja 6 kohdan perusteella antaa mainituissa kohdissa tarkoitetuille tiedon saajille.

Mitä 1 momentissa säädetään teknisen käyttöyhteyden avaamisesta ja tietojen luovuttamisesta sen avulla, koskee myös Kansaneläkelaitoksen oikeutta saada teknisen käyttöyhteyden avulla 23 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa sekä 3 momentissa tarkoitettuja salassa pidettäviä tietoja.

Tämän pykälän perusteella avatun teknisen käyttöyhteyden avulla saa hakea myös salassa pidettäviä tietoja ilman sen suostumusta, jonka etujen suojaamiseksi salassapito-velvollisuus on säädetty.

Ks. L viranomaisten toiminnan julkisuudesta 621/1999 29 § 3 mom.

27 §

Ilmoitusvelvollisuus

Kansaneläkelaitoksen on annettava tulkkaukspalvelujen hakijalle etukäteen sopivin tavoin tiedot siitä, mistä häntä koskevia tietoja voidaan hankkia ja mihin niitä voidaan säännönmukaisesti luovuttaa.

6 luku

Voimaantulo

28 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä syyskuuta 2010.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

29 §

Tulkkauspalveluoikeutta koskevat siirtymäsäännökset

Jos henkilöllä on välittömästi ennen tämän lain voimaantuloa oikeus tulkkauspalveluun vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain nojalla, on Kansaneläkelaitoksen hakemusta muutettava se oikeudeksi tämän lain mukaiseen tulkkauspalveluun. Oikeus tulkkauspalveluun jatkuu lain voimaan tullessa voimassa ollein perustein tämän lain 16 §:n mukaiseen uudelleenarviointiin tai lakkautukseen saakka.

30 §

Muut siirtymäsäännökset

Tämän lain voimaan tullessa vireillä olevaan hakemukseen, uudelleenarviointiin ja tulkkaustilaukseen sekä ennen lain voimaantuloa tehtyä päätöstä koskevaan muutoksenhakuun sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Kunta vastaa tulkkauspalvelun järjestämisestä kuitenkin vain jos tulkkaus tapahtuu viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2010. Korvauksen syyskuun ensimmäisen päivän ja joulukuun 31 päivän 2010 välisenä aikana annetusta tulkkauksesta suorittaa palveluntuottajalle Kansaneläkelaitos.

Kunnan on ilmoitettava Kansaneläkelaitokselle tulkkauspalvelua koskevien asiakastietojen siirron jälkeen tekemistään tulkkauspalvelua koskevista päätöksistä sekä muutoksenhakuasioissa tehdyistä päätöksistä. Kunnan on ilmoitettava Kansaneläkelaitokselle lain tultua voimaan järjestämästään tulkkauspalvelusta sekä palveluntarjoajan kanssa sovitusta korvauksista ja niiden perusteista.

Kunnan on säilytettävä tulkkauspalvelua koskevat asiakirjat kymmenen vuotta lain voimaantulosta.

31 §

Soveltamissäännös

Jos muussa laissa tai sen nojalla annetuissa säännöksissä viitataan vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain tulkkipalveluja koskeviin

säännöksiin, viittauksen on katsottava tarkoittavan tämän lain vastaavia säännöksiä, jollei tästä laista muuta johdu.

HE 220/2009, StVM 47/2009, EV 217/2009

LIITE 7: Kuulo- ja kuulonäkövammaisten tulkkiprofiili

Kela[®] **Tulkkiprofiili**
Kuulo- ja kuulonäkövammaisten tulkit

Tulkkiprofiiliin ilmoitettujen tietojen perusteella asiakkaan tulkkitilaukseen etsitään asiakkaalle sopiva tulkki

1 PERUSTIEDOT

Sukunimi ja etunimet

Työnantaja/toiminimi

Tulkki toimii seuraavilla välitysalueilla

Etelä-Suomi Itä-Suomi Länsi-Suomi
 Lounais-Suomi Pohjois-Suomi

Äidinkieli

2 TULKKAUS ASIAKAS-PROFIILEILLE

Asiakkaat, joille tulkki tarjoaa palveluja

Kuulovammaiset Kuulonäkövammaiset Puhevammaiset

Jos tulkki tarjoaa tulkkausta myös puhevammaisille asiakkaille, hänen osaltaan tulee täyttää lisäksi puhevammaisten tulkeille tarkoitettu profiililomake

3 YHTEYS-TIEDOT

Lankapuhelin Sähköposti

Matkapuhelin Tekstiviestit, jos eri numero kuin matkapuhelin

Telefax Tekstipuhelin

Yhteystietoja ei saa luovuttaa

Asiakkaalle Tulkkiperille

Tilauksista ilmoittaminen, valitse yksi vaihtoehto

Ei erillistä ilmoitusta – tulkki katsoo tilaukset kalenterista

Sähköpostilla Tekstiviestillä Muu tapa, mikä?

4 OSOITE-TIEDOT

Lähtöpiste (esim. tulkin työpaikan osoite, kotiosoite tai muu vastaava välitysjärjestelmään kirjattava osoitetieto).

Katuosoite	Kunta
<input type="text"/>	<input type="text"/>
Postinumero	Postitoimipaikka
<input type="text"/>	<input type="text"/>

5 TULKKAUS-PALVELU-TUOTTEET

Tulkki tuottaa seuraavia kuulo- tai kuulonäkövammaisten palveluita (ks. selite, s. 6)

Yleistulkkaus

Perustaso Vaativa taso Peritulkkaus

Yleistulkkaus, yli päivän kestävä

Perustaso Vaativa taso Peritulkkaus

Kirjoitustulkkaus

Perustaso Vaativa taso Peritulkkaus

Kirjoitustulkkaus, yli päivän kestävä

Perustaso Vaativa taso Peritulkkaus

Opiakelutulkkaus

Opiakelutulkkaus

6 TULKKAUS-KIELET

Puhutun kielen vastaanottaminen asiakkaalta/kolmannelta osapuolelta

Suomi Ruotsi Muut kielet, mitkä?

7 ERITYIS-OSAAMISTA VAATIVAT TILANTEET

Tulkki voi toimia seuraavissa erityisosaamista vaativissa tilanteissa

Opiakelutulkkaus Oikeustulkkaus Teatteritulkkaus

Kongressit ja seminaarit Muut vaativat tilanteet Kansainvälinen viittominen

8 TULKKAUK- SEEN LIITTY- VÄT ERITYIS- PIIRTEET	<p>Tulkkaukseen liittyvät erityispiirteet</p> <p>☐ Opastus</p> <p>☐ Kuvailu</p> <p>☐ Liikuntarajoitteisen avustaminen, miten/millaisissa tilanteissa?</p> <p>☐ Muu tulkkaukseen liittyvä erityispiirre, mikä/mitkä?</p>
9 RAJOITTEET TULKKINA TOIMIMISELLE	<p>Mahdolliset rajoitteet tulkkina toimimiselle</p> <p>☐ Ei tee tulkkausta uskonnollisissa tilaisuuksissa</p> <p>☐ Muu rajoite, mikä?</p> <p>☐ Asiakaskunnassa on lähiomaisia, heidän nimensä?</p>
10 KOULUTUS	<p>Viittomakielentulkin koulutus</p> <p>☐ Asioimistulkkipäätös ☐ 1-vuotinen tulkkipäätös ☐ 2-vuotinen tulkkipäätös</p> <p>☐ 3-vuotinen tulkkipäätös ☐ Viittomakielentulkin AMK</p> <p>Valmistumisvuosi</p> <hr/> <p>Kirjoitustulkkausopetus</p> <p>☐ Kuulonhuolto- ja kuuloliiton ry:n (Kuuloliitto ry:n) kirjoitustulkkausopetus</p> <p>☐ Kirjoitustulkkausopinnot, vähintään 20 op</p> <p>Valmistumisvuosi</p> <hr/> <p>Kuulonäkövammaisten vapaa-ajan tulkkipäätös</p> <p>☐ Suoritettu, minä vuonna?</p>

Tulkin suorittama muu koulutus, mikä?

11
KOMMUNI-
KAATION
VASTAA-
OTTO

Viittominen

Suomalainen viittomakieli Suomenruotsalainen viittomakieli

Kansainvälinen viittominen American Sign Language (ASL)

Muu viittomakieli, mikä?

Viitottu puhe

Suomen kielen mukaan viitottu puhe

Ruotsin kielen mukaan viitottu puhe

Muun kielen mukaan viitottu puhe, mikä?

12
KOMMUNI-
KAATIO-
KEINOT

Viittomakielen tulkkauk

Suomalainen viittomakieli Suomenruotsalainen viittomakieli

Kansainvälinen viittominen Muu kieli, mikä?

Vapaaseen tilaan

Rajoittuneeseen näkökenttään ja/tai lähelle

Taktiilisti

Viitottu puhe ja paikka

Suomen kielen mukaan viitottu puhe Ruotsin kielen mukaan viitottu puhe

Muun kielen mukaan viitottu puhe, mikä?

Vapaaseen tilaan

Rajoittuneeseen näkökenttään ja/tai lähelle

Taktiilisti

Puhe / huuliltaluku

Puhe /huuliltaluku

Puheen toistaminen selkeällä huuliolla ja selkeällä äänellä

Puheen toistaminen selkeällä huuliolla ja sanan alkukirjaimen näyttäminen sormiaakkosilla

Muu menetelmä, mikä?

Huulio

Suomeksi Ruotsiksi Englanniksi

Jollain muulla kielellä, millä?

13
KIRJOITUS-
TULKKAUS

Kirjoitustulkkkaus

Tulkki tuottaa kirjoitustulkkausta

Kirjoitustulkkauksen tuottaminen tietokoneella käyttäen ohjelmaa

Kitu Masa Light Writer

Tellatouch Jokin muu ohjelma, mikä?

Kirjoitustulkkauksen tuottaminen jollain muulla laitteella kuin tietokoneella, millä?

Kirjoitustulkkauksen tuottaminen käsin (esim. kynällä paperille)

Normaalina tekstinä Muotoiltuna näön mukaan

Pistekirjoituksena Suuraakkosilla

Jollain muulla menetelmällä, millä?

14
LOMAKKEEN
TÄYTTÄJÄ

Lomakkeen täyttäneen henkilön tiedot, jos täyttäjää on muu kuin tulkki itse

Nimi Puhelinnumero

15
SELITE

Selite lomakkeen kohdassa 5 kysytyistä tulkkau palvelutuotteista

Yleistulkkauksella tarkoitetaan asiakkaan työssä käymiseen, asiointiin, yhteiskunnallisen osallistumiseen, harrastamiseen tai virkistymiseen tarvitsemaa tulkkausta (vrt. asioimistulkkaus). Yleistulkkaus jaetaan perustason tulkkaukseen ja vaativan tason tulkkaukseen tulkkauksilaisuuden luonteen mukaan. Tavanomaiset tulkkauksilanteet kuuluvat perustason tulkkaukseen.

Vaativan tason tulkkaukseen luetaan tulkin työkokemuksesta riippumatta kuuluvan esimerkiksi sisällöltään seuraavat tulkkauksilanteet: oikeudenkäynnit, teatteriesitysten ja muiden vaativien kulttuuritapahtumien tulkkauksilanteet, seminaarit, kongressit ja niitä vastaavat tilanteet, henkisesti ja kognitiivisesti kuormittavat tilaisuudet. Tämän lisäksi vaativana tulkkauksilanteena voidaan pitää pitkäkestoisia eli yli kaksi tuntia kestäviä yhtäjaksoista tulkkauksilanteita.

Paritulkkauksella tarkoitetaan kahden tulkin yhdessä tekemää tulkkausta. Paritulkkausta voidaan käyttää tulkkauksilanteissa, jotka ovat ajallisesti pitkäkestoisia tai muuten niin vaativia, että hyvän tulkkauksilanteen järjestämiseksi tarvitaan kahta tulkkiä.

Yli päivän kestävästä tulkkauksesta on kysymys silloin, kun tulkki tilataan päiväksi tai useammaksi päiväksi ja tilauksen tulkkauksituntien keskiarvo ylittää 8 tuntia päivässä.

Kirjoitustulkkaus on tulkkausmuoto, jossa tulkki välittää puhujan suullisen viestin kirjoitettuun muotoon joko käsin tai tietokoneella.

Opiskelutulkkauksella tarkoitetaan tulkkauspalveluja, joita asiakas välttämättä tarvitsee selviytyäkseen perusopetuksen jälkeisistä opinnoista, jotka johtavat tutkintoon tai ammattiin, edistävät ammatilliseen opiskeluun pääsemistä tai työllistymistä taikka tukevat työelämässä pysymistä tai etenemistä. Opiskelutulkkausta ovat myös osana opiskeluun kuuluvaa työskentelyä kouluaikana tapahtuvat retket ja muut vastaavat opiskeluun liittyvät tilaisuudet. Opiskelutulkkausta ei luokitella erikseen perustason tai vaativan tason tulkkaukseen. Opiskelutulkkaus välitetään pääsääntöisesti lukuvuodeksi kerrallaan, noin 1.0 – 31.5 opiskelun todellisen keston mukaisesti. Opiskelutulkkaus järjestetään pääsääntöisesti paritulkkauksena. Kahden tulkin käytöstä sovitaan asiakaskohtaisesti asiakkaan, välityskeskukseen ja palveluntuottajan kanssa. Palveluun sisältyy oppilaitoksen henkilökunnan tutustuttaminen tulkkauksen periaatteisiin sekä asiakkaan, oppilaitoksen ja tulkin välinen yhteistyö.

LIITE 8: Puhevammaisten tulkkiprofiili

Kela [®]		Tulkkiprofiili Puhevammaisten tulkit	
Tulkkiprofiiliin ilmoitettujen tietojen perusteella asiakkaan tulkkitilaukseen etsitään asiakkaalle sopiva tulkki			
1 PERUSTIEDOT	Sukunimi ja etunimet		
	<input type="text"/>		
	Työnantaja/toiminimi		
	<input type="text"/>		
Tulkki toimii seuraavilla välitysalueilla			
☐ Etelä-Suomi ☐ Itä-Suomi ☐ Länsi-Suomi ☐ Lounais-Suomi ☐ Pohjois-Suomi			
Äidinkieli			
<input type="text"/>			
2 TULKKAUS ASIAKAS- PROFIILEILLE	Asiakkaat, joille tulkki tarjoaa palveluja		
	☐ Puhevammaiset ☐ Kuulovammaiset ☐ Kuulonäkövammaiset		
Jos tulkki tarjoaa tulkkausta myös kuulovammaisille tai kuulonäkövammaisille asiakkaille, hänen osaltaan tulee täyttää lisäksi kuulo- ja kuulonäkövammaisten tulkeille tarkoitettu profiililomake			
3 YHTEYS- TIEDOT	Lankapuhelin		Sähköposti
	<input type="text"/>		<input type="text"/>
	Matkapuhelin		Tekstiviestit, jos eri numero kuin matkapuhelin
	<input type="text"/>		<input type="text"/>
	Telefax		Tekstipuhelin
	<input type="text"/>		<input type="text"/>

Yhteystietoja ei saa luovuttaa

Asiakkaalle Tulkkiparille

Tilauksista ilmoittaminen, valitse yksi vaihtoehto

Ei erillistä ilmoitusta – tulkki katsoo tilaukset kalenterista

Sähköpostilla Tekstiviestillä Muu tapa, mikä?

4
OSOITE-
TIEDOT

Lähtöpiste (esim. tulkin työpaikan osoite, kotiosoite tai muu vastaava välitysjärjestelmään kirjattava osoitetieto).

Katuosoite Kunta

Postinumero Postitoimipaikka

5
TULKKAUS-
PALVELU-
TUOTTEET

Tulkki tuottaa seuraavia puhevammaisten palveluita (ks. selite, s. 5)

Yleistulkkkaus

Perustaso Vaativa taso Paritulkkkaus

Yleistulkkkaus, yli päivän kestävä

Perustaso Vaativa taso Paritulkkkaus

Opiskelutulkkkaus

Opiskelutulkkkaus

6
TULKKAUS-
KIELET

Puhutun kielen vastaanottaminen asiakkaalta/kolmannelta osapuolelta

Suomi Ruotsi Muut kielet, mitkä?

7
ERITYIS-
OSAAMISTA
VAATIVAT
TILANTEET

Tulkki voi toimia seuraavissa erityisosaamista vaativissa tilanteissa

Opiskelutulkkkaus Oikeustulkkkaus Kongressit ja seminaarit

Muut vaativat tilanteet

8 TULKKAUK- SEEN LIITTY- VÄT ERITYIS- PIIRTEET	<p>Tulkkaukseen liittyvät erityispiirteet</p> <p>☐ Liikuntarajoitteisen avustaminen, miten/millaisissa tilanteissa?</p> <p>☐ Muu tulkkaukseen liittyvä erityispiirre, mikä/mitkä? (esim. sanallinen ohjaaminen tulkkauksitilanteessa)</p>
9 RAJOITTEET TULKKINA TOIMIMISELLE	<p>Mahdolliset rajoitteet tulkkina toimimiselle</p> <p>☐ Ei tee tulkkauksia uskonnollisissa tilaisuuksissa</p> <p>☐ Muu rajoite, mikä?</p> <p>☐ Asiakaskunnassa on lähiomaisia, heidän nimensä?</p>
10 KOULUTUS	<p>Tulkkipäätös</p> <p>☐ Puhevammaisten tulkin erikoisammattitutkinto</p> <p>☐ AAC-ohjaaja</p> <p>Valmistumisvuosi</p> <hr/> <p>Muu koulutus</p> <p>☐ Sosiaali-alan perustutkinto</p> <p>☐ Sosiaali-alan opistoasteen tutkinto</p> <p>☐ Sosiaali-alan korkea-asteen tutkinto</p> <p>☐ Muu koulutus, mikä?</p>

11 VAMMAIS- RYHMÄT	Vammaisryhmät, joille tarjotaan tulkkausta
	☐ CP-vamma ☐ Kehitysvamma ☐ Autismi ☐ Afasia ☐ Dysfasia ☐ Dysartria ☐ Etenevä neurologinen sairaus (lihassairaudet) ☐ Muu, mikä?
12 KOMMUNI- KAATION TUKEMINEN	Tulkkausta tarjotaan asiakkaille, joilla on vaikeuksia
	☐ Puheen tuottamisessa ☐ Puheen vastaanottamisessa ☐ Lukemisessa ☐ Kirjoittamisessa
13 TULKKAUS- MENETELMÄT	Tulkkausmenetelmät (kommunikaation tuottaminen)
	☐ Hitaan puheen tulkkaus ☐ Epäselvän puheen selventäminen ☐ Juuttuvan puheen selventäminen ☐ Virheellisten sanavalintojen selventäminen ☐ Häiriöalttiin puheen avustaminen ☐ Puhe puuttuu
14 PUHETTA TUKEVAT TAI KORVAAVAT KOMMUNI- KOINTIMENE- TELMÄT	Tulkki käyttää seuraavia puhetta tukevia tai korvaavia kommunikointimenetelmiä
	☐ Kuvat ☐ Kuvakommunikaatio ☐ Piirrookset ☐ Graafiset symbolit ☐ Bliss-kieli ☐ Esineet ☐ Eleet, ilmeet, ääntely, äänenpainot, symbolit ☐ Viittomat ☐ Sormisaakkoset ☐ Kirjoittaminen, kynä ☐ Kirjoittaminen, sanalistat ☐ Kirjoittaminen, aakkostaulu ☐ Kirjoittaminen, tietokone ☐ Kirjoittaminen, kirjoituslaite
15 KOMMUNI- KAATIO- LAITTEET	Kommunikaatiolaitteet
	☐ Tulkki osaa käyttää kommunikaation apuvälineitä, mitä?
16 PUHEEN SEL- VENTÄMINEN	Tulkki tarjoaa puheen selventämistä puheen ymmärtämisen tueksi
	☐ Selkokieli ☐ Ydinsanojen painotus ☐ Ydinsanojen piirtäminen ☐ Ydinsanojen kirjoittaminen ☐ Muu, mikä?

17 LUKU- TULKKAUS	Tulkki tarjoaa lukutulkkausta, kun asiakas	☐ Ei osaa lukea ☐ Ymmärtää sanafasolla ☐ Ymmärtää lausefasolla ☐ Ymmärtää ääneen luettuna
18 KIRJOITUS- TULKKAUS	Tulkki tarjoaa kirjoitustulkkausta, kun asiakas	☐ Ei osaa kirjoittaa ☐ Kirjoittaa nimensä ☐ Kirjoittaa sanoja ☐ Kirjoittaa lauseita ☐ Kirjoittaa ymmärrettäviä sanahahmoja ☐ Kirjoittaa itsenäisesti ☐ Kirjoittaa avustettuna
19 LOMAKKEEN TÄYTTÄJÄ	Lomakkeen täyttäneen henkilön tiedot, jos täyttäjää on muu kuin tulkki itse	
	Nimi	Puhelinnumero
20 SELITE	Selite lomakkeen kohdassa 5 kysytyistä tulkkau palvelutuotteista	
	<p><u>Yleistulkkauksella</u> tarkoitetaan asiakkaan työssä käymiseen, asiointiin, yhteiskunnallisen osallistumiseen, harrastamiseen tai virkistymiseen tarvitsemaa tulkkausta (vrt. asiointitulkkaukset). Yleistulkkaukset jaetaan perustason tulkkaukseen ja vaativan tason tulkkaukseen tulkkauksilaisuuden luonteen mukaan. Tavanomaiset tulkkauksilanteet kuuluvat perustason tulkkaukseen.</p>	
	<p><u>Vaativan tason tulkkaukseen</u> luetaan tulkin työkokemuksesta riippumatta kuuluvan esimerkiksi sisällöltään seuraavat tulkkauksilanteet: oikeudenkäynnit, teatteriesitysten ja muiden vaativien kulttuuritapahtumien tulkkaukset, seminaarit, kongressit ja niitä vastaavat tilanteet, henkisesti ja kognitiivisesti kuormittavat tilaisuudet. Tämän lisäksi vaativana tulkkauksilanteena voidaan pitää pitkäkestoista eli yli kaksi tuntia kestävästä yhtäjaksoista tulkkauksilanteesta.</p>	
	<p><u>Paritulkkauksella</u> tarkoitetaan kahden tulkin yhdessä tekemää tulkkaukset. Paritulkkaukset voidaan käyttää tulkkauksilanteissa, jotka ovat ajallisesti pitkäkestoisia tai muuten niin vaativia, että hyvän tulkkauksipalvelun järjestämiseksi tarvitaan kahta tulkkia. Kahden tulkin käytöstä sovitaan erikseen. Välityskeskus arvioi tulkkauksilanteen luonteen ja keston perusteella tarpeen käyttää kahta tulkkia. Paritulkkaukseen suorittavat tulkit voivat olla eri palveluntuottajilta, jos kokonaisuudessaan sitä edellyttää.</p>	
	<p><u>Yli päivän kestävästä tulkkauksesta</u> on kysymys silloin, kun tulkki tilataan päiväksi tai useammaksi päiväksi ja tilauksen tulkkauksituntien keskiarvo ylittää 8 tuntia päivässä.</p>	
	<p><u>Opiskelutulkkauksella</u> tarkoitetaan tulkkauksipalveluja, joita asiakas välttämättä tarvitsee selviytyäkseen perusopetuksen jälkeisistä opinnoista, jotka johtavat tutkintoon tai ammattiin, edistävät ammatilliseen opiskeluun pääsemistä tai työllistymistä taikka tukevat työelämässä pysymistä tai etenemistä. Opiskelutulkkaukset ovat myös osana opiskeluun kuuluvaa työskentelyä kouluaikana tapahtuvat retket ja muut vastaavat opiskeluun liittyvät tilaisuudet. Opiskelutulkkaukset ei luokitella erikseen perustason tai vaativan tason tulkkaukseen. Opiskelutulkkaukset välitetään pääsääntöisesti lukuvuodeksi kerrallaan, noin 1,0–31,5 opiskelun todellisen keston mukaisesti. Opiskelutulkkaukset järjestetään pääsääntöisesti paritulkkauksena. Kahden tulkin käytöstä sovitaan asiakaskohtaisesti asiakkaan, välityskeskukseen ja palveluntuottajan kanssa. Palveluun sisältyy oppilaitoksen henkilökunnan tutustuttaminen tulkkauksen periaatteisiin sekä asiakkaan, oppilaitoksen ja tulkin välinen yhteistyö.</p>	